

5000

**การศึกษาสภาพปัญหาด้านการจัดการเรียนรู้ของครูระดับประถมศึกษาใน
จังหวัดปัตตานี พ.ศ. 2547-2550**

นางสุวรรณณี วัชรินทร์

**การศึกษาค้นคว้าอิสระนี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต
แขนงวิชาหลักสูตรและการสอน สาขาวิชาศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช**

พ.ศ. 2550

**A Study of Problems in the Management of Learning of Primary School
Teachers in Pattani Province during B.E. 2547-2550**

Mrs. Suwannee Watchareebumrung

An Independent Study Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements for
the Degree of Master of Education in Curriculum and Instruction

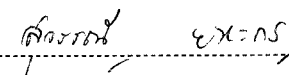
School of Educational Studies

Sukhothai Thammathirat Open University

2008

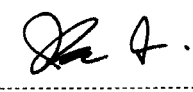
หัวข้อการศึกษาค้นคว้าอิสระ การศึกษาสภาพปัญหาด้านการจัดการเรียนรู้ของครูระดับ
ประถมศึกษาในจังหวัดปัตตานี พ.ศ. 2547-2550
ชื่อและนามสกุล นางสุวรรณณี วัชรินทร์บำรุง
แขนงวิชา หลักสูตรและการสอน
สาขาวิชา ศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช
อาจารย์ที่ปรึกษา อาจารย์ ดร.สุวรรณณี ยะหะกร

คณะกรรมการสอบการศึกษาค้นคว้าอิสระได้ให้ความเห็นชอบการศึกษาค้นคว้าอิสระฉบับ
นี้แล้ว

..... ประธานกรรมการ
(อาจารย์ ดร.สุวรรณณี ยะหะกร)

..... กรรมการ
(รองศาสตราจารย์ธนรัชฎ์ ศิริสวัสดิ์)

คณะกรรมการบัณฑิตศึกษา ประจำสาขาวิชาศึกษาศาสตร์อนุมัติให้รับการศึกษา
ค้นคว้าอิสระฉบับนี้ เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต
แขนงวิชาหลักสูตรและการสอน สาขาวิชาศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช

.....
(รองศาสตราจารย์ ดร. ทวีศักดิ์ จินदानุรักษ์)
ประธานกรรมการประจำสาขาวิชาศึกษาศาสตร์
วันที่ 9 เดือน ธันวาคม พ.ศ. 2551

ชื่อการศึกษา **ค้นคว้าอิสระ** การศึกษาสภาพปัญหาด้านการจัดการเรียนรู้ของครูระดับ
ประถมศึกษาในจังหวัดปัตตานี พ.ศ. 2547-2550

ผู้ศึกษา นางสุวรรณณี วัชรินทร์บุรี **ปริญญา** ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต (หลักสูตรและการสอน)
อาจารย์ที่ปรึกษา อาจารย์ ดร.สุวรรณณี ยะหะกร ปีการศึกษา 2550

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาสภาพปัญหาด้านการจัดการเรียนรู้ของครูระดับ
ประถมศึกษาในจังหวัดปัตตานี พ.ศ. 2547-2550

กลุ่มตัวอย่างเป็นครูผู้สอนในระดับประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา
ปัตตานี เขต 1-3 จำนวน 371 คน ได้มาโดยการสุ่มอย่างง่าย เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็น
แบบสอบถาม

ผลการวิจัยพบว่าปัญหาด้านการจัดการเรียนรู้ของครูสรุปภาพรวมทั้ง 5 ด้านได้แก่ ด้าน
ความรู้ในเนื้อหาวิชา ด้านการเตรียมการสอน ด้านกิจกรรมการเรียนการสอน ด้านสื่อการเรียนการ
สอนและด้านวัดและประเมินผล มีสภาพปัญหาอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาสภาพปัญหาที่มี
ค่าเฉลี่ยสูงสุดคือด้านสื่อการเรียนการสอน รองลงมาคือด้านความรู้ในเนื้อหาวิชา ส่วนด้านที่มี
ค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือสภาพปัญหาด้านกิจกรรมการเรียนการสอน

คำสำคัญ การจัดการเรียนรู้ ครูประถมศึกษา

กิตติกรรมประกาศ

การทำการศึกษาค้นคว้าอิสระฉบับนี้สำเร็จลุล่วงได้ด้วยความสามารถเป็นอย่างยิ่งจาก อาจารย์ ดร.สุวรรณี ยะหะกร อาจารย์ประจำสาขาวิชาศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช ที่ได้กรุณาให้คำแนะนำและติดตามการทำการค้นคว้าอิสระครั้งนี้อย่างใกล้ชิดตลอดมา นับตั้งแต่เริ่มต้นจนกระทั่งสำเร็จเรียบร้อยสมบูรณ์ ผู้วิจัยรู้สึกซาบซึ้งในความกรุณาของท่านเป็นอย่างยิ่ง

ขอขอบพระคุณคุณการุณ สกุลประดิษฐ์ ผู้อำนวยการสำนักผู้ตรวจราชการ ประจำเขตตรวจราชการที่ 12 จังหวัดยะลา ดร.ชาญชัย อาจिनสมาจาร อาจารย์พิเศษวิทยาลัย ชุมชนปัตตานี และคุณไพโรจน์ คเชนทองสุวรรณ หัวหน้างานสารสนเทศ สถาบันพัฒนา การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยภาคใต้ จังหวัดสงขลา ที่เสียสละเวลาให้ความ อนุเคราะห์แก้ไขแบบสอบถามในฐานะผู้ทรงคุณวุฒิ

นอกจากนี้ ผู้วิจัยขอขอบพระคุณคุณวิชาพร ชินประพัทธ์ ผู้อำนวยการวิทยาลัย ชุมชนปัตตานี คณาจารย์สาขาศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช เพื่อนนักศึกษา และผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องในการทำการศึกษาค้นคว้าอิสระครั้งนี้ทุกท่าน ที่ได้กรุณาให้การสนับสนุน ช่วยเหลือ และให้กำลังใจตลอดมา

สุวรรณี วัชรินทร์

กรกฎาคม 2551

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย.....	ง
กิตติกรรมประกาศ.....	จ
สารบัญตาราง.....	ฃ
บทที่ 1 บทนำ.....	1
ความเป็นมาและความสำคัญ.....	1
ประเด็นปัญหาการวิจัย.....	2
วัตถุประสงค์การวิจัย.....	3
ขอบเขตการวิจัย.....	3
ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ.....	4
นิยามคำศัพท์เฉพาะ.....	4
บทที่ 2 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	6
การจัดการเรียนรู้ในระดับประถมศึกษา.....	7
การจัดการศึกษาในระดับประถมศึกษาในจังหวัดปัตตานี.....	60
งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	65
บทที่ 3 วิธีดำเนินการวิจัย.....	69
ประชากรและตัวอย่าง.....	69
เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย.....	70
การเก็บรวบรวมข้อมูล.....	71
การวิเคราะห์ข้อมูล.....	72
บทที่ 4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล.....	75
บทที่ 5 สรุป อภิปราย ข้อเสนอแนะ.....	81
สรุปผลการวิเคราะห์ข้อมูล.....	81
อภิปรายผล.....	83
ข้อเสนอแนะการวิจัย.....	85

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
บรรณานุกรม.....	87
ภาคผนวก.....	91
ก ผู้ทรงคุณวุฒิตรวจสอบเครื่องมือ.....	92
ข แบบสอบถาม.....	94
ประวัติผู้ศึกษา.....	105

สารบัญตาราง

	หน้า
ตารางที่ 4.1 จำนวนแบบสอบถามสภาพปัญหาด้านการจัดการเรียนรู้.....	75
ตารางที่ 4.2 แสดงระดับสภาพปัญหาด้านการจัดการเรียนรู้ของครูระดับประถมศึกษา ในจังหวัดปัตตานี พ.ศ. 2547-2550.....	75
ตารางที่ 4.3 แสดงระดับสภาพปัญหาการจัดการเรียนรู้ด้านการเตรียมการสอน ของครูระดับประถมศึกษา ในจังหวัดปัตตานี พ.ศ. 2547-2550.....	76
ตารางที่ 4.4 แสดงระดับสภาพปัญหาการจัดการเรียนรู้ด้านกิจกรรมการเรียนการสอน ของครูระดับประถมศึกษา ในจังหวัดปัตตานี พ.ศ. 2547-2550.....	77
ตารางที่ 4.5 แสดงระดับสภาพปัญหาการจัดการเรียนรู้ด้านสื่อการเรียนการสอน ของครูระดับประถมศึกษา ในจังหวัดปัตตานี พ.ศ. 2547-2550.....	77
ตารางที่ 4.6 แสดงระดับสภาพปัญหาการจัดการเรียนรู้ด้านการวัดและประเมินผล ของครูระดับประถมศึกษา ในจังหวัดปัตตานี พ.ศ. 2547-2550.....	78
ตารางที่ 4.7 แสดงระดับสภาพปัญหาการจัดการเรียนรู้ด้านความรู้ในเนื้อหาวิชา ของครูระดับประถมศึกษา ในจังหวัดปัตตานี พ.ศ. 2547-2550.....	79
ตารางที่ 4.8 ตารางแสดงความถี่และค่าร้อยละของสภาพปัญหาด้านการจัดการเรียนรู้ ของครูระดับประถมศึกษา ในแต่ละด้าน.....	80

บทที่ 1

บทนำ

1. ความเป็นมาและความสำคัญ

จังหวัดปัตตานีจัดเป็นเขตพัฒนาพิเศษเฉพาะกิจจังหวัดชายแดนภาคใต้ ในปีงบประมาณ 2550 กระทรวงศึกษาธิการได้มุ่งเน้นการดำเนินงานในจังหวัดยะลา ปัตตานี และ นราธิวาสเป็นหลัก ซึ่ง 3 จังหวัด ดังกล่าวเป็นจังหวัดที่มีวิถีชีวิต ภาษา และวัฒนธรรมที่เป็น เอกลักษณ์ของตนเองแตกต่างจากพื้นที่อื่น ประชากรส่วนใหญ่ถึงร้อยละ 80 นับถือศาสนาอิสลาม ร้อยละ 20 นับถือศาสนาพุทธ ประชาชนส่วนใหญ่มีฐานะยากจน รายได้เฉลี่ยประมาณ 40,000 บาท/คน/ปี

การจัดการศึกษาจังหวัดปัตตานี มีการจัดรูปแบบการศึกษาที่หลากหลาย และมีการ จัดการศึกษาในสถานศึกษาหลายประเภท ได้แก่ โรงเรียนของรัฐบาล โรงเรียนเอกชนทั่วไป โรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม สถาบันศึกษาปอเนาะ ศูนย์การศึกษาศาสนาอิสลามประจำ มัสยิด (ตาดีกา) โรงเรียนพระปริยัติธรรม สำนักศาสนศึกษา และศูนย์ศึกษาพุทธศาสนวันอาทิตย์

ด้วยรูปแบบการจัดการศึกษาที่หลากหลายดังกล่าว หลายด้านยังคงมีความซับซ้อน กระบวนการจัดการศึกษาบางด้านยังขาดประสิทธิภาพ มีการออกกลางคัน ขาดความยืดหยุ่น ขาดความเชื่อมโยง และไม่สามารถเทียบโอนระหว่างกันได้ รูปแบบการจัดการศึกษาในโรงเรียน ของรัฐ ไม่สอดคล้องกับวิถีชีวิตและความต้องการของประชาชน ทำให้โรงเรียนของรัฐไม่เป็นที่ นิยมของประชาชนในท้องถิ่น และยังส่งผลให้เด็กไทยพุทธและมุสลิมบางส่วนขาดการเรียนรู้ ร่วมกัน นอกจากนี้ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน ส่วนใหญ่ จะต่ำกว่าค่าเฉลี่ยของประเทศเกือบทุกวิชา (แผนพัฒนาการศึกษาในเขตพัฒนาเฉพาะกิจจังหวัด ชายแดนภาคใต้: 1-2)

จังหวัดปัตตานี มีการแบ่งพื้นที่การศึกษาเป็นเขตพื้นที่การศึกษาจำนวน 3 เขต ในแต่ละเขตพื้นที่การศึกษาต้องดูแลรับผิดชอบการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานทั้งหมดในพื้นที่ เพื่อให้ การจัดการศึกษาแต่ละเขตพื้นที่การศึกษามีคุณภาพ มีมาตรฐานและสอดคล้องกับ พระราชบัญญัติ การศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542

พื้นที่ความรับผิดชอบของเขตพื้นที่การศึกษา

ปัตตานี เขต 1	เมืองปัตตานี	ปะนาเระ	ยะหริ่ง	หนองจิก
ปัตตานี เขต 2	ยะรัง	โคกโพธิ์	มายอ	แม่ลาน
ปัตตานี เขต 3	สายบุรี	ไม้แก่น	กะพ้อ	ทุ่งยางแดง

จากสภาพความแตกต่างทางด้านเชื้อชาติ ศาสนา ภาษาและวัฒนธรรมประกอบกับ ปัญหาความยากจนของประชาชน และปัญหาความไม่สงบในพื้นที่ เนื่องจากมีการฆ่ารายวัน การลอบวางระเบิด การยิงครู ประชาชน เจ้าหน้าที่ทหาร ตำรวจ การวางเพลิงสถานที่ราชการ บ้านเรือนของประชาชน และสาธารณสมบัติอื่นๆ เหตุการณ์ที่เกิดขึ้นไม่มีแนวโน้มว่าจะยุติ แลزمมีความรุนแรงทวีขึ้นเรื่อย ๆ ในจำนวนบุคคลที่เคราะห์ร้ายเหล่านี้ มีครูรวมอยู่ด้วยกว่า 70 ศพ ครูส่วนใหญ่ในพื้นที่มีความหวาดกลัวไม่กล้าไปโรงเรียน ไม่กล้าอยู่ในพื้นที่โรงเรียนที่อยู่ในเขต พื้นที่การก่อความไม่สงบ หรือพื้นที่สีแดง ถูกแนวร่วมผู้ก่อความไม่สงบกดดันจนชาวบ้านไม่กล้า ส่งบุตรหลานเข้าเรียน ครูไม่กล้าเข้าไปสอน นักเรียนจึงต้องอพยพไปเรียน โรงเรียนข้างเคียงหรือ หุุดเล่นอยู่กับบ้านจนกว่าโรงเรียนจะเปิด ครูไม่ได้แตกต่างไปจากประชาชนผู้บริสุทธิ์อื่น ๆ ที่ไม่กล้าออกจากบ้านไปประกอบอาชีพอย่างปกติ ครูส่วนใหญ่ตั้งใจทำงาน มีอุดมการณ์ของ ความเป็นครูสูง ต้องการอบรมสั่งสอนศิษย์ให้เป็นคนดี มีความรู้ความสามารถ สามารถดำรงชีวิต อยู่ในสังคมได้อย่างปกติสุข แต่เมื่อไม่มีโรงเรียนสอน ไม่มีห้องเรียนสอนหนังสือเพราะถูกเผา ไม่เหลือแม้แต่หนังสือสักเล่ม ที่จะใช้ในการจัดการเรียนการสอน ผลกระทบจากปัญหาเหล่านี้ ก่อให้เกิด “วิกฤติทางสมอง” แก่เด็กไทย ในจังหวัดปัตตานี ให้มีความด้ามืด และมองไม่เห็น ช่องทางที่จะสามารถพัฒนาตนเองให้ทัดเทียมกับนักเรียนในพื้นที่อื่น

จากปัญหาการจัดการศึกษาดังกล่าว ส่งผลกระทบต่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตของ ประชาชนทุกเพศ ทุกวัย โดยเฉพาะอย่างยิ่งเด็กที่อยู่ในวัยเรียนทุกคน การที่โรงเรียนปิดบ่ย ครูสอนไม่เต็มที่ เนื่องจากหวาดระแวง กลัวภัยโจร ปัญหาการลอบวางเพลิงโรงเรียน รถและ ยานพาหนะทุกชนิดอาจถูกตะปูระเบิดที่ผู้ก่อความไม่สงบโรยไปบนถนนตลอดเวลา ทหาร เจ้าหน้าที่ตำรวจชุดคุ้มครองครู ถูกฆ่า เสียชีวิต พิการ จำนวนนับร้อย โรงเรียนถูกเผากว่า 100 โรง สิ่งต่าง ๆ เหล่านี้ ล้วนเป็นตัวถ่วงที่กุดลากดึงความเจริญก้าวหน้าในการพัฒนาการศึกษา ในพื้นที่ให้ช้าลงและมีความด้อยประสิทธิภาพ

การนิเทศการสอนในจังหวัดปัตตานี ปัจจุบันแทบจะไม่มี การไปเยี่ยมโรงเรียนหรือ ติดตามการเรียนการสอนถึงห้อง ถึงครู ถึงตัวนักเรียนในพื้นที่ โดยเฉพาะพื้นที่ที่ล่อแหลมและ

อยู่ในเขตก่อความไม่สงบ (พื้นที่สีแดง) เนื่องจากสถานการณ์และความปลอดภัยไม่เอื้ออำนวยให้แก่ผู้เกี่ยวข้องทำเช่นนั้นได้ จึงเกิดเป็นช่องว่างของการพัฒนาการศึกษาที่มีแนวโน้มว่ากำลังจะขยายกว้างออกไปทุกขณะ ผู้เกี่ยวข้องในวงการศึกษาก็ควรสนใจและค้นหาวิธีการพัฒนาการจัดการเรียนการสอนของครูในพื้นที่จังหวัดปัตตานี โดยวิธีการอื่น ๆ ที่หลากหลาย ปัญหาความไม่สงบในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ เป็นปัญหาใหญ่ระดับชาติที่ไม่มีวันจะสงบและนับวันจะทวีความรุนแรงขึ้นเรื่อย ๆ ทำให้เด็กและเยาวชนในพื้นที่นี้ขาดโอกาสในการพัฒนาขีดการเรียนรู้ในสิ่งที่ควรรู้เพื่อปรับปรุงพัฒนาตนเอง ครูที่ปฏิบัติหน้าที่อยู่ในโรงเรียนขาดขวัญกำลังใจ และไร้ที่พึ่งทางการจัดการศึกษา ผู้ศึกษาจึงมีความสนใจจะศึกษา ความคิดเห็นเกี่ยวกับสภาพปัญหาด้านการจัดการเรียนรู้ของครูระดับประถมศึกษาในจังหวัดปัตตานี พ.ศ. 2547-2550 เพื่อใช้เป็นข้อมูลในการนำไปใช้ปรับปรุงการจัดการเรียนรู้ในภาพรวมของครูในจังหวัดปัตตานีต่อไป

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อศึกษาสภาพปัญหาด้านการจัดการเรียนรู้ ของครูระดับประถมศึกษาในจังหวัดปัตตานี พ.ศ. 2547 – 2550

3. ขอบเขตของการวิจัย

การศึกษครั้งนี้ผู้วิจัยได้กำหนดขอบเขตการวิจัยได้ดังนี้

3.1 ขอบเขตด้านประชากร

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ เป็นครูผู้สอนในระดับประถมศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาปัตตานี เขต 1-3 จำนวน 4,750 คน จากโรงเรียนใน 12 อำเภอ จำนวน 330 โรงเรียน

3.2 กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษา เป็นครูผู้สอนในระดับประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาปัตตานีเขต 1-3 จำนวน 371 คน โดยคำนวณหาขนาดกลุ่มตัวอย่างโดยใช้สูตรของยามานะ (Yamane)

3.3 ขอบเขตของเนื้อหา

การวิจัยนี้ มุ่งศึกษาสภาพปัญหาด้านการจัดการเรียนรู้ของครูระดับประถมศึกษา ในจังหวัดปัตตานี พ.ศ. 2547 – 2550 ในระดับประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ปัตตานี เขต 1-3 ใน 5 ด้านคือ

- 1) ด้านความรู้ในเนื้อหาวิชา
- 2) ด้านการเตรียมการสอน
- 3) ด้านกิจกรรมการเรียนการสอน
- 4) ด้านสื่อการเรียนการสอน
- 5) ด้านวัดและประเมินผล

3.4 ระยะเวลาที่เก็บข้อมูล ธันวาคม 50 – มีนาคม 51

4. ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

4.1 ผลที่ได้จากการวิจัย นำไปใช้เป็นข้อมูลปรับปรุงการจัดการเรียนรู้ในภาพรวม ของครูในจังหวัดปัตตานีต่อไป

4.2 ผลที่ได้จากการวิจัย นำไปใช้เป็นข้อมูล นำไปใช้ในการพัฒนานักเรียนให้ทัดเทียม กับนักเรียนในพื้นที่อื่น

5. นิยามศัพท์เฉพาะ

5.1 การจัดการเรียนรู้ หมายถึง การปฏิบัติต่าง ๆ ที่เกี่ยวกับการเรียนการสอนเพื่อให้ การสอนดำเนินไปอย่างมีประสิทธิภาพ และการเรียนรู้ของผู้เรียนบรรลุจุดประสงค์การสอนที่ กำหนดไว้

5.2 สภาพปัญหาด้านการจัดการเรียนรู้ หมายถึง ปัญหาหรืออุปสรรคที่มาขัดขวาง ในการจัดการเรียนรู้ ไม่ให้บรรลุจุดมุ่งหมายที่กำหนดไว้ใน 5 ด้านคือ ด้านความรู้ในเนื้อหาวิชา ด้านการเตรียมการสอน ด้านกิจกรรมการเรียนการสอน ด้านสื่อการเรียนการสอน ด้านการวัดและ ประเมินผล

5.2.1 ด้านความรู้ในเนื้อหาวิชา หมายถึง ความรู้ ความสามารถ ความแม่นยำใน เนื้อหาวิชาที่จะใช้สอนตามโครงสร้างเนื้อหา และเวลาเรียนในระดับประถมศึกษา

5.2.2 ด้านการเตรียมการสอน หมายถึง การวางแผนล่วงหน้าของครูผู้สอนระดับประถมศึกษา ในด้านการเตรียมการสอน การทำความเข้าใจเกี่ยวกับหลักการ จุดหมาย โครงสร้าง เวลาเรียน การทำกำหนดการสอน การทำแผนการสอน การกำหนดจุดประสงค์ วิธีสอน สื่อการสอน การวัดและประเมินผลการเรียน เพื่อให้การสอนบรรลุเป้าหมายที่วางไว้

5.2.3 ด้านกิจกรรมการเรียนการสอน หมายถึง วิธีสอนและการจัดกิจกรรมการเรียนให้สอดคล้องกับจุดประสงค์ ทักษะกระบวนการ และเทคนิควิธีสอน

5.2.4 ด้านสื่อการเรียนการสอน หมายถึง การผลิต การใช้สื่อให้สอดคล้องกับเนื้อหาและจุดประสงค์ รวมทั้งการจัดเก็บรักษาที่สะดวกต่อการนำไปใช้

5.2.5 ด้านการวัดและประเมินผล หมายถึง การตรวจสอบความสามารถทั้งก่อนเรียนระหว่างเรียนและหลังเรียน ของผู้เรียนในด้านเนื้อหา เจตคติ ทักษะ และกระบวนการการสร้างเครื่องมือและประเมินผลการเรียน

บทที่ 2

เอกสารและ งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การวิจัยครั้งนี้ เป็นการศึกษาสภาพปัญหาด้านการจัดการเรียนรู้ ของครูระดับ
ประถมศึกษาในจังหวัดปัตตานี พ.ศ. 2547 – 2550 ผู้ศึกษาจึงได้ศึกษาค้นคว้าเอกสารและงานวิจัย
ที่เกี่ยวข้องในหัวข้อต่อไปนี้

1. การจัดการเรียนรู้ในระดับประถมศึกษา
  - 1.1 ความรู้ในเนื้อหาวิชา
  - 1.2 ด้านการเตรียมการสอน
  - 1.3 ด้านการจัดการเรียนการสอน
  - 1.4 ด้านสื่อการเรียนการสอน
  - 1.5 ด้านวัดและประเมินผล
2. การจัดการศึกษาในระดับประถมศึกษาในจังหวัดปัตตานี
3. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

1. การจัดการเรียนรู้ในระดับประถมศึกษา

การจัดการเรียนรู้ในระดับประถมศึกษา เป็นศิลปะที่ยากและละเอียดลึกซึ้ง ผู้ที่เป็นครู จึงต้องมีความรู้ในวิชาการ กระบวนการเรียนการสอน สื่อการสอนและความรู้เกี่ยวกับตัวผู้เรียน แล้วจัดสภาพการจัดการเรียนรู้ได้สูงสุดตามศักยภาพของแต่ละบุคคลและได้รับการพัฒนาในทุก ๆ ด้าน รวมทั้งสามารถที่จะนำความรู้ที่ได้ไปใช้ในชีวิตประจำวัน และพัฒนาประเทศต่อไป

การจัดการเรียนรู้ จะมีประสิทธิภาพเพียงใดนั้นขึ้นอยู่กับความสัมพันธ์ระหว่างการจัด องค์ประกอบต่าง ๆ ของการเรียนรู้และการสอน การตรวจสอบประสิทธิภาพของการเรียนการสอน จะทำได้โดยการประเมินผล และเมื่อผลที่ออกมายังมีความบกพร่องก็ต้องปรับปรุงใหม่ ดังนั้น ในการที่จะส่งเสริมให้เด็กเจริญเติบโตและมีความงอกงามทางกาย อารมณ์ สังคม และสติปัญญา นั้น การส่งเสริมที่ดีที่สุดได้แก่ การให้การศึกษที่เหมาะสมกับพัฒนาการทั้งสี่ด้าน โดยจัด กิจกรรมที่สามารถสร้างความงอกงามได้มากที่สุด ซึ่งครูเป็นผู้มีบทบาทสำคัญในการจัดการเรียนรู้ เหล่านี้

พินิจ สังสัพพันธ์ (2540 : 40 – 56) การปฏิบัติงานด้านการจัดการเรียนรู้ที่ครู ประถมศึกษาคควรปฏิบัติมีดังต่อไปนี้

1. การเตรียมการสอน ในการจัดการเรียนการสอนเพื่อให้เกิดการเรียนรู้กับนักเรียน จำเป็นต้องมีการเตรียมการสอนล่วงหน้า ที่เรียกว่า เตรียมการสอน ทำให้ครูมีความพร้อม มีความเชื่อมั่นในการสอนดียิ่งขึ้น และรู้ว่าจะสอนอย่างไร ให้นักเรียนรู้อะไร เรียนโดยวิธีใดได้ผลดีที่สุด การเตรียมการสอนของครูมีอยู่ 3 ลักษณะ คือ

1.1 การเตรียมตัวในระยะยาว หมายถึง การศึกษาและทำความเข้าใจหลักสูตร จุดหมาย โครงสร้างของหลักสูตรประถมศึกษา จากเอกสารประกอบหลักสูตร ได้แก่ แผนการสอน คู่มือครู หนังสืออ่านประกอบ แบบฝึกหัด และวิธีการวัดและประเมินผลตาม หลักสูตร

1.2 การเตรียมตัวในระยะสั้น หมายถึง การศึกษาความคิดรวบยอดทั้งหมด ศึกษาจุดประสงค์ เนื้อหา กิจกรรม สื่อการสอน การวัดผลและประเมินผลของบทเรียนให้เข้าใจ เพื่อกำหนดเวลา และกิจกรรมให้เหมาะสม

2. การบันทึกการสอน หมายถึง การที่ครูนำเนื้อหาจากแผนการสอน คู่มือครู มาจัดแบ่งให้เหมาะสมกับจำนวนคาบในแต่ละวันว่า สอนอะไร เรื่องอะไร สอนโดยวิธีการใด ให้นักเรียนรู้อะไร ใช้อุปกรณ์อะไร ใช้เวลาเท่าใด วันเดือนปีที่ทำการสอน

3. การจัดกิจกรรมการเรียนการสอน กิจกรรมการเรียนการสอนที่ดีจะต้องพัฒนาผู้เรียนให้เจริญทุกด้าน ในการเรียนการสอนทุกครั้งควรให้ผู้เรียนได้ทราบจุดมุ่งหมายของการสอน เพื่อให้การเรียนการสอนไปในทิศทางเดียวกัน ให้ความสำคัญกับนักเรียนโดยเร้าให้นักเรียนได้แสดงออก ได้ปฏิบัติจริงและมีส่วนร่วมในการเรียน ให้ผู้เรียนได้รู้วิธีการแสวงหาความรู้และวิธีการแก้ปัญหาด้วยตนเอง

สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ (2545 : 122-123) ได้กำหนดหลักการในการจัดการเรียนรู้ที่จะต้องเน้นความสำคัญ ทั้งความรู้ คุณธรรม กระบวนการเรียนรู้ และการบูรณาการ ตามความเหมาะสม ซึ่งมีรายละเอียด ดังนี้

1. ด้านความรู้ ผู้สอนจะต้องวิเคราะห์ภารกิจว่าจะจัดการเรียนรู้อย่างไร ผู้เรียนจึงจะเข้าใจความหมายของสิ่งที่จะเรียนรู้และโครงสร้างของความรู้ ประกอบด้วยข้อมูลข้อเท็จจริง หลักการ กฎเกณฑ์ไปจนถึงทฤษฎี อย่างมีลำดับขั้นตอนซึ่งจะช่วยให้ผู้เรียนมีหลักในการเรียนรู้ อย่างไรก็ตาม สถานศึกษาจะต้องกำหนดจุดประสงค์การเรียนรู้และผลการเรียนรู้ ตลอดจนสาระให้สอดคล้องกับมาตรฐานหลักสูตร เพื่อประโยชน์ในการพัฒนาศักยภาพให้เป็นไปตามเป้าหมาย

2. ด้านคุณธรรม ควรพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมและค่านิยมที่พึงประสงค์ ครูต้องให้ความรักความเมตตาต่อศิษย์จะทำให้ผู้เรียนเพื่อความเชื่อมั่นในตนเอง เกิดพลังในการเรียนรู้ กล้าคิด กล้าทำ ในสิ่งที่ถูกต้อง เห็นคุณค่าของตนเองและผู้อื่น

3. ด้านกระบวนการเรียนรู้ การเรียนรู้ที่จะนำไปสู่การเน้นผู้เรียนสำคัญที่สุด ควรเป็นการเรียนรู้ที่เน้นกระบวนการมากกว่าเนื้อหา กระบวนการเรียนรู้ที่นำมาใช้ ประกอบด้วย กระบวนการเรียนรู้ทั่วไปที่ใช้ได้กับหลาย ๆ วิชา เช่น กระบวนการกลุ่ม กระบวนการเรียนรู้แบบร่วมมือ เป็นต้น นอกจากนี้ในการเรียนรู้แต่ละวิชา กิจกรรมจะต้องเน้นให้ผู้เรียนฝึกปฏิบัติตามกระบวนการเรียนรู้เฉพาะวิชา เช่น วิชาวิทยาศาสตร์จะใช้ทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์

4. การบูรณาการตามความเหมาะสม เนื่องจากการเรียนรู้สามารถเกิดได้ในทุกที่ และทุกโอกาส ทั้งการเรียนรู้อในห้องเรียน ในสภาพแวดล้อมและในธรรมชาติ ผู้เรียนจำเป็นต้องใช้ปัญญาเป็นเครื่องมือในการแสวงหาความรู้และบูรณาการเชื่อมโยงไปสู่ชีวิตจริง

สำหรับการเรียนและการสอนนั้น ค่อนข้างเป็นศัพท์ทางจิตวิทยาที่มักจะพบคู่กันเสมอว่า “การเรียนการสอน ” ทั้งนี้เพราะคำทั้งสองเป็นกระบวนการ (Process) ที่เกี่ยวเนื่องกัน

การเรียน นั้นเป็นคำเรียกสั้น ๆ ของคำว่า การเรียนรู้ มาจากคำภาษาอังกฤษว่า LEARNING ซึ่งมีความหมายมากในทางจิตวิทยา (เป็นศาสตร์สำคัญที่นำมาใช้ในการเรียนการสอนมาก) เพราะเป็น กระบวนการที่บุคคลมีการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมอันเนื่องมาจาก

ประสบการณ์ ประสบการณ์ (Experience) จึงเป็นเหตุปัจจัยที่สำคัญยิ่งต่อการเรียนรู้ หากปราศจากเสียซึ่งประสบการณ์แล้ว การเรียนรู้ย่อมจะเกิดขึ้นไม่ได้ ประสบการณ์ก็คือ การที่บุคคลใช้ประสาทสัมผัสปะทะ (Interact) กับสิ่งแวดล้อม (Environment) ซึ่งประกอบด้วย สิ่งแวดล้อมทางกาย สิ่งแวดล้อมทางสังคม (มนุษย์ด้วยกัน) และสิ่งแวดล้อมขนบธรรมเนียม ประเพณีต่าง ๆ การที่บุคคลปะทะกับสิ่งแวดล้อมเหล่านี้เองจึงทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลง พฤติกรรมขึ้น

ปกติสภาพแวดล้อมนั้นมีทั้งที่ดีและไม่ดี สิ่งแวดล้อมที่ดีจะเปลี่ยนพฤติกรรม ไปในทางที่ดี ในทางตรงข้ามถ้าสิ่งแวดล้อมไม่ดีก็จะเปลี่ยนพฤติกรรมไปในทางไม่ดี ทั้งนี้ เมื่อพันธูกรรมเป็นตัวคงที่ ดังนั้นถ้าต้องการให้บุคคลเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมไปในทางดี (การศึกษา-เจริญงอกงาม) จึงไม่อาจปล่อยให้บุคคลไปปะทะกับสิ่งแวดล้อมโดยอิสระเสมอไปได้ จำเป็นต้องมีการจัดสถานการณ์เฉพาะให้บุคคลได้ปะทะกับสิ่งแวดล้อมที่ดีและนี่คือที่มา ของการ “จัดการศึกษา”

จากความหมายของการศึกษาที่ประมวลมานี้ แสดงให้เห็นว่าการศึกษา มีความหมาย ครอบคลุมทั้งในแง่วิธีการ (Mean) และจุดหมายปลายทาง (End) กล่าวคือ เป็นกระบวนการ ทางสังคมที่ทำให้คนได้มีการเรียนรู้ และพัฒนาขึ้นไปสู่การเป็นสมาชิกที่ดีของชุมชน ดังนั้น จากความหมายข้างต้น พอสรุปความหมายของการศึกษาได้ว่าเป็นกระบวนการส่งเสริมให้บุคคล เจริญเติบโตและมีความงอกงามทางกาย อารมณ์ สังคม และสติปัญญาจนเป็นสมาชิกของสังคม ที่มีคุณธรรมสูง

2. จุดมุ่งหมายของการสอน

ในการจัดการศึกษานั้น จุดมุ่งหมายสำคัญก็เพื่อให้มี “การสอน” ที่ถูกต้องชัดเจน การสอนคือ “การจัดประสบการณ์ที่เหมาะสมให้นักเรียนได้ปะทะเพื่อที่จะให้เกิดการเรียนรู้หรือ เปลี่ยนแปลงพฤติกรรมไปในทางที่ดีขึ้น” การสอนจึงเป็นกระบวนการสำคัญที่ก่อให้เกิด ความเจริญงอกงาม

การสอนเป็นกระบวนการที่สลับซับซ้อนเกินกว่าตัวครู การบอก (บรรยาย) ของครูและการฟังของนักเรียนในห้องสี่เหลี่ยม แต่เป็นกระบวนการที่เกิดจากความเข้าใจ ในตัวผู้เรียน (ทั้งธรรมชาติและ ความมุ่งหวัง) เข้าใจในกระบวนการ วิธีสอน และใช้สื่อการสอน การจูงใจและการให้แรงเสริม การใช้บุคลิกท่าทีของครู รวมทั้งการวัดและประเมินผล การเรียนการสอนว่าเป็นไปตามหลักสูตรหรือไม่อีกด้วย การสอนจึงเป็นภารกิจที่ต้องใช้ศาสตร์ และศิลป์มาก จึงจะสามารถก่อให้เกิดประสบการณ์ที่มีความหมายต่อการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรม

ของนักเรียน ไม่เพียงเท่านั้นผลของการสอนจะต้องเป็นเชื้อหรือชนวนที่ทำให้นักเรียนได้ใฝ่รู้ และศึกษาความรู้ไปชั่วชีวิต (Life Long Education) อีกด้วย

กล่าวโดยสรุป การสอนนั้นเป็นกระบวนการที่ทำหน้าที่เป็นเครื่องมือที่ช่วยให้คนได้มี ประสบการณ์ที่ดีมีการเปลี่ยนแปลงไปในทางที่ดีขึ้น จนสามารถดำรงชีพได้อย่างราบรื่น เป็นประโยชน์แก่ตนเองและส่วนรวม ซึ่งถือว่าเป็นจุดหมายสูงสุดของการศึกษานั้นเอง

3. องค์ประกอบของการสอน

การสอนมีความหมายได้หลายความหมาย แต่จุดหมายปลายทางของการสอนคือ การเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของนักเรียน เพื่อมุ่งหวังให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้ ซึ่งมีองค์ประกอบ คือ ครู นักเรียน และสิ่งที่จะสอน

1. ครู หรือผู้สอนเป็นองค์ประกอบสำคัญที่ขาดไม่ได้ในการสอน ฉะนั้นบุคลิกภาพ และความสามารถของผู้สอนจะมีอิทธิพลต่อการเรียนรู้ของผู้เรียน ผู้สอนควรมีบุคลิกภาพของตน รวมทั้งรู้จักเลือกปรับปรุงเทคนิคและวิธีสอนให้เหมาะสมกับเนื้อหาและผู้เรียน โดยไม่ใช้วิธีสอน แบบเดียว ควรมีการดัดแปลงและเลือกใช้วิธีสอนให้เหมาะสมกับวัตถุประสงค์และเนื้อหา ในแต่ละเรื่อง เพื่อส่งเสริมให้ผู้เรียนประสบผลสำเร็จในการเรียนรู้

2. นักเรียน หรือผู้เรียน เป็นองค์ประกอบที่สำคัญเท่ากับผู้สอน เนื่องจากความสำเร็จ ในการศึกษาของผู้เรียนเป็นเป้าหมายสำคัญของการจัดการเรียนการสอน ดังนั้นผู้สอน จึงต้องเป็นผู้ที่ทำหน้าที่แนะแนวและจัดประสบการณ์ให้แก่ผู้เรียน เพื่อให้ผู้เรียนมีพฤติกรรม ตามจุดมุ่งหมายที่กำหนดได้ โดยพยายามจัดกิจกรรมให้ผู้เรียนได้ศึกษาค้นคว้ารู้จักใช้สื่อ การเรียนการสอนด้วยตนเองมากกว่าที่จะฟังคำบรรยายจากผู้สอนแต่เพียงอย่างเดียว นั่นก็คือ ผู้สอนจะต้องพยายามจัดกิจกรรมเพื่อให้ผู้เรียนได้มีส่วนร่วมในการเรียนการสอนให้มากที่สุด

3. สิ่งที่จะสอน ได้แก่เนื้อหาวิชาต่าง ๆ ซึ่งครูจะต้องจัดเนื้อหาวิชาให้มีความสัมพันธ์ กัน มีความน่าสนใจ เหมาะสมกับวัย ระดับชั้น รวมทั้งสภาพสิ่งแวดล้อม ของการเรียนการสอน

4. หลักการพื้นฐานในการสอน

การที่ครูทำให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้ที่ดีนั้น ครูจะต้องมีหลักการที่ดี ฉะนั้นการ สอนที่ดีย่อมอยู่ที่หลักการพื้นฐานในการสอน 4 ประการ คือ

1. หลักการเตรียมความพร้อมพื้นฐาน การเตรียมความพร้อมพื้นฐานที่จะทำให้ การสอนมีคุณภาพ ได้แก่

1.1 ต้องมีความรู้เรื่องหลักสูตรในปัจจุบัน ในด้านหลักการ จุดหมายโครงสร้าง กิจกรรมการเรียนการสอน และการประเมินผลของหลักสูตรแต่ละระดับว่ามีแนวโน้มเป็นอย่างไร

1.2 ต้องมีความรู้เรื่องปรัชญาการศึกษา ปรัชญาการศึกษาเป็นความรู้อันเกี่ยวกับการศึกษา ซึ่งความรู้ี้จะมีผลต่อการจัดการศึกษาในด้านต่าง ๆ ได้แก่ การกำหนดจุดมุ่งหมายทางการศึกษา การเลือกและการจัดเนื้อหาวิชา การจัดกิจกรรมการเรียนการสอน การบริหารโรงเรียน การจัดชั้นเรียนตลอดจนการวัดผลประเมินผลแนวคิดในการจัดการศึกษาของนักปรัชญาการศึกษาแตกต่างกันหลายแนวคิด พอจะสรุปที่สำคัญได้ 5 แนวความคิดหรือ 5 ปรัชญาการศึกษา ได้แก่ ปรัชญาสาระนิยม ปรัชญาสังคมนิยม ปรัชญาพัฒนาการนิยม ปรัชญาปฏิรูปนิยม และปรัชญาสภาพนิยม แม้ว่าในการสอนนั้นจำเป็นต้องยึดตามแนวหลักสูตรที่รับผิดชอบอยู่ก็ตาม แต่เพื่อประโยชน์สูงสุดของการเรียนรู้แล้ว จำเป็นต้องเปิดโอกาสให้ครูได้ปรับแนวความคิดได้ตามความเหมาะสม โดยเฉพาะตามแนวปรัชญาการศึกษา 5 ปรัชญาที่ยกมานี้ล้วนมีแนวความคิด ที่แตกต่างและมีอิทธิพลต่อวงการศึกษามาจนทุกวันนี้ ปรัชญาการศึกษาทั้ง 5 สาขา กล่าวโดยย่อได้ดังนี้

1) ปรัชญาสาระนิยม เป็นปรัชญาการศึกษาที่มุ่งเน้นการถ่ายทอดเนื้อหาวิชาที่เป็นแก่น เป็นหลักของความรู้ ในด้านทักษะก็มุ่งฝึกทักษะที่จำเป็นต่อการแสวงหาความรู้ การเรียนการสอนจะเน้นครูเป็นจุดศูนย์กลาง โดยใช้วิธีสอนที่จะให้การถ่ายทอดวิชาการเป็นไปอย่างมีระบบระเบียบ การวัดผลจะวัดความสามารถทางวิชาการเป็นสำคัญ

2) ปรัชญาสังคมนิยม มีแนวคิดคล้ายกับปรัชญาสาระนิยม แต่เน้นการใช้ความคิดอย่างมีเหตุผล มากกว่าการยอมรับด้วยความศรัทธาแบบปรัชญาสาระนิยม ด้านการเรียนการสอนจะใช้วิธีสอนที่มุ่งให้นักเรียนเรียนด้วยการทดลอง พิสูจน์และปฏิบัติมากขึ้น ไม่ใช่เรียนจากการท่องจำหรือฟังคำบรรยายอย่างเดียว

3) ปรัชญาพัฒนาการนิยมเป็นปรัชญาที่นำแนวคิดทางจิตวิทยามาใช้ประกอบการเรียนการสอนมากขึ้น โดยคำนึงถึงการพัฒนาบุคคลทุกด้าน และคำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคล การสอนมุ่งให้นักเรียนเรียนด้วยการปฏิบัติด้วยตนเอง โดยครูเป็นผู้ชี้แนะแนวทาง หรือจัดสถานการณ์

4) ปรัชญาปฏิรูปนิยม มีแนวคิดคล้ายปรัชญาพัฒนาการนิยม แต่มีจุดมุ่งหมายของการเรียนการสอนที่กว้างไกลขึ้น ไม่มุ่งพัฒนาตัวนักเรียนเพื่อตัวนักเรียนเท่านั้น แต่พัฒนาให้สอดคล้องกับความจำเป็นและความต้องการของสังคมมุ่งปฏิรูปสังคมให้เป็นสังคมแบบประชาธิปไตย

5) ปรัชญาสภาพนิยม ปรัชญานี้มุ่งให้อิสระทางแนวคิดและการตัดสินใจแก่นักเรียน เพื่อให้ นักเรียนสามารถปรับตัวให้เข้ากับสภาวะของสังคมที่เปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา

ถือว่าเนื้อหาวิชาไม่ใช่สิ่งสำคัญ เป็นเพียงเครื่องมือที่จะช่วยพัฒนานักเรียนเท่านั้น ส่วนการเรียนการสอนยึดตามแนวปรัชญาพัฒนาการนิยมและปฏิรูปนิยม

1.3 ต้องมีความรู้ด้านเนื้อหาวิชาดี ผู้ที่สอนเรื่องใดต้องมีความรู้ในเรื่องนั้นมากพอที่จะอธิบายให้นักเรียนเข้าใจได้อย่างลึกซึ้งตามระดับ การมีความรู้ที่น้อยทำให้เป็นครูที่ดีไม่ได้ เพราะครูจะขาดความเชื่อมั่นในตนเอง และการมีความรู้มากเกินไปแต่ไม่รู้จักประมาณการ ก็มีแนวโน้มที่จะสอนเนื้อหาเยอะและยากไป ฉะนั้นครูจึงควรมีความรู้ดีและรู้จักประมาณการความรู้ที่จะถ่ายทอดได้ การมีความรู้ดีจะเกิดขึ้นได้ก็ต่อเมื่อครูได้ศึกษาเล่าเรียนและค้นคว้าเพิ่มเติมอยู่เสมอ

1.4 ต้องมีทักษะการสอนที่ดี ทักษะการสอนมีหลักแตกต่างกันไป แล้วแต่วิธีการสอนนั้นยึดครูเป็นศูนย์กลางหรือยึดนักเรียนเป็นศูนย์กลาง การมีทักษะดีจะเกิดขึ้นได้ก็ต่อเมื่อได้มีการฝึกฝนทักษะต่าง ๆ ทั้งที่เป็นทักษะเดียวและบูรณาการของทักษะตั้งแต่ 2 อย่างขึ้นไป

1.5 ต้องมีความสามารถในการแก้ปัญหาการสอน เมื่อครูสำเร็จการศึกษาออกไปปฏิบัติงานจะพบว่า สถานการณ์การสอนในระหว่างที่เรียนกับสภาพการณ์จริงที่ต้องออกไปสอนมีความแตกต่างกัน ครูจะนำเอาวิชาการที่ร่ำเรียนมาใช้ไม่ได้เลยทีเดียว ปัญหาที่เกี่ยวกับการสอนอยู่ “นอกหลักสูตร” ทั้งนี้ ดังนั้นครูจะต้องรู้จักแก้ปัญหาด้วยความรอบคอบ โดยนำหลักการที่เรียนมาแล้วช่วยในการแก้ปัญหา

2. หลักการวางแผนและเตรียมการสอน การสอนจะมีคุณภาพไม่ได้หากครูมิได้วางแผนและเตรียมการสอนดีพอ การวางแผนและเตรียมการสอนมีหลักการสำคัญ 5 ประการ คือ

2.1 ต้องเขียนแผนการสอนที่ครอบคลุมชื่อเรื่องที่จะสอน หัวเรื่อง กำหนดความคิดรวบยอด จุดประสงค์ กิจกรรมการเรียน สื่อการสอนและการประเมินผล

2.2 ต้องมีการรวบรวมข้อมูลและเนื้อหาสาระที่จะสอนตามหัวเรื่องและความคิดรวบยอด และจุดประสงค์ที่ได้กำหนดไว้ในแผนการสอน

2.3 ต้องมีการวางแผนผลิตหรือจัดหาสื่อการสอนเพื่อใช้ในกิจกรรมตามที่ได้กำหนดไว้ในแผนการสอน

2.4 ต้องเตรียมแบบทดสอบสำหรับให้นักเรียนทำแบบทดสอบก่อนเรียนและหลังเรียน

2.5 ต้อง “ซ้อม” สอนเพื่อจัดลำดับขั้นการสอนให้ตนเองแน่ใจว่าจะสอนนักเรียนได้ดี และมีประสิทธิภาพ

3. หลักการใช้จิตวิทยาการเรียนรู้ การสอนของครูจะสำเร็จตามจุดประสงค์ที่วางไว้นั้น ครูจะต้องรู้จักประยุกต์หลักจิตวิทยาการเรียนรู้มาใช้ในการสร้างสภาพการณ์ที่จะเอื้ออำนวยต่อการเรียนที่มีประสิทธิภาพของนักเรียน

ในการสอนครูควรมีความรู้ทฤษฎีการเรียนรู้ที่จำเป็นดังนี้

ทฤษฎีพฤติกรรม (Behaviorism) ทฤษฎีนี้มีความเชื่อว่า พฤติกรรมและปฏิกิริยาตอบสนองของคนเรานั้นเกิดขึ้นเนื่องจากสิ่งเร้า ฉะนั้นการสอนจึงจำเป็นต้องใช้อุปกรณ์การสอน และการวางเงื่อนไขต่าง ๆ ของนักเรียนให้นักเรียนเกิดความสนใจ ตั้งใจเรียนและแสดงพฤติกรรมต่าง ๆ ตามที่เราต้องการ เช่น ครูให้รางวัล ได้แก่ คะแนนเป็นเงื่อนไข กระตุ้นให้นักเรียนสนใจ ตั้งใจ ขยันหมั่นเพียรในการเรียน การทำงาน และการปฏิบัติตนให้ดี

ทฤษฎีมนุษยนิยม (Humanism) ทฤษฎีนี้เชื่อว่าคนเราจะเกิดการเรียนรู้และพัฒนาตนเองไปสู่จุดหมายสูงสุดได้เมื่อบุคคลนั้นมีเสรีภาพ จากหลักนี้จึงทำให้การจัดการเรียนการสอนเน้นการให้ผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง ครูไม่ใช่ผู้สอนโดยตรง แต่เป็นผู้อำนวยความสะดวก จัดสภาพการณ์ที่เหมาะสม เพื่อให้ นักเรียนสามารถเกิดการเรียนรู้ด้วยตนเอง

ทฤษฎีพัฒนาการทางสติปัญญา (Cognitivism) ทฤษฎีนี้มีความคิดว่า เด็กสามารถที่จะคิดอย่างมีเหตุผลกับสิ่งที่เป็นนามธรรมสามารถตั้งสมมุติฐานอย่างสมเหตุสมผล และสามารถที่จะตั้งกฎเกณฑ์และแก้ปัญหา

หลักการประเมินผลและรายงานผล เมื่อจัดกระบวนการเรียนการสอนแล้วก็ต้องมีการวัดผลและประเมินผล โดยมีหลักการ 3 ประการ คือ

1. หลักการกำหนดจุดประสงค์เชิงพฤติกรรม เป็นการเขียนจุดประสงค์ที่ยึดพฤติกรรมที่วัดหรือสังเกต โดยกำหนดเงื่อนไขและเกณฑ์ไว้อย่างชัดเจน

2. หลักการสร้างและการใช้เครื่องมือประเมิน ครูต้องทราบวิธีการออกข้อสอบทั้งแบบปรนัยและอัตนัย ให้เป็นข้อสอบที่วัดพฤติกรรมตามเงื่อนไขและเกณฑ์ที่กำหนดไว้ในวัตถุประสงค์ นอกจากนี้ยังต้องทราบวิธีการประเมินแบบต่าง ๆ ด้วย

3. หลักการตีความหมายและรายงานผลการประเมิน เมื่อครูวัดผล (การตีความหมาย แล้วรายงานผลให้นักเรียนและผู้ปกครองทราบ)

หลักการพื้นฐานในการสอน 4 ประการที่กล่าวข้างต้นจะทำให้ครูสามารถถ่ายทอดความรู้แก่นักเรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพ แต่ไม่ใช่เพียงการเรียนรู้หลักการเท่านั้น ต้องเป็นการฝึกปฏิบัติให้สามารถนำหลักการต่าง ๆ ไปใช้ได้จริง ๆ จึงจะทำให้การสอนมีประสิทธิภาพอย่างแท้จริง

จากคำกล่าวต่าง ๆ จะเป็นได้ว่าการสอนก็คือ การใช้เทคนิควิธีการต่าง ๆ เพื่อให้ผู้เรียนได้รับประสบการณ์และการเรียนรู้เพิ่มมากขึ้น การสอนในโรงเรียนประถมศึกษาจึงเป็นเรื่องของครูกับนักเรียนเป็นเรื่องที่ต้องปรับปรุงเปลี่ยนแปลงให้เหมาะสมอยู่เสมอ การศึกษาหรือการแสวงหาแนวทางเพื่อปรับปรุงเทคนิคและคุณภาพการสอนจึงเป็นกิจกรรมที่ครูพึงกระทำเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพของตนเอง

1.1 ด้านความรู้ในเนื้อหาวิชา

1.1.1 รูปแบบหลักสูตร

ได้มีการจำแนกประเภทหรือรูปแบบของหลักสูตรไว้หลายรูปแบบด้วยกัน ซึ่งแต่ละรูปแบบก็มีแนวคิด จุดมุ่งหมาย และโครงสร้างที่แตกต่างกันออกไป ทั้งนี้เพื่อให้หลักสูตรมีความเหมาะสมกับสถานการณ์การจัดการเรียนรู้ที่มีอยู่หลากหลาย หรือเพื่อให้สนองเจตนารมณ์ของการจัดการเรียนรู้ลักษณะใดลักษณะหนึ่งตามระดับการศึกษา ดังนั้นหลักสูตรแต่ละรูปแบบจึงมีลักษณะเฉพาะของตนเอง รวมทั้งต่างก็มีข้อดีและข้อด้อยด้วยกันทั้งสิ้น เพื่อให้เกิดความเข้าใจในรูปแบบของหลักสูตร (curriculum design) แบบต่าง ๆ ซึ่งมีไม่ต่ำกว่า 10 รูปแบบได้ดียิ่งขึ้น จึงได้มีการจัดประเภทรูปแบบของหลักสูตร ตามเกณฑ์ที่ยึดเป็นประเภทใหญ่ ๆ ดังนี้

1. หลักสูตรที่ยึดสาขาวิชาและเนื้อหาสาระเป็นหลัก (disciplines / subjects curriculum) กลุ่มนี้ให้ความสำคัญกับการจัดเนื้อหาสาระวิชาที่จะเรียน มีรูปแบบของหลักสูตร 5 รูปแบบ ดังนี้

1.1 หลักสูตรรายวิชา หรือหลักสูตรเนื้อหาวิชา (subject matter curriculum)

1.2 หลักสูตรกว้าง หรือหลักสูตรหมวดวิชา (broad field curriculum) หรือหลักสูตรหลอมรวมวิชา (fusion curriculum)

1.3 หลักสูตรสัมพันธ์วิชา หรือหลักสูตรแบบสหสัมพันธ์ (correlated curriculum)

1.4 หลักสูตรแบบแกนกลาง หรือหลักสูตรแบบแกนร่วมกัน หรือหลักสูตรแบบแกน (core curriculum)

1.5 หลักสูตรแบบบูรณาการ (integrated curriculum)

2. หลักสูตรที่ยึดผู้เรียนเป็นหลัก (learners centred) หลักการของหลักสูตรนี้ยึดผู้เรียนเป็นสำคัญ จัดหลักสูตรเพื่อสนองความต้องการ ความสามารถและความสนใจของผู้เรียนเป็นหลัก มีรูปแบบของหลักสูตร 3 รูปแบบดังนี้

2.1 หลักสูตรแบบเอกัตบุคคล (individualized curriculum)

2.2 หลักสูตรแบบส่วนบุคคล (personalized curriculum)

2.3 หลักสูตรที่เน้นผู้เรียน (child – centered curriculum) หรือหลักสูตรที่ใช้ผู้เรียน เป็นศูนย์กลาง(learner – centred curriculum)

3. หลักสูตรที่ยึดกระบวนการทางทักษะหรือประสบการณ์เป็นหลัก (process skill or experience curriculum) การจัดหลักสูตรประเภทนี้เป็นการเสริมสร้างประสบการณ์การเรียนรู้ให้กับผู้เรียน และให้ผู้เรียน ได้รู้จักการแก้ปัญหา ถ้าเป็นหลักสูตรที่ยึดกระบวนการเป็นหลัก จะมุ่งเน้นการพัฒนาทักษะกระบวนการเรียนรู้ของผู้เรียนมีรูปแบบของหลักสูตร 3 รูปแบบ ดังนี้

3.1 หลักสูตรเพื่อชีวิตและสังคม หรือหลักสูตรที่ยึดกิจกรรมกระบวนการทางสังคมและการดำรงชีวิต (social process and life function curriculum)

3.2 หลักสูตรประสบการณ์ (experience curriculum) หรือหลักสูตรแบบกิจกรรมและประสบการณ์ (activity and experience curriculum)

3.3 หลักสูตรกระบวนการ (the process approach curriculum)

3.4 หลักสูตรเกณฑ์ความสามารถ (the competency – based curriculum) ต่อไปนี้จะกล่าวถึงรายละเอียดของลักษณะ ข้อดี ข้อด้อย ของหลักสูตรแต่ละรูปแบบพอสังเขป ดังนี้

1. หลักสูตรรายวิชาหรือหลักสูตรเนื้อหาวิชา (subject matter curriculum) เป็นรูปแบบการจัดหลักสูตรที่เก่าแก่ที่สุดและยังใช้มาจนถึงปัจจุบัน หลักสูตรประเภทนี้ได้รับอิทธิพลมาจากปรัชญาสารัตถนิยม (essentialism) และปรัชญาสัจวิทยานิยม (parenialism) เน้นการถ่ายทอดเนื้อหาวิชา สาระ และความรู้ของวิทยาการต่าง ๆ เป็นหลักในการจัดการเรียนรู้ ใช้วิธีสอนแบบบรรยายโดยมีครูผู้สอนเป็นศูนย์กลาง ดังเช่นหลักสูตรการศึกษาของไทย ปี พ.ศ. 2493

ลักษณะของหลักสูตร

1. จุดมุ่งหมายของหลักสูตร ใช้วิชาต่าง ๆ เป็นเครื่องมือในการส่งเสริมพัฒนาการของผู้เรียน ซึ่งอาจจะสัมพันธ์กับสังคมหรือไม่ก็ได้ มักจะไม่คำนึงถึงผลที่เกิดแก่สังคม

2. โครงสร้างของเนื้อหาวิชา จะแยกเป็นแต่ละวิชาไม่เกี่ยวข้องกัน เช่น ประวัติศาสตร์ ภูมิศาสตร์ หน้าที่พลเมือง ศีลธรรม การจัดการเรียนรู้ และการวัดผลแยกจากกันเป็นเอกเทศ

3. เนื้อหาวิชาจะประกอบด้วย ความรู้ ความคิดรวบยอด ทักษะ กุญหลักเกณฑ์ คุณธรรม และการปฏิบัติงาน โดยมีการจัดเนื้อหาให้เรียงลำดับอย่างมีระเบียบระบบตามลำดับเหตุการณ์ หรือตามลำดับความยากง่าย

4. การจัดการเรียนรู้ เน้นการถ่ายทอดเนื้อหาสาระและความรู้ โดยครูผู้สอนเป็นผู้ดำเนินการ ดังนั้นความสามารถของครูจึงเป็นสิ่งสำคัญที่สุด ไม่ให้ความสำคัญกับความต้องการและความสนใจของผู้เรียนมากนัก ผู้เรียนทุกคนเรียนทุกสิ่งทุกอย่างเหมือนกัน และไม่ว่าจะจิตวิทยาในการเรียนรู้เป็นสิ่งสำคัญ

5. การประเมินผลการเรียนรู้ มุ่งในเรื่องความรู้และทักษะในวิชาต่าง ๆ ที่เรียนมาเน้นเรื่องการสอน ถ้าผู้เรียนสอบผ่านก็ถือว่าใช้ได้ ถ้าสอบไม่ผ่านก็ต้องเรียนซ้ำ ต้องซ้ำจนกว่าจะสอบผ่าน

6. การพัฒนาหลักสูตร เน้นที่ผลการเรียนรู้ หลักสูตรจะเปลี่ยนแปลงก็ต่อเมื่อ เนื้อหาวิชาเปลี่ยนแปลงไปไม่ได้เนื่องจากความต้องการหรือความเปลี่ยนแปลงในสังคม

ข้อดี

1. ง่ายต่อการเลือกเนื้อหาวิชาที่จะนำมาใช้สอน
2. สอนง่ายและทวนเวลาในการจัดการเรียนรู้เนื่องจากเนื้อหาถูกจัดไว้อย่างเป็นระบบ ขั้นตอน ครูผู้สอนสามารถถ่ายทอดเนื้อหาสาระและความรู้ได้คราวละมาก ๆ และวัดผลได้ง่าย

3. การจัดเนื้อหาที่เป็นระบบขั้นตอนทำให้ผู้เรียนมีความรู้เป็นหมวดหมู่เพียงพอต่อการ เป็นพื้นฐานในการศึกษาต่อไป และทำให้ผู้เรียนมีระบบในการคิด ทำให้สามารถพัฒนาเขาวินิจฉัย ได้รวดเร็วขึ้น และความรู้ใหม่ที่ได้จะสัมพันธ์กับความรู้เก่าเกิดความต่อเนื่องในการเรียนรู้

4. การประเมินผลการเรียนรู้ทำได้ง่าย เพราะมุ่งเน้นในเรื่องความรู้

5. เหมาะสำหรับการถ่ายทอดวัฒนธรรม

6. ช่วยสร้างระเบียบวินัยในชั้นเรียนได้ดี

ข้อด้อย

1. ขัดกับหลักจิตวิทยาการเรียนรู้ ธรรมชาติและพัฒนาการของผู้เรียน
2. ความมุ่งหมายของหลักสูตรแคบเกินไป เน้นแต่ด้านวิชาการไม่ครอบคลุม พฤติกรรมและพัฒนาการด้านอื่นของผู้เรียน เช่น เจตคติ ทักษะ ด้านสังคม

3. เน้นครูเป็นศูนย์กลาง ไม่ส่งเสริมการแสดงความคิดเห็นของผู้เรียน ผู้เรียนขาดโอกาสในการพัฒนาความคิดอย่างอิสระ จึงไม่ส่งเสริมให้เกิดความคิดริเริ่มสร้างสรรค์

4. การจัดเนื้อหาสาระที่แยกเป็นแต่ละวิชาไม่เกี่ยวข้องกัน ทำให้ผู้เรียนมองไม่เห็นภาพรวมของสิ่งที่เรียนนอกจากนี้เนื้อหาที่เรียนยังไม่คำนึงถึงความต้องการของสังคมอย่างแท้จริงทำให้ผู้เรียนไม่สามารถนำสิ่งที่เรียนไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันได้

5. ถ้าครูผู้สอนไม่มีความรู้ในเนื้อหาสาระที่สอนอย่างเพียงพอ และไม่มี
ความสามารถในการถ่ายทอดความรู้อย่างดีพอ ผู้เรียนก็เกิดการเรียนรู้ได้ยาก

6. บรรยากาศในห้องเรียนเคร่งเครียด ทำให้ผู้เรียนเกิดความเบื่อหน่ายใน
การเรียน

2. หลักสูตรกว้างหรือหลักสูตรหมวดวิชา (broad field curriculum)

เป็นรูปแบบหลักสูตรที่มีการผสมผสานความรู้ โดยรวมวิชาต่าง ๆ ที่มี
เนื้อหาสาระใกล้เคียงกันมารวมกันเป็นหมวดวิชาเดียวกัน เช่น หมวดวิชาคณิตศาสตร์จะรวมวิชา
เลขคณิต พีชคณิต ตรีโกณมิติ เรขาคณิตไว้ด้วยกัน การจัดการเรียนรู้ยึดครูเป็นศูนย์กลางเน้นการ
ถ่ายทอดเนื้อหาสาระ การวัดผลการเรียนรู้จึงมุ่งเน้นวัดความรู้ที่ได้เป็นหลัก ตัวอย่างของหลักสูตร
แบบนี้คือ หลักสูตรการศึกษาของไทย ปี พ.ศ. 2503

ลักษณะของหลักสูตร

1. จุดมุ่งหมายของหลักสูตรมีขอบเขตกว้างขึ้น อาจครอบคลุมไปถึงผลที่
เกิดขึ้นกับสังคม
2. นำจุดประสงค์การเรียนรู้ของแต่ละวิชามารวมกันเป็นจุดประสงค์ของ
หมวดวิชา
3. โครงสร้างของหลักสูตรมีลักษณะเป็นการนำเอาเนื้อหาของแต่ละวิชา
จึงได้เลือกสรรแล้วมาเรียงลำดับกันเข้า โดยไม่มีการผสมผสานกันแต่อย่างใด หรือมีน้อยมาก

ข้อดี

1. เนื้อหาวิชามีการประสานสัมพันธ์กันมากขึ้น เกิดการผสมผสานความรู้
ทำให้ผู้เรียนมีความรอบรู้ในแต่ละหมวดวิชากว้างขวางขึ้น ตามความต้องการหรือตามความสนใจ
ของตนเกิดความคิดรวบยอด (concept) ได้ง่ายขึ้น และสามารถนำผลการเรียนรู้ไปใช้ใน
ชีวิตประจำวันได้
2. เนื้อหาวิชาที่เรียนไม่ซ้ำซ้อนกัน
3. บริหารหลักสูตรได้คล่องตัวขึ้น เพราะมีลักษณะเป็นหมวดวิชา
4. ส่งเสริมการจัดการเรียนรู้ได้หลายรูปแบบ ช่วยให้ผู้เรียนได้มีโอกาสทำ
กิจกรรมการเรียนรู้ได้หลากหลายสอดคล้องกับธรรมชาติของผู้เรียนจึงทำให้ผู้เรียนไม่เบื่อหน่ายใน
การเรียน

ข้อด้อย

1. ไม่เกิดการผสมผสานความรู้เท่าที่ควร เนื่องจากการสอนของครูยังยึด
วิธีสอนแบบเดิม คือแยกสอนเป็นแต่ละวิชา แทนที่จะสอนแบบผสมผสานวิชา

2. การที่ผู้เรียนได้รับความรู้ที่กว้างขวางขึ้น อาจทำให้ขาดความรู้ที่ลึกซึ้งในเนื้อหา หรือไม่มีการแม่นยำในความรู้ นั้น ๆ และความรู้ที่ได้รับไม่เป็นระเบียบเท่าที่ควร

3. ขาดความสัมพันธ์กับหมวดวิชาอื่น ๆ

4. การสอนอาจไม่บรรลุวัตถุประสงค์ เนื่องจากครูผู้สอนต้องสอนหลายวิชาในขณะเดียวกันต้องใช้เวลาในการเตรียมการสอนมาก หรืออาจจะไม่มีความรู้ในบางวิชาดีพอ

3. หลักสูตรสัมพันธ์วิชาหรือหลักสูตรแบบสหสัมพันธ์ (correlated curriculum)

เป็นรูปแบบของหลักสูตรที่จัดขึ้นเพื่อแก้ปัญหาการขาดความสัมพันธ์กันของรายวิชาที่เกี่ยวข้องกัน โดยนำเอาเนื้อหาของวิชาต่าง ๆ ที่สอดคล้องหรือส่งเสริมซึ่งกันและกันมาเชื่อมโยงเข้าหากันแล้วสอนเนื้อหาเหล่านั้นในคราวเดียวกัน แต่ถึงกระนั้นความเป็นเอกลักษณ์ของแต่ละวิชาที่ยังคงอยู่ เช่น นำวิชาศิลปะไปสัมพันธ์กับวิชาประวัติศาสตร์ นำหลักเกณฑ์ทางคณิตศาสตร์มาเชื่อมโยงกับวิชาวิทยาศาสตร์ เป็นต้น การจัดการเรียนการสอนยึดครูเป็นศูนย์กลาง การวัดผลการเรียนรู้อย่างเน้นพัฒนาการด้านเชาวน์ปัญญา

ลักษณะของหลักสูตร

เนื้อหาวิชามีความสัมพันธ์กันในหมวดวิชา หรือระหว่างวิชาโดยพยายามกำหนดเนื้อหาวิชาใดวิชาหนึ่ง หรือหมวดวิชาใดหมวดวิชาหนึ่งตามเนื้อหาสาระและโครงสร้างของวิชา นั้น ๆ แล้วนำเนื้อหาสาระวิชาอื่น ๆ ที่สัมพันธ์กันมารวมเข้าไว้ด้วยกัน

ข้อดี

1. เนื้อหาวิชามีความสัมพันธ์สอดคล้องและผสมผสานกันดียิ่งขึ้นทำให้ผู้เรียนได้รับความรู้ที่เชื่อมโยงกัน

2. ครูผู้สอนได้มีโอกาสดูแผนการสอนและดำเนินการสอนร่วมกัน ส่งผลให้เกิด จุดมุ่งหมายการเรียนรู้ที่แน่นอน

3. สามารถจัดกิจกรรมการเรียนรู้ได้อย่างหลากหลาย ผู้เรียนมีโอกาสร่วมกิจกรรม และมีประสบการณ์ตรงมากขึ้น

4. ผู้เรียนมีโอกาสเรียนในสิ่งที่ตนสนใจ และสามารถนำไปใช้ใน ชีวิตประจำวัน ได้

5. ขจัดความซ้ำซ้อนในเนื้อหาวิชาหรือหมวดวิชา

ข้อด้อย

1. การจัดเนื้อหาให้สัมพันธ์กันทำได้ยาก หากนำวิชาที่มีความสัมพันธ์กันน้อยเข้ามาสัมพันธ์กัน อาจทำให้วิชานั้นมีเนื้อหามากเกินไป

2. หากครูผู้สอนเตรียมการสอนไม่ดีพอ หรือขาดความสัมพันธ์ซึ่งกันและกันจะทำให้ ผู้เรียนเกิดความสับสน

3. ทำให้คาบเวลาเรียนยาวนานเกินไป

4. ครูผู้สอนอาจจะมีปัญหาในเรื่องเวลาที่จะต้องมาวางแผนร่วมกัน หรือเกิดการไม่ยอมรับ เนื่องจากทำให้ยุ่งยากมากขึ้น

4. หลักสูตรแบบแกนกลาง หรือหลักสูตรแบบแกนร่วมกัน หรือหลักสูตรแบบแกน (core curriculum)

หลักสูตรรูปแบบนี้จัดตามปรัชญาปฏิรูปนิยม (reconstructionism) เป็นการรวบรวมเนื้อหาความรู้และประสบการณ์ที่จำเป็นสำหรับผู้เรียนเข้าด้วยกัน ให้ความสัมพันธ์และผสมผสานกัน ให้สามารถนำไปใช้ในชีวิตประจำวันได้และคำนึงถึงความต้องการของสังคมเป็นหลัก การจัดการเรียนรู้เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง มุ่งส่งเสริมให้ผู้เรียนรู้จักการแก้ปัญหา เข้าใจชีวิตและสังคม การวัดผลการเรียนรู้เน้นวัดพัฒนาการทุก ๆ ด้านของผู้เรียนในวงการศึกษาไทยรู้จักหลักสูตรแกนกลางในนามของ “การเรียนการสอนแบบหน่วย” ตัวอย่างของหลักสูตรแบบนี้คือ หลักสูตรประถมศึกษาและหลักสูตรมัธยมศึกษา พุทธศักราช 2521 ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2533

ลักษณะของหลักสูตร

1. ไม่แยกเนื้อหาเป็นรายวิชา เนื้อหาวิชาส่วนหนึ่งของหลักสูตรบังคับให้ผู้เรียนทุกคนต้องเรียนเพื่อเป็นพื้นฐานความรู้วิชาต่าง ๆ และมีความสำคัญต่อสังคม สำหรับเนื้อหาวิชาอีกส่วนหนึ่งของหลักสูตรให้ผู้เรียนเลือกเรียนตามความถนัดและความสนใจของตน

2. การจัดการเรียนมีความยืดหยุ่นและใช้เวลายาวนานกว่าปกติเพื่อให้ผู้เรียนมีโอกาสศึกษาค้นคว้าเก็บข้อมูลและศึกษานอกสถานที่ได้เพียงพอ

3. ครูผู้สอนมีบทบาทเป็นเพียงผู้คอยให้คำแนะนำ เป็นที่ปรึกษาหรือแนะแนว

4. การจัดการเรียนรู้ใช้วิธีการเรียนแบบแก้ปัญหา ครูผู้สอนและผู้เรียนจะทำงาน ร่วมกันตลอดเวลา

5. ต้องใช้ครูผู้สอนหลาย ๆ วิชาร่วมกันวางแผนการสอน เนื่องจากการจัดการเรียนรู้มีลักษณะใช้หลาย ๆ วิชาร่วมกัน

ข้อดี

1. ครูผู้สอนและผู้เรียนมีประสบการณ์ที่ดีต่อกัน
2. ส่งเสริมให้ผู้เรียนมีความกระตือรือร้นในการเรียน เพื่อจะได้มีส่วนร่วมในการวางแผนการเรียนและได้ทำกิจกรรมการเรียนเองโดยตรง

3. ผู้เรียนได้มีประสบการณ์ตรงในการเรียน ได้วางแผน เก็บข้อมูล
แก้ปัญหา และประเมินผลด้วยตนเอง

4. การใช้ช่วงเวลาเรียนที่ยาวนานกว่าปกติ ทำให้ผู้เรียนสามารถศึกษา
ค้นคว้า หาความรู้ได้กว้างขวางเต็มที่

5. การเรียนแบบแก้ปัญหาช่วยให้ผู้เรียน ได้คิดอย่างมีเหตุผล มีทักษะ
ต่างๆ ทั้งทักษะพื้นฐานและทักษะทางสังคม นอกจากนั้นยังทำให้ผู้เรียนเข้าใจปัญหาได้ดียิ่งขึ้น

6. ผู้เรียนมีโอกาสศึกษาปัญหาที่ตนเองมีความสนใจ ทั้งปัญหาของตนเอง
หรือปัญหาของสังคม

ข้อด้อย

1. ใช้สื่อการเรียนรู้ในการจัดการเรียนรู้มาก
2. ครูผู้สอนต้องมีความรู้ดี มีความสามารถสูง เตรียมการสอนดี เพราะเป็น
การสอนแบบแก้ปัญหาซึ่งเป็นการสอนที่ยาก

3. ใช้เวลามาก ทั้งเวลาในการวางแผนการทำงานของผู้เรียนและคณะ
ครูผู้สอนรวมทั้งเวลาในการทำกิจกรรมการเรียนรู้

4. การจัดเนื้อหาความรู้ไม่เป็นหมวดหมู่ ผู้เรียนอาจไม่ได้รับเนื้อหาสาระ
ที่สำคัญและเป็นระบบระเบียบ

5. การจัดการเรียนรู้ที่รวมหลาย ๆ วิชา โดยครูผู้สอนหลาย ๆ คน อาจทำ
ให้เนื้อหาสาระและความรู้ไม่สมดุลกัน

6. ครูผู้สอนมักแยกเนื้อหาวิชาออกจากกันตามความเคยชิน ทำให้ขาดการ
ผสมผสานเนื้อหาความรู้

5. หลักสูตรแบบบูรณาการ (intergrated curriculum)

เป็นหลักสูตรที่พัฒนามาจากหลักสูตรกว้าง โดยนำเอาเนื้อหาของวิชา
ต่างๆ มาหลอมรวมกัน ทำให้ความเป็นเอกลักษณ์ของแต่ละวิชาหมดไป โดยรวมเอาประสบการณ์
การเรียนรู้จากหลาย ๆ วิชา มาจัดเป็นหมวดหมู่ของประสบการณ์เป็นการบูรณาการเนื้อหาเข้า
ด้วยกัน จะช่วยให้ผู้เรียนได้รับประสบการณ์ที่ต่อเนื่อง มีคุณค่าต่อการดำเนินชีวิต และพัฒนาผู้เรียน
ในทุก ๆ ด้าน การจัดการเรียนรู้เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง การวัดผลการเรียนรู้จะวัดพัฒนาการทุก ๆ
ด้าน

ลักษณะของหลักสูตร

หลักสูตรประเภทนี้รวมประสบการณ์จากทุกรายวิชามาสัมพันธ์กันจนไม่ปรากฏเด่นชัดว่าเป็นวิชาใดจัดเป็นประสบการณ์ต่อเนื่อง หลักสูตรเช่นนี้อาจอาศัยประเด็นหรือปัญหาบางอย่างเป็นแกน แล้วหลอมทุกสาระวิชาที่เกี่ยวข้องเข้าไว้ด้วยกัน

ข้อดี

1. มีความสัมพันธ์ระหว่างวิชาสูงสุด ทำให้เกิดการผสมผสานทางด้านการเรียนรู้และเนื้อหาวิชา
2. ผู้เรียนได้รับประสบการณ์ตรง จึงสามารถนำสิ่งที่เรียนไปใช้ประโยชน์ในชีวิตประจำวันได้มาก
3. เนื้อหาผสมผสานกัน สามารถจัดกิจกรรมการเรียนรู้ได้หลายรูปแบบ ทำให้สอดคล้อง กับความสนใจ และความต้องการของผู้เรียนและสังคม
4. มีการคัดเลือกเนื้อหาอย่างรอบคอบ และการเรียบเรียงประสบการณ์อย่างดี ทำให้เกิดประโยชน์สูงสุดกับผู้เรียน
5. ส่งเสริมทักษะและความสามารถในการแก้ปัญหาทั้งผู้เรียนและครูผู้สอน รวมทั้งส่งเสริมการค้นคว้าวิจัย
6. เปิดโอกาสให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในกิจกรรมการเรียนรู้ ทำให้ผู้เรียนได้พัฒนา คุณลักษณะต่าง ๆ ในตนเองและส่งเสริมความคิดริเริ่มสร้างสรรค์

ข้อด้อย

1. การบูรณาการเนื้อหาและประสบการณ์ทำได้ดีในระดับชั้นประถมศึกษา แต่ในระดับมัธยมศึกษาและสูงกว่าทำได้ยาก
2. เป็นหลักสูตรที่ยากแก่การสอน ดังนั้นครูผู้สอนต้องมีความรู้ความสามารถที่ดีพอ ต้องมีการเตรียมการสอนอย่างดีและตระหนักถึงความสำคัญของการบูรณาการ
3. ต้องใช้สื่อการเรียนรู้หลายอย่าง
4. ความกว้างขวางของหลักสูตร อาจทำให้ผู้เรียน ไม่มีความรู้ลึกซึ้งในเนื้อหาที่เรียน นอกจากนี้หากครูผู้สอนไม่เก่งพออาจทำให้ผู้เรียนมองไม่เห็นความสัมพันธ์ระหว่างวิชาต่าง ๆ
5. ครูผู้สอนอาจสอนไม่ครอบคลุมเนื้อหาครบถ้วน หรือมักสอนแยกวิชาตามความเคยชิน ทำให้ขาดความเป็นบูรณาการ
6. หลักสูตรแบบเอกัตบุคคล (individualized curriculum)

เป็นหลักสูตรที่จัดขึ้นเพื่อสนองความต้องการ และความสนใจของผู้เรียนแต่ละคน การจัดหลักสูตรแบบนี้ทำให้ผู้เรียนได้เรียนตามความสามารถ และอัตราเร็วของแต่ละคน มีโอกาสเลือกได้มาก ทั้งยังส่งเสริมให้ผู้เรียนแต่ละคนมีความรับผิดชอบ โดยยึดหลักปรัชญา สวภาพนิยม (existentialism) ให้ความสำคัญกับผู้เรียน รายบุคคล เพื่อให้ผู้เรียนได้พัฒนาตนเองอย่างเป็นอิสระจากคนอื่น ครูผู้สอนจะจัดประสบการณ์การเรียนรู้แก่ผู้เรียนแต่เพียงลำพังหรือร่วมกันจัดกับผู้เรียนก็ได้

7. หลักสูตรแบบส่วนบุคคล (personalized curriculum)

เป็นหลักสูตรที่ครูและนักเรียนวางแผนร่วมกันตามความเหมาะสมและความสนใจ ของผู้เรียน เรียกว่า สัญญาการเรียนเพื่อส่งเสริมและดึงเอาศักยภาพของผู้เรียนออกมาให้มากที่สุด เท่าที่จะมากได้ ทำให้เกิดความยุติธรรมทางการศึกษามากขึ้น ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการวางแผนการเรียน มีทางเลือกกิจกรรมการเรียนหลายด้าน เป็นการศึกษาที่ประกันได้ว่าผู้เรียนเกิดการเรียนรู้จริง สอดคล้องกับความต้องการ ความสามารถ ความสนใจของตนเองและชุมชน เป็นการจัดหลักสูตร โดยยึดหลักปรัชญาสวภาพนิยม (existentialism)

8. หลักสูตรที่เน้นผู้เรียน (child – centered curriculum) หรือหลักสูตรที่ใช้ผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง (learner centred curriculum)

หลักสูตรประเภทนี้คำนึงถึงความต้องการและความสนใจของผู้เรียนเป็นหลัก การที่สำคัญ เน้นบทบาทของผู้เรียนในการเรียน ดังนั้นในหนึ่งวิชาอาจจะมีหลักสูตรที่แตกต่างกันออกไปทั้งในด้านเนื้อหา กิจกรรมการเรียน สื่อการเรียนรู้ และการวัดประเมินผล เช่น ในวิชาภาษาไทย นักเรียนคนหนึ่งหรือกลุ่มหนึ่งต้องการเรียนการแต่งคำประพันธ์ ในขณะที่นักเรียนอีกคนหนึ่งหรืออีกกลุ่มหนึ่งต้องการเรียนการเขียนเรียงความ ฉะนั้นการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ก็ต้องจัดให้สอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียนทุกคนทุกกลุ่ม ดังนั้นหลักสูตรจึงต้องมีการกำหนดให้เลือกได้และเหมาะสมกับความต้องการของผู้เรียน การจัดหลักสูตรประเภทนี้ทำได้ยากมาก เพราะต้องจัดเนื้อหา กิจกรรมการเรียนรู้ สื่อการเรียนรู้และการวัดผลไว้หลากหลาย รวมทั้งต้องใช้ครูผู้สอนหลายรูปแบบ

9. หลักสูตรเพื่อชีวิตและสังคม หรือหลักสูตรที่ยึดกิจกรรมกระบวนการทางสังคมและการดำรงชีวิต (social process and life function curriculum)

การจัดหลักสูตรแบบนี้ยึดชีวิตจริงของผู้เรียนและสังคมเป็นหลัก เพื่อให้ผู้เรียนสามารถนำความรู้และประสบการณ์ไปใช้ในชีวิตประจำวันได้ และสามารถดำรงชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข รวมทั้งมีส่วนร่วมในวัฒนธรรมของสังคม จึงเป็นหลักสูตรที่ถูกคาดหวังว่ามีคุณค่ามากที่สุดสำหรับผู้เรียน หลักสูตรนี้ได้รับแนวความคิดมาจากนักการศึกษา จอห์น ดิวอี้ (John

Dewey) โดยยึดปรัชญาพัฒนาการนิยม (progressivism) และปรัชญาการศึกษาปฏิรูปนิยม (reconstructionism) เป็นแนวทางในการจัดหลักสูตร การจัดการเรียนรู้ยึดผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง คำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคล ครูทำหน้าที่เป็นผู้ให้คำปรึกษา การประเมินผลการเรียนรู้ จะประเมินผลในทุกด้าน

ลักษณะของหลักสูตร

1. จัดเนื้อหาวิชาให้สัมพันธ์กับชีวิตจริง หรือประสบการณ์จริงให้มากที่สุด เช่น การประกอบอาชีพ การดำรงชีวิตในครอบครัว การป้องกันชีวิตและสุขภาพ เป็นต้น
2. เตรียมผู้เรียนให้ร่วมมือกับสังคม เพื่อให้เรียนรู้เกี่ยวกับหน้าที่ทางสังคม กระบวนการทางสังคม หรือปัญหาทางสังคม
3. การจัดกิจกรรมการเรียนรู้อาจจัดเป็นหน่วยหรือรายวิชา เรียนในสิ่งที่ใกล้ตัวก่อน หรือจากสิ่งง่ายไปสู่สิ่งที่ยาก เน้นให้ผู้เรียน ได้ลงมือปฏิบัติจริง

ข้อดี

1. ช่วยพัฒนาความคิด และช่วยให้ผู้เรียนเข้าใจความหมายและความสำคัญของสิ่งที่ได้เรียนรู้มากขึ้น ทำให้เกิดแรงจูงใจใฝ่เรียนรู้จักศึกษาหาความรู้ด้วยตนเอง
2. ช่วยเสริมสร้างความรู้และประสบการณ์ของผู้เรียนได้อย่างกว้างขวางยิ่งขึ้น ผู้เรียนสามารถนำความรู้ไปใช้ในชีวิตประจำวันได้
3. ส่งเสริมการเรียนรู้แบบ active learning คือการเรียนรู้โดยกระตือรือร้น ผู้เรียนมีส่วนร่วมในกิจกรรมการเรียนรู้ บรรยากาศในการเรียนมีชีวิตชีวา
4. เปิดโอกาสให้ผู้เรียนศึกษาความซับซ้อนและความเป็นจริงของสังคม
5. มีความยืดหยุ่น สามารถปรับให้ทันกับความเปลี่ยนแปลงของสังคม
6. เป็นแนวคิดพื้นฐานที่สนับสนุนให้เกิด โรงเรียนชุมชนขึ้น

ข้อด้อย

1. ผู้เรียนสามารถนำความรู้ไปประยุกต์ใช้ในสังคมได้เพียงบางส่วนเท่านั้น เนื่องจากกิจกรรมในการดำเนินชีวิตของคนในสังคมมีหลากหลายไม่สามารถนำมาสอนได้ทั้งหมด
2. เนื้อหาสาระอาจจะขาดความสมบูรณ์ไป เนื่องจากการจัดการเรียนรู้มุ่งเพื่อความสนใจ ในการปฏิบัติของผู้เรียนมากเกินไป
3. มีปัญหาในเรื่องการผสมผสานและการจัดหมวดหมู่ของประสบการณ์การเรียนรู้ เพราะ ผู้จัดไม่ทราบแน่ชัดว่ากิจกรรมหรือประสบการณ์ชีวิตอะไรที่มีค่า มีความสำคัญ และ

จำเป็นที่สุด ต่อผู้เรียนที่จะนำมาสอนอีกทั้งยังไม่มีวิธีการจัดหมวดหมู่ความรู้ที่สมบูรณ์อย่างแท้จริง
ได้

4. ครูผู้สอนอาจไม่มีความชำนาญในการจัดการเรียนรู้ลักษณะนี้ ดังนั้น
ในทางปฏิบัติครูส่วนใหญ่ยังใช้วิธีสอนแบบเดิม ๆ ในการบรรยาย เป็นต้น

5. จัดกิจกรรมการเรียนรู้ให้ตรงตามวัตถุประสงค์ทำได้ยาก

6. การจัดตารางสอนแบบตายตัวทำให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในกิจกรรมกับ
ครูผู้สอนได้

**10. หลักสูตรประสบการณ์ (experience curriculum) หรือหลักสูตรแบบ
กิจกรรมและประสบการณ์ (activity and experience curriculum)**

เป็นรูปแบบของหลักสูตรที่เน้นประสบการณ์และกิจกรรมการเรียนรู้ของ
ผู้เรียนเป็นหลัก ที่มุ่งแก้ไขการเรียนรู้ที่ยึดครูผู้สอนเป็นศูนย์กลาง โดยไม่คำนึงถึงความต้องการและ
ความสนใจของผู้เรียน เช่น หลักสูตรที่เน้นเนื้อหาวิชาเป็นหลัก หลักสูตรนี้ ยึดหลักการที่ว่า
การเรียนรู้เกิดจากประสบการณ์และประสบการณ์สามารถเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมได้ ดังนั้น
การจัดหลักสูตรจึงเน้นเสริมสร้างประสบการณ์การเรียนรู้ให้กับผู้เรียน ผู้เรียนต้องรู้จักวิธีการ
แก้ปัญหาลงมือกระทำ วางแผนด้วยตนเอง เป็นการเรียนรู้ด้วยการกระทำ (learning by doing)
การจัดการเรียนรู้ยึดผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง คำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคล เน้นการแก้ปัญหา
ครูต้องเป็นนักวางแผน นักจิตวิทยา นักแนะแนวและนักพัฒนาการ การประเมินผลการเรียนรู้
จะประเมินพัฒนาการของผู้เรียนในทุก ๆ ด้าน ยึดปรัชญาการศึกษาแบบพิพัฒนาการ
(progressivism)

ลักษณะของหลักสูตร

1. ความสนใจของผู้เรียนเป็นตัวกำหนดเนื้อหา กิจกรรม หรือ
ประสบการณ์ต้องสอดคล้องกับความต้องการ ความสนใจ และความถนัดของผู้เรียน
2. วิชาที่ผู้เรียนทุกคนต้องเรียนคือวิชาที่ผู้เรียนมีความสนใจร่วมกัน ดังนั้น
จึงกำหนดเนื้อหาจากความสนใจของผู้เรียนเป็นคราว ๆ ไปมิได้ถูกกำหนดไว้ล่วงหน้า
3. โปรแกรมการสอนไม่ได้กำหนดไว้ล่วงหน้า นั่นคือครูผู้สอนไม่
สามารถกำหนด กิจกรรมการเรียนรู้ไว้ล่วงหน้า ดังนั้นก่อนทำการสอนต้องสำรวจความสนใจของ
ผู้เรียนแต่ละคนและทั้งชั้น และช่วยผู้เรียนตัดสินใจเลือกเรื่องที่มีคุณค่าควรแก่การศึกษา
4. ใช้วิธีแก้ปัญหาเป็นหลักในการจัดการเรียนรู้

ข้อดี

1. ผู้เรียนได้รับประสบการณ์ตรง ทำให้เกิดการเรียนรู้ได้มาก สามารถนำความรู้ไปใช้ในชีวิตประจำวันได้
2. ผู้เรียนสามารถเรียนรู้ได้ด้วยตนเอง ได้รู้จักการวางแผนการเรียนด้วยตนเอง ได้มีโอกาสทดลอง แก้ไขปัญหาได้อย่างมีเหตุมีผล มีความรับผิดชอบในตนเองต่อการศึกษาศึกษา
3. ผู้สอนและผู้เรียนมีโอกาสได้ทำงานร่วมกันอย่างใกล้ชิด และมีความเข้าใจซึ่งกันและกันมากขึ้น
4. สอดคล้องกับความต้องการและความสนใจของผู้เรียน
5. ผู้เรียนได้ลงมือปฏิบัติกิจกรรม ทำให้เกิดความกระตือรือร้นในการเรียน
6. มีความยืดหยุ่นในเรื่องของเวลา และวิธีการเรียนรู้ที่หลากหลาย กิจกรรม การเรียนรู้ครอบคลุมเนื้อหาได้กว้างขวาง กระบวนการเรียนรู้เป็นไปตามขั้นตอน

ข้อด้อย

1. การจัดทำหลักสูตรทำได้ยาก
2. ถ้าครูผู้สอนไม่มีความกระตือรือร้น ไม่เปลี่ยนแปลงพฤติกรรมในการสอน ขาดความเข้าใจในจิตวิทยาการเรียนรู้และพัฒนาการของผู้เรียนแล้ว การจัดการเรียนรู้ก็ไม่ประสบความสำเร็จ
3. การจัดกิจกรรมหรือประสบการณ์ต่าง ๆ ที่เหมาะสมกับสภาพความเป็นจริง หรือชีวิตจริงของเด็กแต่ละคนกระทำได้ยาก
4. เนื้อหาสาระที่ผู้เรียนได้รับ อาจจะไม่สัมพันธ์กับพัฒนาการของผู้เรียน หรือได้เนื้อหาสาระไม่ครบถ้วนและขาดความต่อเนื่องของความรู้ ไม่ได้รับความรู้เป็นกอบเป็นกำ หลักสูตรนี้ใช้ได้ดีกับผู้เรียนระดับประถมศึกษา เพราะสามารถจัดกิจกรรมหรือประกอบการเรียนรู้ได้ง่ายกว่าเด็กโต
5. ต้องมีสภาพแวดล้อมที่เหมาะสมกับการเรียนรู้ เช่น ห้องเรียน สื่อการเรียน แหล่งการเรียนรู้ต่าง ๆ มิฉะนั้นการจัดการเรียนรู้จะไม่บังเกิดผล

11. หลักสูตรกระบวนการ (the process approach curriculum)

หลักสูตรรูปแบบนี้เน้นวิธีการมากกว่ารูปแบบ กล่าวคือหลักสูตรอาจเป็นแบบรายวิชาหรือแบบยึดปัญหาสังคมก็ได้ แต่วิธีการเรียนรู้จะเน้นกระบวนการ ดังนั้นการจัดหลักสูตรจะมุ่งการพัฒนาทักษะของกระบวนการเรียนรู้ ซึ่งมีความสำคัญต่อการเรียนรู้ของผู้เรียนอย่างมีระบบ เช่น หลักสูตรทักษะทางคณิตศาสตร์ หลักสูตรทักษะทางวิทยาศาสตร์ จึงใช้การสังเกต

ทดลอง จำแนก พยากรณ์ ฯลฯ ให้ผู้เรียนคิด ค้นคว้าหาความรู้ และฝึกปฏิบัติจนรู้แจ้ง ฉะนั้นสิ่งสำคัญที่ผู้เรียนจะเรียนรู้ไม่ใช่เนื้อหาวิชา แต่เป็นวิธีการต่าง ๆ เนื้อหาวิชาเป็นเพียงเครื่องมือ ที่ทำให้ผู้เรียนมีทักษะในวิธีการเหล่านั้น ตัวอย่างหลักสูตรนี้ได้แก่หลักสูตรการศึกษาผู้ใหญ่ที่กรมการศึกษานอกโรงเรียนได้จัดขึ้น

12. หลักสูตรเกณฑ์ความสามารถ (the competency – based curriculum)

หลักสูตรรูปแบบนี้จัดทำขึ้นเพื่อความแน่ใจว่าผู้ที่จบการศึกษาระดับหนึ่งๆ นั้น จะมีทักษะและความสามารถในด้านต่าง ๆ ตามที่ต้องการ เป็นหลักสูตรที่ไม่ได้มุ่งเรื่องความรู้หรือเนื้อหา ซึ่งอาจเปลี่ยนแปลงได้ตามกาลเวลาแต่จะมุ่งในด้านทักษะ ความสามารถเจตคติ และค่านิยม อันจะมีประโยชน์ต่อชีวิตปัจจุบันและอนาคตของผู้เรียน ในอนาคตถึงแม้ว่าความรู้จะเปลี่ยนแปลงพัฒนาไป แต่ผู้เรียนซึ่งเติบโตออกไปในสังคมก็ยังคงสามารถปรับตัวทันความต้องการของสังคมได้ ตัวอย่างของหลักสูตรประเภทนี้คือ หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 ซึ่งส่วนหนึ่งของหลักสูตรดังกล่าวมีลักษณะแบบนี้

ลักษณะของหลักสูตร

หลักสูตรนี้มีโครงสร้างซึ่งแสดงให้เห็นถึงเกณฑ์ความสามารถในด้านต่างๆ ที่ต้องการให้ผู้เรียนมีในแต่ละระดับการศึกษาและในแต่ละชั้นเรียน ทักษะและความสามารถในแต่ละชั้นเรียนจะถูกกำหนดให้มีความต่อเนื่องกัน โดยใช้ทักษะและความสามารถที่ได้รับการฝึกฝนอบรมเบื้องต้นเป็นฐาน สำหรับการเพิ่มพูนทักษะและความสามารถในอันดับต่อไป

ข้อดี

1. ง่ายต่อการจัดการเรียนรู้และการวัดผล
2. ช่วยแก้ปัญหาเรื่องความไม่เสมอภาคในการศึกษา อันเนื่องมาจากความแตกต่างทางภูมิศาสตร์ของที่ตั้งของโรงเรียน โดยเฉพาะโรงเรียนที่อยู่ในชนบทและในท้องถิ่นห่างไกล ข้อมเสียบเปรียบโรงเรียนในเมือง การจัดครูผู้สอนที่มีคุณภาพตลอดจนสื่อการเรียน การสอนไม่ว่าจะประกันในเรื่องความเสมอภาคได้เสมอไป แต่สิ่งที่พอจะประกันได้ก็คือ การสร้างทักษะและความสามารถพื้นฐานอย่างต่ำตามเกณฑ์ที่เราคิดว่าผู้เรียนควรมีผลสัมฤทธิ์ หลังจากที่ได้ผ่าน การเรียนการสอนแต่ละชั้นหรือแต่ละระดับการศึกษาไปแล้ว

ข้อด้อย

การจัดทำหลักสูตรค่อนข้างยาก ต้องอาศัยความชำนาญจากนักพัฒนาหลักสูตรรวมทั้งความร่วมมือของบุคคลที่เกี่ยวข้องอีกหลายฝ่าย เนื่องจากการกำหนดทักษะและความสามารถทั้งหมดของผู้เรียนให้ได้มาตรฐานครบถ้วนมีความยุ่งยากและมีหลายขั้นตอน

1.2 ด้านการเตรียมการสอน

1.2.1 ความหมายการเตรียมการสอน

การเตรียมการสอน เป็นหัวใจของการนำผู้เรียนไปสู่จุดหมายปลายทางที่กำหนดครูจะต้องกระทำก่อนที่จะสอนในแต่ละครั้ง เพื่อใช้เป็นแนวทางสำหรับการดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ ในการเรียนการสอน ซึ่งเมื่อมีการเตรียมการสอนแล้วก็จัดทำเป็นแผนการสอนหรือบันทึกการสอน มีนักการศึกษาหลายท่านให้ความหมายและข้อคิดเกี่ยวกับการเตรียมการสอนไว้ดังนี้

บุญชม ศรีสะอาด (2537 : 43) กล่าวว่า การเตรียมการสอน เป็นการกำหนดไว้ล่วงหน้าว่าจะสอนใคร ในเนื้อหาใด สอนเมื่อใด สอนอย่างไร และเพื่อให้เกิดอะไร ซึ่งเมื่อถึงเวลาดังกล่าวจะดำเนินการสอนตามที่วางแผนไว้ ผู้สอนจึงต้องคิดวางแผนและเตรียมการสอนล่วงหน้าอย่างละเอียด รอบคอบ เหมาะสม เพื่อให้สามารถดำเนินการสอนตามที่กำหนดไว้ได้อย่างได้ผลดี ซึ่งสอดคล้องกับประดิษฐ์ อินทร์บุรี (2535 : 25) ที่กล่าวว่า การเตรียมการสอน เป็นการคาดการณ์หรือการวางแผนการสอนไว้ล่วงหน้าเกี่ยวกับการเลือกวิธีสอน สื่อการเรียนการสอน และการวัดผลประเมินผลให้เหมาะสมกับวัยของผู้เรียน เนื้อหาที่จะสอน และเวลาที่ใช้ในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน เพื่อให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ตามวัตถุประสงค์ที่กำหนด

จากข้อมูลข้างต้นพอที่จะสรุปได้ว่า การเตรียมการสอน หมายถึง การวางแผนล่วงหน้าของครูผู้สอนระดับ ประถมศึกษา ในด้านการเตรียมการสอน การทำความเข้าใจเกี่ยวกับหลักการ จุดหมาย โครงสร้าง เวลาเรียน การทำกำหนดการสอน การทำแผนการสอน การกำหนดจุดประสงค์ วิธีสอน สื่อการสอน การวัดและประเมินผลการเรียน เพื่อให้การสอนบรรลุเป้าหมายที่วางไว้

1.2.2 วิธีการเตรียมการสอน

ในการเตรียมการสอนและทำแผนการสอนนั้น สำนักงานคณะกรรมการประถมศึกษาแห่งชาติ (2544 : 32-34) ได้เสนอแนวปฏิบัติไว้ดังนี้

1. ศึกษาหลักสูตร เพื่อให้เข้าใจหลักการ จุดหมาย โครงสร้างของกลุ่มประสบการณ์จุดประสงค์ของกลุ่มประสบการณ์ และคำอธิบายกลุ่มประสบการณ์ ซึ่งได้กล่าวถึงแนวการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ของนักเรียน เนื้อหาสาระ ตลอดจนวัตถุประสงค์ของการเรียนรู้ที่ครูจะสอนในแต่ละรายวิชา

2. ศึกษาคู่มือการใช้หลักสูตร คู่มือหลักการสอน แนวการสอนเพื่อให้เข้าใจจุดเน้นของหลักสูตร เหตุผลในการเปลี่ยนแปลงหลักสูตร สาระสำคัญที่ปรับปรุงและเปลี่ยนแปลงบทบาทของครูผู้สอน ตลอดจนกระบวนการต่าง ๆ เพื่อพัฒนาผู้เรียนให้สอดคล้องกับจุดประสงค์ของการสอนในกลุ่มประสบการณ์

3. นำโครงสร้างเนื้อหาวิชา จุดหมายของกลุ่มประสบการณ์ และ จุดประสงค์รายวิชามากำหนดหัวข้อเนื้อหาหลัก หัวข้อเนื้อหาย่อย โดยให้สัมพันธ์กับอัตราเวลา เรียนที่กำหนดไว้ในกลุ่มประสบการณ์ เป็นการกำหนดการสอนระยะยาว

4. ศึกษาตัวอย่างแนวการสอนในคู่มือครู แล้วจัดทำแผนการสอน กำหนด กิจกรรมการเรียนการสอน คาบเวลาให้เหมาะสมกับหัวข้อเนื้อหา และจุดประสงค์การเรียนรู้ ของแต่ละหัวข้อ เพื่อครูนำไปปรับให้เหมาะสมกับเวลาที่จัดไว้ในตารางเรียนแต่ละวันในแต่ละ สัปดาห์ต่อไป

5. จัดทำแผนการสอน โดยครูจะต้องพิจารณาหาข้อมูลจากแหล่งต่าง ๆ มา ประกอบ เช่น หนังสือค้นคว้า อ้างอิง สารระสำคัญสำหรับครู หนังสือเรียน สื่อการเรียนการสอน วัสดุสำหรับนักเรียนที่ฝึกปฏิบัติ ข้อทดสอบสำหรับวัดและประเมินผลนักเรียน ในส่วนของ องค์ประกอบของแผนการสอนนั้นประกอบด้วยองค์ประกอบต่าง ๆ (สุพล วงสินธ์, 2536 : 7) ดังนี้

5.1 สารระสำคัญ คือ ความคิดรวบยอดหรือหลักการ หรือโครงสร้างของ เนื้อหาที่ต้องการให้ผู้เรียนได้รับหลังจากการเรียนในเรื่องนั้น ๆ ไปแล้ว

5.2 จุดประสงค์การเรียนรู้ เป็นจุดประสงค์การเรียนรู้ที่ได้วิเคราะห์มา จากหลักสูตรในคำอธิบายรายวิชา เป็นสิ่งที่จะบอกให้ทราบว่า จะจัดการเรียนการสอนให้อยู่ในชั้น ใดของทักษะ เช่น ชั้นความรู้ ความจำ ความเข้าใจ นำไปใช้ วิเคราะห์ สังเคราะห์ และประเมิน ค่าเมื่อกำหนดจุดประสงค์การเรียนรู้แล้ว ควรจะมีจุดประสงค์ย่อย เพื่อนำทางไปสู่การเรียนรู้ ปลายทางนั้นด้วย ฉะนั้นจุดประสงค์การเรียนรู้จะต้องมีคุณสมบัติ 3 ประการ คือ ความครอบคลุม ความชัดเจน และความเหมาะสม

5.3 กิจกรรมการเรียนการสอน คือ การจัดสภาพการเรียนรู้เพื่อให้ผู้เรียน บรรลุจุดประสงค์การเรียนรู้ที่กำหนดไว้ ทั้งนี้ต้องเน้นกระบวนการที่ส่งเสริมให้นักเรียนคิดเป็น ทำเป็น แก้ปัญหาเป็น ได้ฝึกปฏิบัติทั้งงานกลุ่มและงานรายบุคคล กิจกรรมจะต้องเน้นให้ผู้เรียน เป็นศูนย์กลาง มีความน่าสนใจ ความเหมาะสม และความคิดริเริ่มสร้างสรรค์

5.4 สื่อการเรียนการสอน คือ เครื่องมือ วัสดุ และอุปกรณ์ต่าง ๆ ที่ใช้ ประกอบการเรียนการสอน เพื่อให้การเรียนการสอนบรรลุจุดประสงค์ได้ง่ายและรวดเร็วยิ่งขึ้น ฉะนั้น สื่อการเรียนการสอนที่ดีจะต้องมีความน่าสนใจ ความประหยัด และช่วยให้เกิดการเรียนรู้ ได้เร็วขึ้น

5.5 การวัดและประเมินผล คือ การประมาณค่าของสิ่งต่าง ๆ เพื่อบอก คุณภาพของสิ่งนั้น เช่น การประเมินการเรียนรู้ของนักเรียน เป็นการบอกถึงคุณภาพว่า นักเรียนมี

ความเข้าใจมากน้อยเพียงใด เพื่อจะได้มีการพัฒนาหรือต้องปรับปรุงแก้ไข ครูจะต้องใช้เครื่องมือหลาย ๆ ชนิด เพื่อจะได้ข้อมูลมากเพียงพอที่จะนำมาประกอบการวินิจฉัยได้

5.6 กิจกรรมเสนอแนะ คือ การจัดกิจกรรมที่สอดคล้องกับการเรียนการสอนในแต่ละจุดประสงค์การเรียนรู้ เพื่อเพิ่มพูนความรู้ให้แก่นักเรียนโดยการจัดในโอกาสต่าง ๆ นอกเวลาเรียน รวมทั้งกิจกรรมเพื่อซ่อมเสริมและการจัดกิจกรรมเพื่อให้ผู้เรียนเกิดความรักและเห็นคุณค่าของวิชาที่เรียน

ธีรยุทธ์ เสนีย์วงศ์ ณ อยุธยา (2538 : 265-278) ได้กล่าวถึงองค์ประกอบในการเตรียมการสอนไว้ในเอกสารการสอนชุดพฤติกรรมการสอนประถมศึกษา หน่วยที่ 11-17 ซึ่งสรุปได้ดังนี้

1. การเตรียมผู้เรียน เป็นการเตรียมนักเรียนให้พร้อมที่จะเข้าร่วมกิจกรรมและเกิดการเรียนรู้มากที่สุดอันประกอบด้วย ความพร้อมด้านเนื้อหาที่ครอบคลุมถึงทักษะที่อาศัยพื้นฐานทางความคิด คำศัพท์ และความพร้อมด้านแรงจูงใจ เป็นความพร้อมที่จะทำให้นักเรียนเกิดความรู้สึกหรือร้อนที่จะเรียนและกระทำอย่างมีความหมาย แรงจูงใจและเป้าหมายของผู้เรียนเป็นสิ่งสำคัญในกิจกรรมการเรียนรู้ ครูจึงควรกระตุ้นให้นักเรียนเกิดแรงจูงใจที่จะเรียนและต้องให้ทราบเป้าหมายของการเรียนทุกครั้ง การเตรียมนักเรียนเนื่องจากแต่ละคนมีความแตกต่างกัน ดังนั้น การที่จะเริ่มสอนเนื้อหาใหม่ครูจะต้องประเมินสภาพของนักเรียนก่อน โดยพิจารณาจากการทดสอบก่อนเรียน ประวัติการเรียน ระเบียบสะสม ผลงานที่ทำหรือการเรียนในช่วงโมงก่อน ๆ เพื่อให้ทราบพื้นฐานความรู้เกี่ยวกับเรื่องที่จะสอน แล้วจัดประสบการณ์การเรียนรู้ให้ต่อเนื่อง แต่ถ้านักเรียนยังมีพื้นฐานความรู้หรือทักษะไม่เพียงพอ ครูก็จะได้เสริมสร้างให้ใหม่จนเกิดความพร้อมและกระตือรือร้นที่จะเรียนเรื่องใหม่ต่อไป โดยการให้ทำแบบฝึกหัดที่ครูกำหนดหรือให้ทำจากบัตรงานสอนซ่อมเสริมให้สอนเรื่องที่เป็นพื้นฐานหรือจัดกิจกรรมเพื่อเตรียมความพร้อมเป็นต้น

2. การเตรียมตัวครู ครูเป็นผู้จัดการเรียนการสอน จึงต้องมีทักษะ มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับธรรมชาติ เนื้อหา และกระบวนการเรียนการสอน เพื่อการเตรียมการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนอย่างมีประสิทธิภาพ ด้วยการศึกษาและทำความเข้าใจหลักสูตร วัสดุหลักสูตรแนวทางการจัดกิจกรรมและประสบการณ์เรียนรู้พร้อมทั้งปรับปรุงและฝึกฝนตนเอง ให้สามารถสอนได้ ซึ่งจะช่วยให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ได้อย่างได้ผล การเตรียมตัวครูนั่น ครูจะต้องศึกษากำหนดการสอน คู่มือครูว่า เนื้อหาที่จะสอนนั้นต้องการให้ผู้เรียนเกิดความคิดรวบยอดหรือหลักการอะไร มีจุดประสงค์อย่างไร จะต้องปลูกฝังคุณธรรมอะไร จะจัดกิจกรรมอย่างไร

จะใช้สื่อการสอนและมีการวัดและประเมินนักเรียนอย่างไรบ้าง ที่จะทำให้นักเรียนบรรลุ จุดประสงค์ที่กำหนด

3. การเตรียมบทเรียน ครูจะต้องเตรียมบทเรียนตลอดจนตัวอย่างและแบบฝึกหัด ที่จะสอนแต่ละครั้งไว้ล่วงหน้าเสมอ โดยการกำหนดเรื่องและขอบข่ายของเนื้อหาที่จะใช้สอน แล้วกำหนดจุดประสงค์การเรียนรู้ที่ระบุเป็นเชิงพฤติกรรม ต่อจากนั้นก็วิเคราะห์กิจกรรมที่ต้องจัด ให้ผู้เรียน เพื่อให้บรรลุจุดประสงค์ที่กำหนดไว้ พร้อมทั้งการวางโครงเรื่องด้วยการแตกเนื้อหาย่อย แล้วจัดลำดับขั้นตอนของเนื้อหา หลังจากนั้นจึงกำหนดขอบเขตของการปฏิบัติ อาทิ การทดสอบ ก่อนสอน การดำเนินกิจกรรมการเรียนการสอนและการวัดและประเมินผล เป็นต้น ถ้ามีโอกาส ได้ทดลองปฏิบัติการและมีการปรับปรุงแก้ไขก็จะยิ่งสมบูรณ์ขึ้น

4. การเตรียมสื่อการเรียนและสภาพแวดล้อมทางการเรียน สื่อการเรียนเป็น เครื่องมือที่ช่วยเร้าความสนใจและกระตุ้นให้นักเรียนอยากเรียน เกิดการเรียนรู้ได้รวดเร็ว เข้าใจ บทเรียนได้ดียิ่งขึ้น ครูจึงควรใช้สื่อประกอบการสอนทุกครั้ง สื่อมีทั้งของจริงและภาพ ครูจะต้อง เตรียมและเลือกใช้ให้สอดคล้องกับจุดประสงค์ เนื้อหา และกิจกรรม พร้อมทั้งคำนึงถึงวัยและ ความสามารถของผู้เรียนด้วย ในส่วนของการเตรียมสภาพแวดล้อมทางการเรียน อันเป็นปัจจัย ที่สำคัญที่จะช่วยส่งเสริมการเรียนรู้ของนักเรียนให้มีประสิทธิภาพทั้งทางด้านกายภาพและจิตภาพ ทางด้านกายภาพ ได้แก่ การจัดโต๊ะ ม้านั่ง ให้เหมาะสมกับกิจกรรม การตกแต่งห้องเรียน ด้วยผลงานนักเรียน การจัดมุมประสบการณ์ต่าง ๆ เป็นต้น ส่วนภายนอกห้องเรียน ได้แก่ การจัด อาคารสถานที่ให้เป็นระเบียบ ร่มรื่นสวยงามทางด้านจิตภาพ ได้แก่ การจัดเวลาให้เหมาะสม กับการยอมรับและเป็นกันเองกับนักเรียน ครูจะต้องเข้าใจสภาพแวดล้อมใดบ้างที่มีผล ต่อการส่งเสริมการเรียนรู้ของนักเรียน เพื่อจัดสภาพแวดล้อมทางการเรียนเป็นองค์ประกอบที่สำคัญ ในการเตรียมการสอนแต่ละครั้ง

1.3 ด้านการจัดการเรียนการสอน

1.3.1 ความหมายของการจัดการเรียนการสอน

มีนักการศึกษาหลายท่านได้ให้ความหมายของการจัดการเรียนการสอนไว้ ดังนี้

สุมาลี จันทร์ชลอ (2542 : 11) กล่าวถึง การจัดการเรียนการสอนไว้ว่า การจัดการเรียนการสอน (Learning) เป็นการดำเนินการหรือการจัดประสบการณ์โดยใช้ กิจกรรม ในรูปแบบต่าง ๆ เพื่อให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้และบรรลุตามวัตถุประสงค์ที่กำหนดการเรียน การสอนจะมีประสิทธิภาพ ผู้สอนจะต้องจัดทำแผนการสอนเป็นอย่างดีและดำเนินการสอนตาม แผนการสอนที่เตรียมไว้

บุญชม ศรีสะอาด (2537 : 2) ได้อธิบายไว้ว่า การสอนเป็นการดำเนินการของผู้สอน เพื่อให้ผู้เรียน ทำกิจกรรมที่อาศัยกระบวนการของสมอง เช่น ฟัง อ่าน พูด เขียน เพื่อให้เกิดการเรียนรู้ดังกล่าว

จากความหมายข้างต้น สรุปได้ว่า การสอนเป็นกระบวนการที่ผู้สอน ดำเนินการในรูปแบบต่าง ๆ เพื่อให้ผู้เรียนบรรลุจุดประสงค์การเรียนรู้

เนื่องจากการจัดการเรียนการสอนของครูเป็นกระบวนการ ซึ่งเป็นการทำงานที่มีขั้นตอนและมีวัตถุประสงค์ ซึ่งซุมศักดิ์ อินทร์รักษ์ (2546 : 121) ได้กล่าวไว้ว่า “การจัดการเรียนการสอนของครูต้องอาศัยการจัดกิจกรรมหลาย ๆ วิธี เพื่อให้การเรียนการสอนมีประสิทธิภาพ” การจัดการเรียนการสอนเป็นส่วนหนึ่งของการปฏิบัติที่นำผู้เรียนไปสู่เป้าประสงค์บุคคลที่มีบทบาทสำคัญในการดำเนินกิจกรรมดังกล่าวก็คือครูผู้สอน ดังที่กระทรวงศึกษาธิการ (2542 : 24-26) ได้กำหนดบทบาทของครูไว้ดังนี้

- 1) จัดทำสาระการเรียนรู้ให้สอดคล้องกับหลักสูตรแกนกลางและความต้องการความสนใจของผู้เรียนและชุมชน
  - 2) จัดบรรยากาศ สภาพแวดล้อมและองค์ประกอบอื่น ๆ ที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง
  - 3) ให้นักลากรและองค์กรสถาบันในท้องถิ่นมีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน
  - 4) จัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่ยึดผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง ให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ตามสภาพจริง มีวิธีการเรียนรู้และวิธีการแสวงหาความรู้ สร้างความรู้ด้วยตนเอง
  - 5) มีการทำวิจัยในชั้นเรียน
  - 6) ประเมินผลตามสภาพจริงโดยเน้นการประเมินควบคู่กับกระบวนการเรียนการสอนและประเมินจากการปฏิบัติงานจริง
  - 7) ประชาสัมพันธ์รูปแบบการเรียนการสอน เช่น การสร้างความเข้าใจแก่ผู้เรียนผู้ปกครองและชุมชนเกี่ยวกับการเรียนการสอน จัดแสดงผลงานเกี่ยวกับการเรียนการสอน ครูจะต้องใช้หลักสูตรสถานศึกษาที่สอดคล้องกับหลักสูตรแกนกลางในการจัดการเรียนการสอนจัดให้มีการประเมินผลควบคู่กับการสอนและแก้ปัญหานักเรียนโดยการทำวิจัยในชั้นเรียน
- นอกจากนี้ ھرรษา นิลวิเชียร (2544 : 8) ได้กล่าวถึงบทบาทหน้าที่ของครูไว้ดังนี้

- 1) การเตรียมครู คือ ครูต้องมีเนื้อหาความรู้ในเนื้อหาที่เด็กจะเรียน รวมถึงแหล่งความรู้ที่จะแนะนำเด็ก ครูต้องค้นคว้าหาข้อมูล รับผิดชอบสิ่งที่จะเป็นประโยชน์ต่อผู้เรียน

2) การเตรียมสื่อการสอน อุปกรณ์ กิจกรรมให้เหมาะสมกับเนื้อหาและสื่อ
ที่ต้องมีความหลากหลาย

3) การเตรียมกิจกรรมหรือแผนกิจกรรมซึ่งสำคัญมาก เพราะครูต้อง
คำนึงถึงกิจกรรมที่จัดให้ต้องสอดคล้องกับจุดประสงค์ที่ต้องการให้เด็กเกิดการเรียนรู้ เพราะ
จุดประสงค์จะทำให้เกิดกิจกรรมที่ให้กับเด็ก และกำหนดบทบาทที่เด็กต้องเรียนรู้ แต่ความ
รับผิดชอบในกิจกรรมการเรียนรวมถึงความสามารถและความสนใจเป็นของนักเรียน

4) การเตรียมการประเมินผล เป็นการประเมินผลการเรียนการสอนให้ตรง
จุดประสงค์ของการเรียนรู้ได้จากผลงาน นอกจากนี้ยังประเมินครอบคลุมความรู้ (Cognitive)
เจตคติ (Affective) และการปฏิบัติ (Psychomotor) เมื่อครูผู้สอนได้เตรียมตัวดังกล่าวข้างต้นแล้ว
ขั้นตอนต่อไปก็คือการดำเนินการสอนโดยที่ครูจะต้องใช้เทคนิคการสอนอย่างหลากหลาย โดย
คำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคลผู้เรียนมีความสุขในกิจกรรมที่ครูจัดขึ้น บุญชม ศรีสะอาด
(2537 : 6) ได้อธิบายเกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอนไว้ว่าการดำเนินการสอนอาจมีกิจกรรมต่าง ๆ
หลายลักษณะดังนี้

4.1) การตรวจสอบและเสริมพื้นฐาน เป็นกิจกรรมที่ทำให้ผู้สอนรู้จัก
ผู้เรียนและได้ข้อสนเทศที่นำมาช่วยเหลือผู้เรียนที่ยังขาดพื้นฐานที่จำเป็นก่อนเรียน ให้ได้มีพื้นฐาน
ที่พร้อมที่จะเรียนโดยไม่มีปัญหาใด ๆ ซึ่งถ้าหากไม่ได้รับการช่วยเหลือดังกล่าว ผู้เรียนอาจเรียนไม่
รู้เรื่อง ทำให้ขาดความสนใจในการเรียนเรื่องนั้นและประสบความล้มเหลวในการเรียนส่งผลให้
การเรียนในเรื่องต่อ ๆ มามีปัญหาโดยตลอด การตรวจสอบพื้นฐาน อาจทำได้โดยการซักถาม
ผู้เรียนให้คิดตอบคำถามที่ใช้ถามจะเป็นเรื่องพื้นฐานของผู้เรียนทุกคน แล้วทำการเสริมพื้นฐาน
สำหรับผู้ที่มีปัญหา ซึ่งมีหลายวิธี วิธีที่ง่ายและใช้เวลาไม่มากนักก็คือ การเฉลยคำตอบของข้อสอบ
ทุกข้อ โดยวิธีการอธิบายและซักถามคำตอบจากผู้เรียน การตรวจสอบความรู้พื้นฐานจะทำครั้ง
เดียวในชั่วโมงแรกที่พบผู้เรียน

4.2) การสร้างความพร้อมในการเรียน เมื่อเริ่มชั่วโมงเรียนโดยทั่วไป
แล้วจะมีผู้เรียนที่ยังไม่พร้อมที่จะเรียน เช่น พวดคุยกัน คิดถึงเรื่องอื่น ๆ ที่ไม่เกี่ยวกับวิชาที่เรียน
 ฯลฯ ถ้าผู้สอนเริ่มบรรยายไปเรื่อย ๆ อาจไม่ได้ผลตามที่ต้องการ โดยเฉพาะในช่วงต้นของชั่วโมง
นั้นจึงควรดึงความสนใจของผู้เรียนให้เข้าสู่การเรียนโดยเร็ว ซึ่งทำได้หลายวิธีดังนี้

4.2.1) ใช้คำถาม ถามนำให้ผู้เรียนคิดตอบ โดยถามในเรื่องที่
เกี่ยวกับการเรียนเรื่องนั้น เช่น ถามเหตุการณ์ปัจจุบัน ถามให้ระลึกถึงสิ่งที่เรียนไปแล้วในชั่วโมง
ก่อน ฯลฯ

4.2.2) ใช้สื่อทัศนูปกรณ์ช่วยเร้าความสนใจ เช่น ให้อ่านบทกวี ให้ดู วีดีโอ ภาพ แผนภูมิของจริง ฯลฯ

4.2.3) ยกเรื่องที่เกี่ยวข้องที่น่าสนใจมาแล้วแล้วนำเข้าสู่บทเรียน ในการสร้างความพร้อมไม่ควรใช้เวลานานเกินไป น่าจะใช้เวลาไม่เกิน 5 นาที และทำทุกครั้งที่สอน เมื่อพบว่าผู้เรียนยังไม่พร้อมหรือเห็นว่าทำแล้วจะบังเกิดผลดี

4.3) การใช้เทคนิคการสอนต่าง ๆ เมื่อผู้เรียนมีความพร้อมแล้วก็จะทำการสอนโดยใช้เทคนิควิธีการและกิจกรรมต่าง ๆ ซึ่งมีให้เลือกหลายวิธี

4.4) การใช้กิจกรรมเสริม วิธีสอนแต่ละวิธีหรือรูปแบบจะมีกิจกรรมต่าง ๆ แตกต่างกันไป บางวิธีจะมีกิจกรรมเดียว บางวิธีมีหลายกิจกรรม ผู้สอนควรพิจารณา กิจกรรมต่าง ๆ ที่จะเสริมกับวิธีการสอนหรือรูปแบบการสอนที่ตนเลือกใช้ หรือเห็นว่าเมื่อนำไปเสริมกับวิธีสอนหรือรูปแบบการสอนแล้วจะช่วยให้บรรลุผลการเรียนได้ดีขึ้น กิจกรรมเสริมมีมากมาย ในที่นี้จะกล่าวถึงบางกิจกรรม เช่น การให้ทำแบบฝึกหัด การให้การเสริมแรง การให้คำถามชนิดต่าง ๆ การทบทวนสรุป

4.4.1) การให้ทำแบบฝึกหัด เป็นกิจกรรมที่ช่วยให้ผู้เรียนมีโอกาส ทบทวนความรู้ความเข้าใจฝึกการนำความรู้ไปใช้ในสถานการณ์ต่าง ๆ เพิ่มพูนประสบการณ์ในการเรียนรู้อื่น ๆ ให้ออกกำลังกายและกล้ามเนื้อแข็งแรง มีทักษะมากขึ้น อาจให้ทำแบบฝึกหัดในชั้นเรียน หลังจากผู้เรียนเข้าใจเนื้อหาในเรื่องเรียนแล้ว หรือให้ทำโดยใช้เวลานานอกชั้นเรียน เช่น ทำเป็นการบ้านหรือทั้งสองวิธีร่วมกัน

4.4.2) การให้การเสริมแรง (Reinforcement) เป็นกิจกรรมที่สำคัญมากสำหรับการเรียนรู้ วอลเบอร์เกอร์ รวบรวมงานวิจัยตั้งแต่ปี ค.ศ. 1970 – 1983 ประมาณ 3,000 เรื่อง พบว่าการเสริมแรงเป็นองค์ประกอบที่มีผลต่อการเรียนรู้มากที่สุด การให้การเสริมแรงมี 2 ลักษณะ คือ การให้การเสริมแรงทางบวก (Positive Reinforcement) กับ การให้การเสริมแรงทางลบ (Negative Reinforcement) การให้การเสริมแรงทางบวกมุ่งเน้นให้ผู้เรียนทำได้ดี ถูกต้องเป็นที่ยอมรับ ได้รับการยกย่อง ตัวอย่างได้แก่ การให้คำชมเชยด้วยวาจา (เช่น ผงกศรีษะ ยิ้ม ประทับมือ ฯลฯ) การให้เครื่องหมายแสดงระดับหรือความสัมฤทธิ์ผล (เช่น การให้ดาว ฯลฯ) การให้สิ่งของหรือรางวัล (เช่น การให้ของเล่น เครื่องเขียน ถ้วยรางวัล โล่เกียรติยศ ฯลฯ) การให้ความรู้ความเข้าใจของตนเอง (เช่น ทราบว่า ตอบถูก ฯลฯ) การให้การเสริมแรงทางบวกมีผลต่อการเรียนรู้ของเด็กมากกว่าการเสริมแรงทางลบ

4.4.3) การใช้คำถามชนิดต่าง ๆ เป็นกิจกรรมที่ให้ประโยชน์หลายประการ เช่น ช่วยจูงใจผู้เรียน ควบคุมให้ผู้เรียนตั้งใจเรียน ติดตามการเรียน คิดค้นหาคำตอบ

ตรวจสอบผลการเรียน ให้ข้อมูลสะท้อนกลับ เกี่ยวกับการตัดสินใจ ความเข้าใจ เหตุผล ขยาย มโนทัศน์และสร้างความกระฉับกระชวย มโนทัศน์อาจจำแนกประเภทของคำถามตามการแบ่ง จุดประสงค์พฤติกรรม ด้านพุทธพิสัยของบลูม (Benjamin S. Bloom) หรือถามลักษณะ ใคร ทำอะไร ที่ไหน เมื่อใด อย่างไร ทำไม

4.4.4) การทบทวนสรุป เป็นกิจกรรมท้ายชั่วโมง ที่มุ่งให้ผู้เรียนมีความเข้าใจในสิ่งที่เรียนไปแล้ว เห็นโครงสร้างและความสัมพันธ์ระหว่างเนื้อหาสาระ รู้จักสรุปสาระสำคัญ หากครูผู้สอนสามารถจัดการเรียนการสอนโดยใช้กิจกรรมดังกล่าวข้างต้น เชื่อแน่ว่านักเรียนจะต้องมีความสุขและสนุกกับการเรียนเป็นอย่างยิ่ง

นอกจากนี้ธีรศักดิ์ ลิขิตวัฒนเศรษฐ์ (2544 : 6) ได้กล่าวถึงแนวทางในการจัดการเรียนการสอนไว้ดังนี้

- 1) พัฒนาหลักสูตรระดับห้องเรียนโดยจัดทำโครงสร้างการสอนและแนวการสอนเพื่อจัดลำดับหัวข้อประสบการณ์ เช่น จากง่ายไปหายาก จากธรรมชาติไปสู่หลักการ
- 2) สิ่งที่เรียนรู้สามารถนำไปใช้ในชีวิตประจำวันและสร้างความตระหนักในฐานะที่เป็นสมาชิกของครอบครัว สังคมและประเทศ
- 3) จัดกิจกรรมการเรียนการสอนให้สนุกหลากหลายแปลกใหม่ ชูใจให้ติดตามเร้าใจและตอบสนองความสนใจของผู้เรียน
- 4) กิจกรรมการเรียนการสอนมุ่งพัฒนาและส่งเสริมกระบวนการเรียนรู้ต่าง ๆ เช่น กระบวนการคิด กระบวนการฝึกปฏิบัติ กระบวนการสร้างค่านิยม เป็นต้น
- 5) พัฒนาผู้เรียนให้เป็นคนเก่ง คนดี มีความสุขด้วยวิธีการสอน การสร้างสิ่งแวดล้อม การแนะแนวและจิตวิทยาการประเมินผล
- 6) การประเมินผลมุ่งเน้นการพัฒนาผู้เรียนในภาพรวมมากกว่าการทดสอบทางวิชาการ
- 7) พัฒนาหลักสูตรระดับท้องถิ่น โดยการสร้างหลักสูตรย่อยเสริมหลักสูตรแกนกลางในกลุ่มสาระการเรียนรู้ เลือกที่เป็นความสนใจ ความต้องการของท้องถิ่น แนวทางการจัดการเรียนการสอนข้างต้น เป็นสิ่งที่ครูผู้สอนทุกคนจะต้องคำนึงถึงและให้ความสำคัญเพื่อผู้เรียนสามารถเรียนรู้ได้เต็มตามศักยภาพ เป็นพลเมืองที่ดีของสังคมและใช้ชีวิตได้อย่างมีความสุขต่อไปในอนาคต

กมล ภูประเสริฐ. (2545 : 10-11) ได้กำหนดแนวทางการดำเนินงานการบริหารจัดการเรียนการสอนของผู้บริหารสถานศึกษา ไว้ดังต่อไปนี้

1. การรวบรวม วิเคราะห์ และกำหนดกิจกรรมการเรียนการสอนที่เหมาะสมกับหน่วยการเรียนรู้ที่กำหนดไว้ โดยคำนึงถึงกิจกรรมที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ
  2. การกำหนด การเตรียมการและการจัดหาสื่อการเรียนการสอน อุปกรณ์เครื่องใช้ที่สอดคล้องกับกิจกรรมการเรียนการสอน เมื่อกิจกรรมการเรียนการสอนเน้นให้ผู้เรียนปฏิบัติสิ่งต่าง ๆ สื่อและอุปกรณ์ก็จะเป็นสิ่งที่นักเรียนใช้ปฏิบัติ
  3. การกำหนดวิธีการประเมินผลการเรียนในแต่ละหน่วยการเรียนรู้หรือรายวิชาตามแนวคิดในปัจจุบันต้องการให้มีการประเมินผลการเรียนตามสภาพจริง ซึ่งเป็นการประเมินที่สอดคล้องกับจุดเน้นของกิจกรรมการเรียนการสอนเพื่อให้ผู้เรียนค้นคว้า ทดลอง ปฏิบัติในสิ่งต่าง ๆ ก็ควรประเมินจากการปฏิบัติและผลงานที่เกิดขึ้น ซึ่งอาจแตกต่างกันไป สำหรับผู้เรียนแต่ละคน ไม่สามารถประเมินโดยใช้แบบทดสอบในทุก ๆ เรื่องเหมือนแต่ก่อน ประกอบกับ แต่ละหน่วยการเรียนรู้/ รายวิชามีการกำหนดมาตรฐานการเรียนรู้ไว้แล้ว การประเมินจึงต้องสอดคล้องกับมาตรฐานการเรียนรู้ นั้น ๆ ด้วย
  4. การจัดทำแผนการสอนหรือแผนการจัดการเรียนรู้ของผู้สอนแต่ละคน ในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 1-มัธยมศึกษาปีที่ 3 ตามหลักสูตรสถานศึกษา จัดเป็นหน่วยการเรียนรู้ ซึ่งมีลักษณะของการบูรณาการอยู่แล้ว ฉะนั้น ผู้สอนแต่ละคนสามารถนำเอาผลงานจากข้อ 2 หรือ 3 มาใช้ในการจัดทำแผนการสอนเชิงบูรณาการได้โดยตรง ส่วนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4-6 จัดทำแผนการสอนเป็นรายวิชา
  5. การควบคุมดูแลและส่งเสริม ให้มีการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนตามแผนการสอนหรือแผนการจัดการเรียนรู้ โดยการเยี่ยมชั้นเรียน หรือการประชุมปรึกษาหารือกันเป็นระยะ
  6. การร่วมกันแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นระหว่างการเรียนการสอนโดยกรณีพิเศษภายในการพัฒนาบุคลากรส่งเสริมด้านสื่อการเรียนการสอน และการแสวงหาความช่วยเหลือ จากภายนอกสถานศึกษา
- สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ (2544 : 38-39) ได้ให้แนวทางในการปฏิบัติงานวิชาการสำหรับผู้บริหารสถานศึกษา ในส่วนที่เกี่ยวข้องกับการจัดการเรียนการสอน ไว้ดังนี้
1. จัดให้มีแผนการสอนให้ครบถ้วนทุกชั้นและทุกกลุ่มสาระ สำหรับหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 มุ่งเน้นให้ครูผู้สอนเป็นผู้จัดทำแผนการสอนเอง ผู้บริหารต้องเป็นผู้นำและกระตุ้นให้ครูจัดทำและติดตามการนำไปใช้ด้วย

2. จัดห้องให้เหมาะสมและสอดคล้องกับจำนวนนักเรียน รวมถึงจัดวัสดุครุภัณฑ์และสิ่งอำนวยความสะดวกให้เพียงพอตามความจำเป็น
3. จัดสถานที่อุปกรณ์เครื่องมือเครื่องใช้และห้องพิเศษเพื่อสนับสนุนการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน ในกลุ่มสาระต่างๆ ตามสภาพความพร้อมของสถานศึกษา
4. ตรวจสอบการจัดตารางสอนให้เหมาะสมกับเวลาและสอดคล้องกับอัตราเวลาเรียนในหลักสูตรทุกกลุ่มสาระ ทุกชั้นเรียนและให้มีตารางสอนรวมของสถานศึกษาด้วย
5. จัดทำหรือจัดหาเอกสารประกอบหลักสูตรและแบบพิมพ์ต่างๆ ที่สนับสนุนการสอน เช่น แผนการสอน คู่มือครู และเอกสารที่เกี่ยวข้องสำหรับครูผู้สอนให้เพียงพอทุกระดับชั้น และทุกกลุ่มสาระ โดยการสำรวจความขาดแคลนและความต้องการ
6. จัดครูประจำชั้น ครูประจำวิชาให้เหมาะสม โดยคำนึงถึงความรู้ความสามารถประสบการณ์และความถนัด หากไม่สามารถดำเนินการได้ก็ให้จัดตามความสมัครใจ ทั้งนี้ ให้คำนึงถึงผลกระทบที่จะเกิดกับนักเรียนด้วย
7. ติดตามการจัดการเรียนการสอนของครู โดยการตรวจแผนการสอน หรือตรวจบันทึกการสอนของครูอย่างสม่ำเสมอ
8. เยี่ยมชั้นเรียน หรือสังเกตการสอน โดยกำหนดเป็นปฏิทินปฏิบัติงานไว้
9. จัดครูเข้าสอนแทนครูที่ขาดหรือครูที่ไม่มาปฏิบัติงานโดยมีการบันทึกมอบหมายงานและบันทึกรายงานผลการปฏิบัติงานเป็นลายลักษณ์อักษร
10. ติดตามช่วยเหลือพิเศษ ช่วยแก้ปัญหาในส่วนที่เกี่ยวข้องกับการเรียนการสอนให้แก่ครูให้ขวัญและกำลังใจในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนตามหลักสูตร
11. เป็นผู้นำให้ครูปรับปรุงการสอน ให้รู้จักใช้เทคนิคและวิธีการสอนแบบต่างๆ และเลือกกิจกรรมการสอนโดยคำนึงถึงสภาพความพร้อมของนักเรียน โรงเรียนชุมชน และสิ่งแวดล้อมเป็นสำคัญเพื่อให้นักเรียนมีความรู้ ทักษะ และเจตคติที่ดี

1.3.2 วิธีการจัดการเรียนการสอน

มีนักการศึกษาได้กล่าวถึง วิธีการจัดการเรียนการสอนที่ดีมีดังนี้

ธีรารัง บัวศรี (2542 : 248-250) กำหนดหลักเกณฑ์ในการกำหนดยุทธศาสตร์การเรียนการสอน ดังนี้

1. ต้องสอดคล้องกับจุดประสงค์การเรียนการสอน

2. ต้องสอดคล้องกับเนื้อหาวิชา
3. ต้องเหมาะสมกับสภาพแวดล้อมและสภาพความเป็นอยู่ของผู้เรียน
4. ต้องสนองความแตกต่างระหว่างบุคคลของผู้เรียน
5. ต้องเหมาะสมกับทรัพยากรที่มีอยู่
6. ต้องเหมาะสมกับพฤติกรรมแรกเริ่มของผู้เรียน
7. ต้องเหมาะสมกับบรรยากาศการบริหารงานของโรงเรียน
8. ต้องเหมาะสมกับวัย ความสามารถ และความสนใจของผู้เรียน
9. ต้องให้ชุมชนเป็นศูนย์กลางการเรียนการสอน

ข้อคิดก่อนดำเนินการและเตรียมการสอน ครูจำเป็นต้องศึกษาเนื้อหาและขอบข่ายของเนื้อหาวิชาที่จะสอนให้เข้าใจโดยตลอดก่อนแล้วจึงดำเนินการตามขั้นตอนดังนี้

1. กำหนดจุดประสงค์ในการสอน ต้องพิจารณาว่า หากนักเรียนจบบทเรียนนี้แล้ว แสดงให้ครูได้สังเกตหรือทำอะไรได้บ้างที่แสดงให้เห็นว่านักเรียนเข้าใจและนำความรู้ที่เรียนมาปฏิบัติหรือฝึกหัดได้โดยคำนึงถึงความสามารถของนักเรียนว่ามีมากน้อยเพียงใด

2. การประเมินความสามารถของนักเรียนก่อนสอน เพื่อให้เกิดการประสานความรู้เดิมกับความรู้ใหม่ได้ดี

3. การจัดกระบวนการเรียนการสอน ยุทธศาสตร์การสอนมิได้เป็นตัวกำหนด รูปแบบวิธีสอนเพราะไม่มีวิธีสอนใดที่ดีที่สุดที่สอนได้ผลทุกเนื้อหาวิชานั้นหลังจากประเมินนักเรียนก่อนสอนแล้วครูผู้สอนเลือกรูปแบบวิธีสอนเอง โดยยึดหลักดังนี้

- 3.1 ต้องเลือกวิธีสอนที่สามารถช่วยให้นักเรียนส่วนใหญ่บรรลุเป้าหมายที่กำหนดไว้ได้อย่างได้ผลมากที่สุด

- 3.2 เลือกสื่อการสอนที่ช่วยให้เข้าใจง่าย เรียนง่าย และประสบความสำเร็จง่าย

- 3.3 จัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่สามารถช่วยนักเรียนได้แสดงออกซึ่งพฤติกรรม ที่กำหนดไว้ได้ และได้รับความสนุกสนานเพลิดเพลินมากที่สุดเป็นสำคัญ

4. การประเมินผล เป็นการตรวจสอบดูว่าการสอนได้บรรลุเป้าหมายตามแนวที่กำหนดไว้หรือไม่

চারং ব্বাস্ত্রী (2542: 250-253) ได้เสนอรูปแบบการสอนที่ใช้กันในปัจจุบัน ดังนี้

1. การถ่ายทอดข้อมูลหรือเนื้อหาวิชาโดยตรง (Expository Teaching)
2. การให้ค้นคว้าและแก้ปัญหาด้วยตนเอง (Inquiry Method)

3. การทดลองปฏิบัติการ (Laboratory Method)
4. การแบ่งกลุ่มเพื่อการเรียนรู้ (Group - Learning)
5. การให้เรียนรู้เป็นรายบุคคล (Individualized Learning)
6. การให้เรียนรู้จริงเป็นเรื่อง ๆ (Learning for Master)
7. การจัดการเรียนการสอนแบบบทเรียนสำเร็จรูป (Programmed

Instruction)

8. การให้แสดงบทบาทในสถานการณ์จำลอง (Simulation Technique)

1.3.3 การสอนที่มีคุณภาพ

การสอนที่มีคุณภาพ มีนักการศึกษาได้กล่าวไว้ดังนี้

ประเสริฐ จรรย์านุกูล (2539 : 39 – 46) ได้ให้ความหมายของคุณภาพว่า หมายถึง การบ่งชี้คุณลักษณะหรือระดับความเป็นเลิศในการสอน การวิจัย การบริการสังคมและการทำนุบำรุงศิลปวัฒนธรรม ตลอดจนการบ่งชี้คุณลักษณะหรือความเป็นเลิศขององค์ประกอบและกระบวนการในการทำหน้าที่ดังกล่าว

อุไรพรรณ เจนวาณิชยานนท์ (2536: 6) ให้ความหมายของคุณภาพว่า หมายถึงลักษณะที่เป็นไปตามเกณฑ์เชิงเปรียบเทียบกับลักษณะอื่น ๆ และพบว่าเป็นที่ยอมรับในแง่บวกคุณภาพนั้น มีหลายระดับตามการตัดสินใจ (Judgment) ของผู้พิจารณาค่าเชิงเปรียบเทียบคุณภาพ อาจปรากฏในเชิงเปรียบเทียบได้โดยการหาค่าความถี่ของการตัดสินใจลักษณะของสิ่งเดียวกัน โดยผู้พิจารณาหลายคน อันถือได้ว่าเป็นปรนัย(Objective) เพราะความเป็นปรนัยร่วมกันคือความเป็นปรนัยในการประเมินคุณภาพสถาบันอุดมศึกษาโดยอาศัยการรับรองวิทยฐานะ (Accreditation) ซึ่งประกอบด้วยเกณฑ์ต่าง ๆ ที่ครอบคลุมองค์ประกอบทั้งหมดของสถาบันเป็นหลักสำคัญ

แชลลิส (อัญญวรรณ เมธีสถาพร. 2544 : 42 อ้างถึงจาก Sallis. 1993 :22 – 24) ได้ให้ความหมายของคุณภาพไว้ว่า มโนทัศน์เกี่ยวกับคุณภาพมี 2 แนวคิด คือมโนทัศน์ในเชิงสมบูรณ์(Absolute concept) ซึ่งหมายถึงความมีคุณภาพในระดับสูง และมโนทัศน์ในเชิงสัมพัทธ์ (Relative concept) ซึ่งหมายถึงความมีคุณภาพในแง่การตรงความต้องการของผู้บริโภค หรือตรงตามจุดมุ่งหมายของการใช้งาน (Fitness for Purpose)

ไนติงเกล และ โอเนล (อัญญวรรณ เมธีสถาพร. 2544: 42 อ้างถึงจาก Nightingale & O'Neil 1994: 8 – 13) ได้ให้ความหมายของคุณภาพไว้ใน 5 ประเด็นด้วยกัน คือ

1. คุณภาพ หมายถึง ความมีมาตรฐานสูง (High Standard) ซึ่งมาตรฐานมีเกณฑ์ที่ใช้เป็นดัชนีสำหรับตัดสินคุณภาพ
2. คุณภาพ หมายถึง การมีข้อตำหนิหรือข้อเสียน้อยที่สุด(Zero Defects)

3. คุณภาพ หมายถึง ความเหมาะสมกับวัตถุประสงค์ (Fitness for Purpose)
4. คุณภาพ หมายถึง ความคุ้มค่าเงินที่จ่ายไป (Value for Money)
5. คุณภาพ หมายถึง การที่สามารถปรับเปลี่ยน (Transformation) ให้เป็นไป

ในทางที่ดีขึ้นเสมอ

เทวินทร์ ศิริโชคชัยกุล (2539: 6) ได้ให้ความหมายของคุณภาพโดยเน้นความหมายของคุณภาพในเชิงธุรกิจ ดังนี้

1. การทำได้ตามข้อกำหนดและมาตรฐาน
2. มีความเหมาะสมกับการใช้งาน
3. เป็นที่พึงพอใจแก่ลูกค้า ด้วยราคาที่แข่งขันได้
4. ผลิตภัณฑ์หรือบริการที่ผู้ผลิตสามารถทำให้ลูกค้าเกิดความพึงพอใจได้

ในขณะที่องค์กรยังคงสามารถรักษาไว้ซึ่งผลกำไร เพื่อความอยู่รอดและสามารถเติบโตได้ในอนาคต

5. ลักษณะและคุณลักษณะโดยรวมของผลิตภัณฑ์หรือบริการที่แสดงให้เห็นได้ว่าสามารถทำให้ลูกค้าเกิดความพึงพอใจได้

จากความหมายข้างต้นที่นักวิชาการหลายท่านได้กล่าวไว้ ผู้วิจัยสามารถสรุปได้ว่า การสอนที่มีคุณภาพ หมายถึง การสอนของผู้สอนที่สามารถทำให้ผู้เรียน สามารถเรียนรู้ตามความถนัดและความสามารถของผู้เรียนทุกคน โดยผู้สอนใช้เวลาแก่ผู้เรียนแต่ละคนได้เรียนรู้โดยพิจารณาความแตกต่างของบุคคล วิชาที่สอน และการจัดการสอนที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนรู้

1.3.4 กระบวนการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน (สุนน อมรวิวัฒน์, 2533 :

- 1) ขั้นนำ การสร้างเจตคติที่ดีต่อครู วิธีการเรียนและบทเรียน

(1) จัดบรรยากาศในชั้นเรียนให้เหมาะสม ได้แก่ เหมาะสมกับระดับของชั้นวัยของผู้เรียน วิธีการเรียนการสอนและเนื้อหาของบทเรียน

(2) สร้างความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างครูกับศิษย์ ครูเป็นกัลยาณมิตร หมายถึงครูทำตนให้เป็นที่เคารพรักของศิษย์ โดยมีบุคลิกภาพที่ดี สะอาด แจ่มใส และสำรวม มีสุขภาพจิตดี มีความมั่นใจในตนเอง

- (3) การเสนอสิ่งเร้าและแรงจูงใจ

ก. ใช้สื่อการเรียนการสอน หรืออุปกรณ์และวิธีการต่าง ๆ เพื่อสร้างความสนใจ เช่น การจัดป้ายนิเทศ นิทรรศการ เสนอเอกสาร ภาพ กรณียปัญหา กรณียตัวอย่าง สถานการณ์จำลอง เป็นต้น

- ข. จัดกิจกรรมขั้นนำที่สนุกสนาน

ค. ศิษย์ได้ตรวจสอบความรู้ ความสามารถของตน และได้รับทราบ
ผลทันที

2) ชั้นสอน

(1) ครูเสนอปัญหาที่เป็นสาระสำคัญของบทเรียน หรือเสนอหัวข้อเรื่อง
ประเด็นสำคัญของบทเรียนด้วยวิธีการต่าง ๆ

(2) ครูแนะนำแหล่งวิทยากรและแหล่งข้อมูล

(3) ครูฝึกการรวบรวมข้อมูล ข้อเท็จจริง ความรู้ และหลักการ โดยใช้
ทักษะที่เป็นเครื่องมือของการเรียนรู้ เช่น ทักษะทางวิทยาศาสตร์ และทักษะทางสังคม

(4) ครูจัดกิจกรรมให้ผู้เรียนคิด ลงมือค้นคว้า คิดวิเคราะห์ และสรุป

ความคิด

(5) ครูฝึกการสรุปประเด็นของข้อมูล ความรู้ และเปรียบเทียบประเมิน
ค่า โดยวิธีการแลกเปลี่ยนความคิดเห็น ทดลอง ทดสอบ จัดเป็นทางเลือกและทางออกของการ
แก้ปัญหา

(6) ศิษย์ดำเนินการเลือกและตัดสินใจ

(7) ศิษย์ทำกิจกรรมฝึกปฏิบัติเพื่อพิสูจน์ผลการเลือก และการตัดสินใจ

3) ชั้นสรุป

(1) ครูและศิษย์รวบรวมข้อมูลจากการสังเกตการณ์ปฏิบัติทุกชั้นตอน

(2) ครูและศิษย์อภิปรายร่วมกันเกี่ยวกับข้อมูลที่ได้

(3) ครูและศิษย์สรุปผลการปฏิบัติ

(4) ครูและศิษย์สรุปบทเรียน

(5) ครูวัดและประเมินผลการเรียนการสอน

1.3.5 เทคนิควิธีการสอน

เรื่องเทคนิคการสอน จะช่วยให้การจัดการเรียนการสอนในระบบเป็นไป
อย่างได้ผล โดยจะกล่าวถึงเทคนิคของการจัดกระบวนการเรียนการสอนและเทคนิคที่ใช้สอน
เนื้อหาวิชาในแต่ละประเภท ดังต่อไปนี้

1) เทคนิคในการจัดกระบวนการเรียนการสอน

จะเป็นเทคนิคที่แสดงให้เห็นว่ากิจกรรมการควบคุม และตรวจสอบ
พฤติกรรมการณ์เรียนการสอน จะดำเนินไปพร้อมกับกิจกรรมการเรียนการสอนได้อย่างไร

2) เทคนิคการสอนสำหรับเนื้อหาวิชาแต่ละประเภท

เนื้อหาวิชาจะเป็นสื่อกลางในการนำผู้เรียนไปสู่จุดมุ่งหมายของการเรียน การสอนที่วางไว้เนื่องจากเนื้อหาวิชาแต่ละประเภทต้องการเทคนิควิธีการสอนที่แตกต่างกัน ดังนั้น จึงอยากจะให้ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการเรียนการสอนสำหรับเนื้อหาวิชาแต่ละประเภท เพื่อเป็น แนวทางในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนดังต่อไปนี้

(1) เทคนิคการสอนข้อเท็จจริง และความรู้ธรรมดา

การสอนข้อเท็จจริงและความรู้ธรรมดามีหลักการที่สำคัญดังนี้

ก. ควรบอกให้ผู้เรียนทราบว่าผู้เรียนควรจะรู้อะไรบ้างจากการเรียน การสอนในครั้งนี้

ข. ทำการตรวจสอบความรู้ของผู้เรียนเสียก่อนว่า มีความรู้พื้นฐาน เพียงพอที่จะเรียนในเรื่องนั้น ๆ เพียงใด

ค. พยายามหาทางช่วยให้ผู้เรียนเข้าใจว่า องค์ประกอบของความรู้ที่ นำมาสอน มีความสัมพันธ์กันอย่างไรและเกี่ยวข้องกับความรู้เดิมอย่างไร

ง. จัดวัสดุการเรียนการสอนที่ใช้ประกอบการสอน ให้มีความ ต่อเนื่องกันอย่างเหมาะสม

จ. ให้ผู้เรียนได้ฝึกหัดทำกิจกรรมที่เหมาะสม เพื่อสร้างความเข้าใจ ในเนื้อหาที่นำมาสอนให้มากยิ่งขึ้น

ฉ. ให้ผู้เรียนทราบความสำเร็จในการเรียนของตนเองหลังจากที่ได้ ทำแบบฝึกหัดไปแล้ว

ช. จัดกิจกรรมที่จะช่วยส่งเสริมการจำของผู้เรียนที่ได้เรียนมาแล้ว

ซ. ใช้วิธีการวัดผลการเรียนการสอน ที่เอื้อต่อการส่งเสริมความรู้ ความเข้าใจในเนื้อหาวิชานั้น ๆ

(2) เทคนิคการสอนความคิดรวบยอดและหลักการ

เนื่องจากความคิดรวบยอดและหลักการมีลักษณะใกล้เคียงกันมาก กล่าวคือ หลักการ เป็นความเกี่ยวข้องสัมพันธ์ของความคิดรวบยอดตั้งแต่ 2 ชนิดขึ้นไป ดังนั้น การ สอนให้เกิดความคิดรวบยอดและหลักการจึงใช้หลักการแบบเดียวกัน ดังนี้คือ

ก. ให้ผู้เรียนได้รู้ว่าในการเรียนครั้งนี้เขาจะได้เรียนรู้เกี่ยวกับ ความคิดรวบยอด หรือหลักการใดบ้าง

ข. พยายามลดความสลับซับซ้อนของความคิดรวบยอดและ หลักการให้น้อยลง โดยพยายามชี้เฉพาะในส่วนที่มีความสำคัญและเด่นชัดเท่านั้น

ง. พยายามใช้ภาษาและถ้อยคำที่ผู้เรียนเข้าใจได้ง่าย

จ. ให้ตัวอย่างทั้งในด้านบวกและลบ เพื่อให้ผู้เรียนเห็นความคล้ายคลึงกันหรือแตกต่างกันหลาย ๆ แบบ

ฉ. ให้ผู้เรียนยกตัวอย่าง หรืออธิบายความคิดรวบยอดหรือหลักการต่าง ๆ

ช. พยายามให้โอกาสแก่ผู้เรียนได้ตอบคำถามอย่างทั่วถึง และควรให้กำลังใจ แก่ผู้เรียนทุก ๆ คน

(3) เทคนิคของการสอนแก้ปัญหา

การสอนให้ผู้เรียน ได้รู้จักแก้ปัญหาด้วยตนเองจะทำได้ดังนี้

ก. ควรให้ผู้เรียนได้ทราบว่าเขาจะต้องแก้ปัญหาอะไรบ้างจากการเรียนในครั้งนี้

ข. ทำการประเมินความรู้ของผู้เรียนว่า ผู้เรียนมีความคิดรวบยอด และหลักการเพียงพอสำหรับการแก้ปัญหาที่กำหนดไว้ได้ไหม

ค. พยายามกระตุ้นให้ผู้เรียนได้ระลึกถึงความรู้เดิม ที่เกี่ยวกับความคิดรวบยอด และหลักการที่จะนำมาใช้ในการแก้ปัญหานั้น ๆ

ง. ชี้แนะให้ผู้เรียนได้คิดหาวิธีการแก้ปัญหา เพื่อให้การแก้ปัญหาเป็นไปอย่างรวดเร็ว

จ. หลังจาก que ผู้เรียนได้แก้ปัญหาเสร็จสิ้นลงแล้ว ควรให้ผู้เรียนแสดงวิธีการแก้ปัญหาตั้งแต่ต้นจนจบกระบวนการอีกครั้งหนึ่ง โดยการให้แก่วิธีการอื่นที่มีความยากง่ายในระดับเดียวกัน

(4) เทคนิคการสอนเพื่อให้เกิดความคิดสร้างสรรค์

การสอนให้เกิดความคิดสร้างสรรค์ควรจะดำเนินการดังนี้

ก. ให้ความยืดหยุ่นแก่ผู้เรียนในการแก้ปัญหาดังกล่าว อย่างเพียงพอ

ข. ให้ผู้เรียนมีอิสระในการคิดและแสดงออกซึ่งวิธีการแก้ปัญหาด้วยตนเอง

ค. สร้างความมั่นใจให้แก่ผู้เรียนในการแก้ปัญหาดังกล่าว ว่า เขาจะไม่ถูกตำหนิ หากเขาแสดงความคิดอะไรออกมา

ง. พยายามให้ผู้เรียนได้แสดงออกด้วยวิธีการต่าง ๆ เช่น การเล่นเกมและการแสดงต่าง ๆ เป็นต้น

จ. ผู้สอนจะต้องยอมรับผู้เรียนแต่ละคน โดยจะต้องไม่คิดว่าผู้เรียนคนนั้นจะต้องทำอะไร ให้เป็นไปตามกลุ่มใหญ่แต่อย่างใด

(5) เทคนิคการสอนทักษะ

การเรียนรู้เกี่ยวกับทักษะทางกาย อาจแบ่งได้เป็น 3 ขั้นตอน คือ
 ขั้นที่ 1 เป็นการให้ความรู้ที่เกี่ยวข้องกับการเรียนทางด้านทักษะ
 นั้นๆ

ขั้นที่ 2 เป็นขั้นตอนของการฝึกหัดเพื่อให้เกิดทักษะ หรือเพื่อลด
 ความผิดพลาด ในการทำงานให้น้อยลงจนกระทั่งหมดไปในที่สุด

ขั้นที่ 3 เป็นขั้นตอนของการเกิดทักษะ ซึ่งสามารถทำสิ่งนั้น ๆ ได้
 อย่างอัตโนมัติ

การสอนให้เกิดทักษะในการทำงานมีหลักการดังนี้คือ

ก. วิเคราะห์สิ่งที่จะให้ผู้เรียนได้รับนั้นว่าจะต้องฝึกทักษะส่วนไหน
 บ้าง และต่อเนื่องกันอย่างไร

ข. ทำการวัดพฤติกรรมก่อนการเรียนทักษะนั้น ๆ ว่าผู้เรียนมีทักษะ
 พื้นฐานเพียงพอแล้วหรือยัง

ค. จัดขั้นตอนการฝึกทักษะให้เป็นไปตามลำดับขั้นจากง่ายไปหา
 ยาก หรือจากพื้นฐานไปสู่สลับซับซ้อน

ง. อธิบายและสาธิตการปฏิบัติงานในการฝึกทักษะต่าง ๆ ให้ผู้เรียน
 ได้ดู

จ. ให้ผู้เรียนได้ปฏิบัติจริง โดยให้ฝึกหัดอย่างต่อเนื่องพร้อม ๆ
 กับให้รู้ผลสำเร็จของการฝึกหัดด้วย

(6) เทคนิคการสอนเจตคติและสร้างค่านิยม

การเกิดเจตคติต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่งนั้น โดยทั่วไปจะเกิดขึ้นอย่างเป็น
 ระบบ โดยมีขั้นตอนต่าง ๆ 3 ขั้นตอน คือ

ขั้นแรก เป็นขั้นตอนที่บุคคลจะได้รับทราบข้อมูลเกี่ยวกับสิ่งนั้น ๆ
 เสียก่อน

ขั้นที่สอง เป็นขั้นของการเกิดความรู้สึกต่อสิ่งนั้น

ขั้นสุดท้าย บุคคลจะมีแนวโน้มในการแสดงพฤติกรรมออกมาใน
 ลักษณะของการชอบหรือเกลียดต่อสิ่งเหล่านั้น

ภาระหน้าที่ของครูที่สำคัญในส่วนนี้ ก็คือ จะต้องพิจารณาว่าใน
 การสอนแต่ละครั้งควรจะมุ่งให้ผู้เรียนเกิดเจตคติและมีค่านิยมต่อสิ่งใดบ้างและในลักษณะเช่นใด
 เมื่อตัดสินใจแล้ว ก็ควรจะพยายามปลูกฝังเจตคติและค่านิยมที่ดีให้เกิดขึ้นแก่ตัวผู้เรียนให้ได้

ในการสอนให้เกิดเจตคติหรือเกิดความนิยมชมชอบสิ่งใดสิ่งหนึ่ง
นั้น มีข้อแนะนำดังนี้

- (1) พยายามยกตัวอย่างที่โน้มน้าวจิตใจให้ผู้เรียนมีความเห็นคล้อยตาม เช่น นักวิทยาศาสตร์ได้พบว่า ... หรือ แพทย์ได้ยืนยันว่า ... ฯลฯ เป็นต้น
- (2) พยายามให้ความเป็นกันเอง ความอบอุ่น และสร้างบรรยากาศในการเรียนการสอนเรื่องนั้น ๆ อย่างน่ารื่นรมย์
- (3) พยายามให้ความรู้แก่ผู้เรียนจากแหล่งต่าง ๆ และจากวิทยากรหลาย ๆ คน
- (4) พยายามใช้กระบวนการกลุ่มให้มาก เช่น การแสดงบทบาทสมมติการอภิปราย การแลกเปลี่ยนข้อมูล และการตัดสินใจโดยกลุ่ม เป็นต้น
- (5) พยายามให้ผู้เรียนได้ฝึกหัดหรือปฏิบัติจริงตามความเหมาะสม
- (6) พยายามกระตุ้นและส่งเสริมการกระทำในสิ่งที่ถูกต้องและสิ่งที่ดีงามการสอนเกี่ยวกับเรื่องดังกล่าวมานี้มีเทคนิคเฉพาะที่แตกต่างกันไป ครูผู้สอนจำเป็นต้องทำความเข้าใจและนำไปปฏิบัติให้ถูกต้องด้วย จึงจะทำให้การเรียนการสอนบรรลุเป้าหมายได้ดีที่สุด

1.4 ด้านสื่อการเรียนการสอน

ในการจัดการเรียนการสอนให้มีประสิทธิภาพนั้น ต้องอาศัยองค์ประกอบหลายส่วนด้วยกัน ซึ่งธีรศักดิ์ ลิขิตวัฒน์เศรษฐ (2544 : 10) ได้กล่าวว่า “ต้องจัดกิจกรรมการเรียนการสอนให้สอดคล้องกับความสนใจ ความถนัดของผู้เรียน คำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคลให้ได้ เรียนรู้จากประสบการณ์จริงฝึกปฏิบัติให้ทำได้ คิดเป็น ทำเป็น รักการอ่านและใฝ่รู้อย่างต่อเนื่อง กระบวนการเรียนรู้ดังกล่าวจะบรรลุผลได้ จะต้องจัดหาสิ่งที่หลากหลาย สิ่ง que ผู้เรียนจับได้โดยตรง ไม่ใช่สื่อที่ครูใช้เพียงอย่างเดียว” และพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ได้ให้ความสำคัญต่อสื่อเป็นอย่างมาก ทั้งสื่อทั่วไปและสื่อที่เป็นเทคโนโลยีสมัยใหม่ จึงเป็นภาระหน้าที่ของโรงเรียนของครูที่จะต้องจัดหาไว้ให้แก่ผู้เรียน

1.4.1 ความหมายของสื่อการเรียนการสอน

มีนักการศึกษาได้ให้ความหมายของสื่อการเรียนการสอนไว้ดังนี้

ไชยยศ เรื่องสุวรรณ (2533 : 80) ได้ให้ความหมายของสื่อการสอนว่า หมายถึง สื่อต่าง ๆ ที่ผู้สอนและผู้เรียนนำมาใช้ในระบบการเรียนการสอนเพื่อช่วยให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ตามจุดมุ่งหมายของการเรียนการสอนได้อย่างมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

ชลียา ลิ้มปิยากร (2536 : 42) ได้ให้ความหมายของสื่อการเรียนการสอนว่าเป็นตัวกลาง เพื่อถ่ายทอดความรู้ ประสบการณ์ อาจจากผู้สอนหรือแหล่งความรู้อื่นๆ ไปยังผู้เรียน แหล่งความรู้อื่นๆ อาจหมายถึง วิทยากร บุคลากรในชุมชน ผู้ทรงความรู้ในด้านนั้นๆ

เรื่องวิทย์ นนทะภา และคณะ (2540 : 28) ได้กล่าวไว้ในเอกสารวิชาสื่อและเทคโนโลยีการสอน ว่าสื่อการเรียนการสอน หมายถึงตัวกลางที่ใช้ถ่ายทอดความรู้ ความคิด ตลอดจนทักษะต่างๆ ไปยังผู้เรียน ฉะนั้นสื่อการเรียนการสอนจึงหมายถึงทุกสิ่งทุกอย่าง ที่แทรกอยู่ระหว่างความรู้ ความคิด ทักษะกับผู้เรียน ที่สามารถนำมาใช้ในการเรียนการสอนได้

กิดานันท์ มลิทอง (2543 : 89) ได้ให้ความหมายไว้ว่า สื่อการสอน หมายถึง สื่อชนิดใดก็ตามไม่ว่าจะเป็นเทปบันทึกเสียง สไลด์ วิทยุ โทรทัศน์ วีดิทัศน์ แผนภูมิ ภาพนิ่ง ฯลฯ ซึ่งบรรจุเนื้อหาเกี่ยวกับการเรียนการสอน เป็นสิ่งที่ใช้สำหรับเป็นเครื่องมือหรือช่องทางสำหรับการทำให้การสอนของผู้สอนส่งไปถึงผู้เรียน ทำให้ผู้เรียนสามารถเกิดการเรียนรู้ตามวัตถุประสงค์หรือจุดมุ่งหมายที่ผู้สอนวางไว้เป็นอย่างดี

สรุปได้ว่า สื่อการสอนเป็นเครื่องมือทุกชนิดที่เป็นสื่อกลางแล้วทำให้นักเรียนเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมและเกิดการเรียนรู้ในที่สุด

1.4.2 ประโยชน์ของสื่อการเรียนการสอน

สื่อการสอนเป็นเครื่องมือสำคัญที่ทำหน้าที่ถ่ายทอดความรู้ ความเข้าใจ เพิ่มพูน ทักษะและ**ประสบการณ์**ทำให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้ นักการศึกษาหลายท่านได้กล่าวถึงประโยชน์ของสื่อการสอนโดยสรุปคือ สื่อการสอนช่วยทำให้ผู้เรียนสามารถเรียนรู้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

กรมวิชาการ (2545 : 6) ได้อธิบายถึงประโยชน์ของสื่อการสอนไว้ดังนี้

- 1) ช่วยให้ผู้เรียนเข้าใจความคิดรวบยอดได้ง่ายขึ้น รวดเร็วขึ้น
- 2) ช่วยให้ผู้เรียนมองเห็นสิ่งที่กำลังเรียนรู้ได้อย่างเป็นรูปธรรมและเป็น

กระบวนการ

- 3) ช่วยให้ผู้เรียนเรียนรู้ด้วยตนเอง ส่งเสริมให้เกิดความคิดสร้างสรรค์
- 4) สร้างสภาพแวดล้อมและประสบการณ์การเรียนรู้ที่แปลกใหม่ น่าสนใจ

และทำให้อุบายรูุ้อยากเห็น

- 5) ส่งเสริมการมีกิจกรรมร่วมกันระหว่างผู้เรียน
- 6) เกื้อหนุนผู้เรียนที่มีความสนใจและความสามารถในการเรียนรู้ต่างกัน

ให้เรียนรู้ได้เท่าเทียมกัน

- 7) ช่วยให้ผู้เรียนสามารถบูรณาการสาระการเรียนรู้ต่างๆ ให้เชื่อมโยงกัน

8) ช่วยให้ผู้เรียนได้เรียนรู้วิธีการใช้สื่อและแหล่งข้อมูลต่าง ๆ เพื่อการค้นคว้าเพิ่มเติม

9) ช่วยให้ผู้เรียนได้รับการเรียนรู้ในหลายมิติจากสื่อที่หลากหลาย

10) เชื่อมโยงโลกที่อยู่ไกลตัวนักเรียนให้เข้ามาสู่การเรียนรู้ของผู้เรียน
อย่างไรก็ตาม สื่อการสอนจะมีคุณค่าก็ต่อเมื่อผู้สอนได้นำไปใช้อย่างเหมาะสม และถูกวิธี ดังนั้นก่อนที่จะนำสื่อไปใช้ ผู้สอนจึงควรจะได้ศึกษาถึงคุณลักษณะและคุณสมบัติ ของสื่อการสอน ข้อดีและข้อจำกัดอันเนื่องเกี่ยวกับตัวสื่อและการใช้สื่อแต่ละอย่าง ตลอดจนการผลิตและการใช้สื่ออย่างเหมาะสมกับสภาพการเรียนการสอนด้วย ทั้งนี้เพื่อให้การจัดกิจกรรมการสอนบรรลุผลตามจุดมุ่งหมายและวัตถุประสงค์ที่วางไว้

1.4.3 จุดมุ่งหมายในการใช้สื่อการสอน

การใช้สื่อการสอนมีความจำเป็นในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ หากครูผู้สอนให้ความสำคัญและเข้าใจจุดมุ่งหมายในการใช้สื่อย่อมส่งผลดีให้กับผู้เรียนเป็นอย่างดี
ปรียาพร วงศ์อนุตรโรจน์ (2535 : 250) กล่าวว่า การใช้สื่อการสอนควรมีจุดมุ่งหมายดังนี้

- 1) สร้างความรู้ที่เป็นรูปธรรมเพื่อให้ผู้เรียนได้เกิดแนวคิดและได้รับประสบการณ์ตรงมากขึ้น
- 2) เร้าความสนใจและสร้างแรงจูงใจในการเรียนรู้ให้กับนักเรียน
- 3) ให้นักเรียนสามารถจำสิ่งที่นักเรียนเรียนได้ในระยะยาว
- 4) นำสิ่งที่ประสบการณ์ตรงจากแหล่งต่าง ๆ มาสู่ห้องเรียนได้มากขึ้น
- 5) สร้างพื้นฐานในด้านความคิดสร้างสรรค์ให้กับนักเรียน
- 6) เพื่อให้นักเรียนได้เข้าใจบทเรียนและเนื้อหาวิชาต่าง ๆ ได้ชัดเจน
- 7) เสริมสร้างเจตคติที่มีต่อการเรียนรู้
- 8) เป็นเครื่องมือที่ใช้ทบทวนสรุปและทำให้นักเรียนทบทวนเนื้อหาวิชาสัมพันธ์กัน
- 9) เสริมสร้างกิจกรรมที่แปลกออกไปและให้นักเรียนมีส่วนร่วมในบทเรียนที่กำลังเรียนอยู่

10) ช่วยให้นักเรียนเรียนได้เร็วขึ้น

จากที่กล่าวมาข้างต้นสรุปได้ว่า สื่อการสอนสามารถเร้าความสนใจของผู้เรียนและเป็นเครื่องมือที่ช่วยให้ผู้เรียนทำความเข้าใจกับเนื้อหาวิชาได้เร็วขึ้น

1.4.4 การเลือกสื่อการสอน

การที่จะใช้สื่อการสอนให้มีประสิทธิภาพผู้ใช้ต้องรู้จักเลือกใช้สื่อการสอนให้เหมาะสมกับเนื้อหาและสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ นักเทคโนโลยีการศึกษาได้เสนอแนวความคิดในการเลือกใช้สื่อการสอน ดังนี้

หลักเกณฑ์ในการเลือกสื่อการสอนประกอบการสอนในชั้นเรียน มีดังนี้

- 1) เหมาะสมกับระดับอายุและสติปัญญา
- 2) เหมาะสมกับประสบการณ์เดิมของนักเรียน
- 3) เหมาะสมกับความต้องการและความสนใจของผู้เรียน
- 4) เหมาะสมกับเนื้อเรื่องที่สอน
- 5) มีลักษณะน่าสนใจ
- 6) ตรงกับจุดมุ่งหมายในการสอน
- 7) ไม่ทำให้เสียเวลาในการใช้มากจนเกินไป
- 8) ให้ความคิดรวบยอดที่ง่ายและไม่ซับซ้อนจนเกินไป
- 9) เป็นแบบง่าย ๆ
- 10) ช่วยให้นักเรียนเข้าใจเนื้อหาดีขึ้น
- 11) ช่วยในการเสริมสร้างลักษณะที่ดีของนักเรียน
- 12) ช่วยเพิ่มทักษะให้กับนักเรียน
- 13) ให้ผลดีต่อการเรียนการสอนมากที่สุด
- 14) มีราคาไม่แพงจนเกินไป

ในการใช้สื่อเป็นเครื่องมือในการสอนนั้นครูควรยึดหลักการสำคัญ 7

ประการ คือ

- 1) ใช้ธรรมชาติความชอบเล่นเป็นเครื่องมือ ครูควรต้องทราบว่าโดยธรรมชาติเด็กไม่ว่าจะเป็นประถมศึกษาหรือมัธยมศึกษาชอบ “เล่น” ครูจึงหาทางใช้ “การเล่น” มาเป็นเครื่องมือสื่อกลางหรือลู่ทางในการถ่ายทอดความรู้
- 2) ใช้สื่อการสอนทุกครั้งที่เกิดความสงสัยว่านักเรียนอาจไม่เข้าใจจากการฟังเพียงอย่างเดียว เมื่อครูเตรียมแผนการสอน ครูก็ต้องวิเคราะห์เนื้อหาแล้วครูย่อมบอกได้ด้วยสามัญสำนึกว่า เนื้อหาในประเด็นใดที่ “สอนง่าย” และเนื้อหาใดที่ “สอนยาก”
- 3) การใช้สื่อทุกประเภทควรกำหนดวัตถุประสงค์ไว้เด่นชัด ครูต้องทราบว่าจำเป็นต้องใช้สื่อการสอนแต่ละชิ้นเพื่อสอนอะไร เมื่อไรและอย่างไร ทั้งนี้เมื่อเตรียมแผนการสอนครูมักจะได้กำหนดไว้ในวัตถุประสงค์เชิงพฤติกรรมแล้ว

4) ควรยึดหลักการใช้สื่อประสมที่จัดไว้ในรูปของชุดการสอน สื่อประสม หมายถึง สื่อตั้งแต่ 2 ชนิดขึ้นไปที่นำมาสอนเนื้อหาสาระร่วมกันอย่างมีระบบในขั้นการเตรียมแผนการสอนครูก็สามารถจะมองได้ว่าการสอนความคิดรวบยอดใด ๆ จะต้องใช้สื่ออะไรบ้าง แล้วผลิตสื่อให้สอดคล้องกับความคิดรวบยอดนั้น ๆ

5) หากเป็นการสร้างสื่อขึ้นมาใหม่ ครูควรมีการทดสอบประสิทธิภาพของสื่อแต่ละชิ้นด้วยการทดลองใช้เบื้องต้นไปก่อน เพื่อให้ได้สื่อที่มีคุณภาพ

6) หากเป็นการใช้สื่อที่มีผู้ผลิตไว้แล้ว ครูควรทดสอบและตรวจสอบสื่อ นั้น ๆ ก่อนว่ามีวิธีการใช้อย่างไร เนื้อหาถูกต้องและเหมาะสมกับวัยของผู้เรียนหรือไม่

7) เมื่อใช้สื่อในการสอนควรมุ่งให้เป็น “เครื่องมือช่วยนักเรียนเรียน” มากกว่าที่จะเป็น “เครื่องมือช่วยครูสอน” หมายความว่า การใช้สื่อการสอนใด ๆ ควรมุ่งให้นักเรียนมีส่วนร่วมในการใช้สื่อนั้น

1.4.5 การใช้สื่อการสอน

การใช้สื่อการสอนจะได้ผลสมบูรณ์ที่สุดนั้น นอกเหนือจากการพิจารณาเลือกสื่อการสอนแล้ว ควรมีการวางแผนการใช้ตามลำดับขั้นดังนี้ (จริยา เหนียนเฉลย, ม.ป.ป. :8)

1) การเตรียมการก่อนการใช้สื่อการสอน ครูผู้สอนควรพิจารณาเตรียมการต่าง ๆ ตามลำดับดังนี้

(1) การเตรียมผู้สอน

- ก. พิจารณาคคุณค่าและวัตถุประสงค์ของบทเรียนที่จะสอน
- ข. พิจารณาถึงสิ่งที่จะเป็นปัญหาในการสอน
- ค. พิจารณาความต้องการและความสนใจของผู้สอน
- ง. เลือกหาหรือทำสื่อการสอน ซึ่งจะทำการแก้ปัญหาในการเรียน

ในชั้นได้

- จ. พิจารณาถึงวิธีการใช้สื่อการสอนนั้นให้เป็นผลดีที่สุด
- ฉ. เตรียมและได้ทดลองเป็นอย่างดีก่อนใช้ในห้องเรียน

(2) การเตรียมชั้นเรียน

- ก. เตรียมเครื่องอำนวยความสะดวก ที่จะต้องใช้ร่วมกับสื่อการสอนที่เลือกไว้ เช่น สายไฟ หม้อแปลงน้ำ แผงติดภาพ ฯลฯ
- ข. เตรียมจัดที่นั่ง ที่ตั้งอุปกรณ์ การระบายอากาศ จัดตั้งเครื่องมือการควบคุมเสียง แสงสว่าง ให้มีระดับที่ได้ยินและเห็นโดยทั่วกัน

(3) การเตรียมผู้เรียน

ก. อธิบายให้ผู้เรียนทราบล่วงหน้าว่าจะสอนอะไร เพื่ออะไร ที่ไหนอธิบายให้ผู้เรียนทราบล่วงหน้าว่า จะต้องมีส่วนร่วมในระหว่างการใช้อุปกรณ์อะไรบ้าง

ข. อธิบายให้ผู้เรียนเข้าใจว่า กิจกรรมที่ต้องปฏิบัติหลังการใช้สื่อการสอนประกอบการสอนแล้วจะมีอะไรบ้าง

2) การใช้สื่อการสอนที่เตรียมไว้

(1) การนำสื่อการสอนออกใช้ตามที่กำหนดในแผนการสอน โดยให้ผู้เรียนได้เห็นได้ยินและมีกิจกรรมตัวอย่างทั่วถึงกัน

(2) การใช้สื่อการสอนให้อยู่ภายในเวลาที่กำหนด

(3) คอยสังเกตปฏิกิริยาของผู้เรียน

3) สรุปผลการใช้

(1) อธิบายถึงสื่อการสอนที่ได้ใช้ไปโดยละเอียด

(2) ตั้งคำถามสรุปเรื่องเป็นตอน ๆ ไป

(3) อธิบายถึงสิ่งที่ยังสงสัยหรือไม่เข้าใจอย่างแจ่มแจ้ง

(4) ทดสอบความเข้าใจถ้าเห็นสมควร

4) การจัดกิจกรรมต่อเนื่อง

(1) หาวิธีการให้ผู้เรียนได้ใช้ความรู้ ความเข้าใจ จากสิ่งที่เรียน เช่น การอภิปรายการศึกษาค้นคว้าเพิ่มเติม การรายงาน การตอบคำถาม การศึกษานอกสถานที่ ฯลฯ

หากครูผู้สอนสามารถดำเนินการในการใช้สื่อการสอนข้างต้น ความผิดพลาดย่อมมีน้อยมาก อีกทั้งยังทำให้ผู้เรียนสามารถเรียนรู้ได้เร็วขึ้นและเกิดการเรียนรู้อย่างคงทนถาวร

กอบกุล สรรพกิจงานง (2549 : ออนไลน์) สื่อการสอนมีอยู่หลากหลายรูปแบบหลากหลายประเภท ดังที่ได้กล่าวมาแล้วว่าการเลือกสื่อการสอนมีความสำคัญมากต่อกระบวนการเรียนการสอน อย่างไรก็ตามในการเลือกสื่อการสอนพึงระลึกไว้เสมอว่า “ไม่มีสื่อการสอนอันใดที่ใช้ได้ดีที่สุดในทุกสถานการณ์” ในการตัดสินใจเลือกใช้สื่อการสอนต้องพิจารณาถึงปัจจัยหลาย ๆ อย่างร่วมกัน ผู้ใช้สื่อไม่ควรยกเอาความสะดวก ความถนัด หรือความพอใจส่วนตัว เป็นปัจจัยเกี่ยวกับการเลือกสื่อการสอน ก็เป็นอีกประเด็นหนึ่งที่มีผู้ให้ความสนใจและให้คำแนะนำไว้หลากหลายมุมมอง จากแนวคิดของผู้เชี่ยวชาญต่าง ๆ สามารถสรุปเป็นหลักการอย่างง่ายในการเลือกสื่อการเรียนการสอนได้ดังนี้

1. เลือกสื่อการสอนที่สอดคล้องกับวัตถุประสงค์การเรียนรู้ ผู้สอนควรศึกษาถึงวัตถุประสงค์การเรียนรู้ที่หลักสูตรกำหนดไว้ วัตถุประสงค์ในที่นี้หมายถึง

วัตถุประสงค์เฉพาะในแต่ละส่วนของเนื้อหาอย่าอย่าไม่ใช้วัตถุประสงค์ในภาพรวมของหลักสูตร เช่น หลักสูตรกำหนดวัตถุประสงค์ไว้ว่าหลังการเรียนผู้เรียนควรจำแนกรสเปรี้ยวและรสหวานได้ ดังนั้นงานการเรียนรู้ควรเป็นประสบการณ์ตรง ผู้สอนควรพิจารณาว่าสื่อการสอนที่เหมาะสมจะใช้กับการให้ประสบการณ์ตรงได้แก่อะไรบ้าง ซึ่งจากตัวอย่างอาจเลือกใช้ผลไม้ที่มีรสเปรี้ยวกับขมหวานให้ผู้เรียนได้ชิมรสด้วยตนเอง เป็นต้น

2. เลือกสื่อการสอนที่ตรงกับลักษณะของเนื้อหาของบทเรียน เนื้อหาของบทเรียน อาจมีลักษณะแตกต่างกันไป เช่น เป็นข้อความ เป็นแนวคิด เป็นภาพนิ่ง/ ภาพเคลื่อนไหวเป็นเสียง เป็นสี ซึ่งการเลือกสื่อการสอนควรเลือกให้เหมาะสมกับลักษณะของเนื้อหา ตัวอย่างเช่น การสอนเรื่องสีต่าง ๆ สื่อก็ควรจะเป็นสิ่งที่แสดงออกได้ถึงลักษณะของสีต่าง ๆ ตามที่สอน ดังนั้นควรเลือกสื่อการสอนที่ให้เนื้อหาสาระครอบคลุมตามเนื้อหาที่จะสอน มีการให้ข้อเท็จจริงที่ถูกต้องและมีรายละเอียดมากเพียงพอที่จะให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ ตามวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้

3. เลือกสื่อการสอนให้เหมาะสมกับลักษณะของผู้เรียน ลักษณะเฉพาะตัวต่าง ๆ ของผู้เรียนเป็นสิ่งที่มิอิทธิพลต่อการรับรู้สื่อการสอน ในการเลือกสื่อการสอนต้องพิจารณาลักษณะต่าง ๆ ของผู้เรียน เช่น อายุ เพศ ความถนัด ความสนใจ ระดับสติปัญญา วัฒนธรรม และประสบการณ์เดิม ตัวอย่างเช่น การสอนผู้เรียนที่เป็นนักเรียนระดับประถมศึกษา ควรใช้เป็นภาพการ์ตูนมีสีสัน ในขณะการสอนนักเรียนระดับมัธยมศึกษา อาจใช้เป็นภาพเหมือนจริงได้ ซึ่งข้อมูลเกี่ยวกับการเลือกสื่อให้เหมาะสมกับลักษณะผู้เรียนนั้น ควรศึกษาจากผลงานวิจัย

4. เลือกสื่อการสอนให้เหมาะสมกับจำนวนของผู้เรียน และกิจกรรมการเรียนการสอนในการสอนแต่ละครั้งจำนวนของผู้เรียนและกิจกรรมที่ใช้ในการเรียนการสอนในห้องก็เป็นสิ่งสำคัญที่ต้องนำมาพิจารณาควบคู่กันในการใช้สื่อการสอน เช่น การสอนผู้เรียนจำนวนมากจำเป็นต้องใช้วิธีการสอนแบบบรรยาย ซึ่งสื่อการสอนที่นำมาใช้อาจเป็นเครื่องฉายต่าง ๆ และเครื่องเสียงเพื่อให้ผู้เรียนมองเห็นและได้ยินอย่างทั่วถึง ส่วนการสอนผู้เรียนเป็นรายบุคคล อาจเลือกใช้วิธีการสอนแบบค้นคว้า สื่อการสอนอาจเป็นหนังสือบทเรียนแบบโปรแกรมหรือบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอน เป็นต้น

5. เลือกสื่อการสอนที่เหมาะสมกับสภาพแวดล้อม สภาพแวดล้อมในที่นี้อาจได้แก่ อาคาร สถานที่ ขนาดพื้นที่ แสง ไฟฟ้า เสียงรบกวน อุปกรณ์อำนวยความสะดวก หรือบรรยากาศ สิ่งเหล่านี้ควรนำมาประกอบการพิจารณาเลือกใช้สื่อสอน ตัวอย่างเช่น การสอนผู้เรียนจำนวนมากซึ่งควรจะใช้เครื่องฉายและเครื่องเสียง แต่สถานที่สอนเป็นลานโล่งมี

หลังคาไม่มีผนังห้องมีแสงสว่างจากภายนอกส่องเข้ามาถึง ดังนั้นการใช้เครื่องฉายที่ต้องใช้ความมืดในการฉาย ก็ต้องหลีกเลี่ยงมาเป็นเครื่องฉายประเภทที่สามารถฉายโดยมีแสงสว่างได้ เป็นต้น

6. เลือกสื่อการสอนที่มีลักษณะน่าสนใจและดึงดูดความสนใจ ควรเลือกใช้สื่อการสอนที่มีลักษณะน่าสนใจและดึงดูดความสนใจผู้เรียนได้ ซึ่งอาจจะเป็นเรื่องของเสียง สี สัน รูปทรง ขนาด ตลอดจนการออกแบบและการผลิตด้วยความประณีต สิ่งเหล่านี้จะช่วยทำให้สื่อการสอนมีความน่าสนใจและดึงดูดความสนใจของผู้เรียนได้ อาจก่อให้เกิดบรรยากาศการเรียนรู้ที่สนุกสนาน น่าสนใจ หรือสร้างความพึงพอใจให้แก่ผู้เรียน

7. เลือกสื่อการสอนที่มีวิธีการใช้งาน เก็บรักษาและบำรุงรักษาได้ สะดวกในประเด็นสุดท้ายของการพิจารณา ควรเลือกสื่อการสอนที่มีวิธีการใช้งานได้สะดวก ไม่ยุ่งยากและหลังใช้งานควรเก็บรักษาได้ง่าย ๆ ตลอดจนไม่ต้องใช้วิธีการบำรุงรักษาที่สลับซับซ้อน หรือมีค่าใช้จ่ายในการบำรุงรักษาสูง

โรมิสซอร์วสกี (Romiszowski 1996 : 396) ได้เสนอแนวทางอย่างง่ายในการพิจารณาเอกสารใช้สื่อการสอนไว้ว่า ในการเลือกสื่อการสอนนั้นมีปัจจัยหลายอย่างที่มีผลต่อการเลือกสื่อที่จำเป็นต้องนำมาพิจารณา ปัจจัยเหล่านั้น ได้แก่

1. วิธีการสอน (Instructional Method) การเลือกวิธีการสอนเป็นปัจจัยแรกที่ควบคุมการเลือกสื่อ หรืออย่างน้อยที่สุดก็เป็นสิ่งที่จำกัดทางเลือกของการใช้สื่อการสอนในการนำเสนอ เช่น ถ้าเลือกใช้วิธีการสอนแบบอภิปรายกลุ่ม (Group Discussion) เพื่อแบ่งปันประสบการณ์ซึ่งกันและกันระหว่างผู้เรียน ย่อมเป็นสิ่งที่เห็นได้ชัดว่าการเลือกใช้ทปสเสียง หรือใช้โทรทัศน์ย่อมไม่เหมาะสม ทั้งนี้เนื่องจากสื่อดังกล่าวมีข้อจำกัดในเรื่องของการให้ผลย้อนกลับหรือการแลกเปลี่ยนความคิดเห็น เป็นต้น

2. งานการเรียนรู้ (Learning Task) สิ่งที่มีอิทธิพลต่อทางเลือกในการเลือกสื่อการสอนอีกประการหนึ่งคืองานการเรียนรู้สำหรับผู้เรียนเพราะสิ่งนี้จะป็นสิ่งที่จำกัดหรือควบคุมการเลือกวิธีการสอน ตัวอย่างเช่น การฝึกอบรมผู้ตรวจการ หรือทักษะการบริหารงานซึ่งมักจะนิยมใช้วิธีการสอนแบบการอภิปรายกลุ่ม เพื่อผู้ตรวจการแต่ละคนแบ่งปันประสบการณ์ของตน กับผู้เข้ารับการอบรมอื่น ๆ การใช้กรณีศึกษาซึ่งนำเสนอด้วยภาพยนตร์ก็เป็นตัวอย่างทางเลือกหนึ่งที่ถูกกำหนดให้เลือกจากวิธีการสอน

3. ลักษณะของผู้เรียน (Learner Characters) ลักษณะพิเศษเฉพาะของผู้เรียนก็เป็นปัจจัยหนึ่งที่มีอิทธิพลโดยตรงต่อการเลือกสื่อการสอน ตัวอย่างเช่น การสอนผู้เรียนที่เรียนรู้ได้ช้าโดยการใช้หนังสือหรือเอกสารเป็นสื่อการสอน จะเป็นสิ่งที่ยังทำให้เกิดปัญหา

อื่น ๆ ตามมาในกระบวนการเรียนการสอน ผู้เรียนกลุ่มนี้ควรเรียนรู้จากสื่ออื่น ๆ ที่ทำการรับรู้และเรียนรู้ได้ง่ายกว่านั้น

4. ข้อจำกัดในทางปฏิบัติ (Practical Constrain) ข้อจำกัดในทางปฏิบัติในที่นี้ หมายถึง ข้อจำกัดทั้งทางด้านการจัดการ และทางด้านเศรษฐศาสตร์ซึ่งเป็นปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อทางเลือกในการเลือกใช้วิธีการสอนและสื่อการสอน เช่น สถานที่ใช้สื่อการสอน สิ่งอำนวยความสะดวก ขนาดพื้นที่ งบประมาณ เป็นต้น

5. ผู้สอนหรือครู (Teacher) สื่อการสอนแต่ละชนิดไม่ว่าจะมีข้อดีอย่างไร แต่อาจไม่ถูกนำไปใช้เพียงเพราะผู้สอนไม่มีทักษะในการใช้สื่อเหล่านั้น นอกจากประเด็นในเรื่องทักษะของผู้สอนแล้ว ประเด็นในเรื่องทัศนคติของผู้สอนก็เป็นสิ่งที่มีอิทธิพลต่อการเลือกสื่อการสอนเช่นกัน

สื่อการสอนจัดเป็นองค์ประกอบหนึ่งที่มีความสำคัญและเป็นสิ่งจำเป็น อย่างหนึ่ง ในระบบการเรียนการสอนหรือระบบการศึกษา เมื่อพิจารณาถึงประโยชน์หรือคุณค่าของสื่อการสอน ในระบบการเรียนการสอน ได้มีนักการศึกษาหลายท่านแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับประเด็นดังกล่าวไว้หลากหลาย ในที่นี้จะพิจารณาเกี่ยวกับประโยชน์ หรือคุณค่าของสื่อการสอนออกโดยแบ่งออกเป็น 2 ด้าน คือ คุณค่าที่มีต่อผู้เรียนและคุณค่าที่มีต่อผู้สอน ซึ่งรายละเอียดของแต่ละด้านนั้นมีดังนี้

1. คุณค่าของสื่อการสอนที่มีต่อผู้เรียน เมื่อพิจารณาคุณค่าของสื่อการสอนที่มีต่อผู้เรียนจะพบว่าสื่อการสอนมีคุณค่าต่อผู้เรียนดังต่อไปนี้

1.1 ช่วยกระตุ้นและเร้าความสนใจของผู้เรียน สื่อการสอนช่วยทำให้ผู้เรียนเกิดความสนใจเนื้อหาของบทเรียนที่ถูกนำเสนอผ่านทางสื่อการสอน ความสนใจของผู้เรียนเป็นสิ่งที่สำคัญอย่างยิ่งในกระบวนการเรียนรู้ เพราะอาจนับได้ว่าความสนใจเป็นบันไดขั้นแรกที่จะนำไปสู่การเรียนรู้ของผู้เรียนในที่สุด ตัวอย่างของการใช้สื่อการสอนในกรณีนี้ เช่น ก่อนที่จะเริ่มต้นการสอน ผู้สอนทำการฉายวิดีโอทัศน์ที่เป็นโฆษณาทางโทรทัศน์ ซึ่งมีเรื่องราวที่เกี่ยวข้อง กับเนื้อหาในบทเรียนความน่าสนใจของสื่อวิดีโอทัศน์ จะช่วยกระตุ้นและเร้าความสนใจของผู้เรียน ทำให้ผู้เรียนสนใจฟังเนื้อหาหลักของบทเรียนต่อไป

1.2 ช่วยให้การเรียนรู้ของผู้เรียนเกิดขึ้นอย่างมีประสิทธิภาพ สะดวกและรวดเร็วสื่อการสอนควรเป็นสิ่งที่ถูกออกแบบมา เพื่อช่วยให้ผู้เรียนรับรู้และทำความเข้าใจเนื้อหาบทเรียนได้อย่างสะดวก ง่าย และรวดเร็วยิ่งขึ้น โดยเฉพาะอย่างยิ่งในบทเรียนที่เนื้อหาที่มีความสลับซับซ้อนหรือยากที่จะทำความเข้าใจ ตัวอย่างของการใช้สื่อการสอน เช่น การใช้ภาพวาด เพื่อแสดงให้เห็นถึงเส้นทางรถไฟหลวงของโลหิตในร่างกาย หรือการใช้หุ่นจำลองเพื่อแสดงให้เห็น

เห็นถึงลักษณะและตำแหน่งที่ตั้งของอวัยวะภายใน เป็นต้น การใช้สื่อการสอนจะช่วยให้ผู้เรียนเข้าใจเนื้อหาบทเรียนได้รวดเร็วและง่ายขึ้น นอกจากนี้ยังช่วยลดปัญหาของการสื่อความหมายโดยการพูด ซึ่งอาจเกิดขึ้นได้ ทำให้ผู้เรียนเกิดความเข้าใจที่ถูกต้องและตรงกับวัตถุประสงค์ของการเรียนการสอน

1.3 ช่วยแก้ปัญหาเรื่องความแตกต่างระหว่างบุคคลในบริบทของการเรียนรู้ บุคคลหรือผู้เรียนแต่ละคนมีความแตกต่างกันในด้านต่าง ๆ เช่น เพศ ระดับสติปัญญา ความถนัด ความสนใจ สมรรถภาพทางกาย เป็นต้น สิ่งเหล่านี้มีอิทธิพลต่อการเรียนรู้ของผู้เรียน โดยอาจทำให้ผู้เรียนมีความถนัด หรือความสามารถในการรับรู้ และการเรียนรู้ที่แตกต่างกัน การใช้สื่อการสอนจะช่วยลดอุปสรรคหรือแก้ปัญหาเรื่องความแตกต่างระหว่างบุคคลที่มีผลต่อการเรียนรู้ให้ลดลงหรือหมดไปได้ตัวอย่างเช่น การใช้บทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอน (Computer Assisted Instruction) ให้ผู้เรียนเรียนเป็นรายบุคคล จะเปิดโอกาสให้ผู้เรียนแต่ละคนใช้เวลาในการเรียนตามความสามารถในการเรียนของตนเอง เลือกลำดับหรือเนื้อหาบทเรียนตามที่ตนเองสนใจหรือถนัดในกรณีนี้สื่อการสอนจะช่วยแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นจากการเรียนรวมกันในชั้นเรียนที่ผู้เรียน เรียนรู้ได้ช้าก็จะทำความเข้าใจเนื้อหาบทเรียนได้ไม่ทันกับกลุ่มผู้เรียนที่เรียนรู้ได้เร็วกว่า เป็นต้น

1.4 ช่วยให้เกิดปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้เรียนกับผู้เรียน และระหว่างผู้สอนกับผู้เรียน สื่อการสอนที่ถูกออกแบบมาให้ผู้เรียน ต้องมีส่วนร่วมในการทำกิจกรรมการเรียนการสอน ตัวอย่างเช่น การใช้เกมต่อภาพ (Jigsaw) แข่งขันกันเป็นกลุ่มเพื่อหาคำตอบจากภาพที่ต่อเสร็จสมบูรณ์ การใช้เกมแขวนคอ (Hang man) เพื่อทายคำศัพท์ เป็นต้น สื่อการสอนเหล่านี้ช่วยเอื้ออำนวยให้เกิดปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้เรียนด้วยกัน หรือระหว่างผู้เรียนกับผู้สอนช่วยบรรยากาศของการเรียนการสอนมีชีวิตชีวา มีสังคมในห้องเรียนเกิดขึ้น นำมาซึ่งการช่วยเหลือกัน ในด้านการเรียนรู้ต่อไป

1.5 ช่วยให้นำเนื้อหาที่มีข้อจำกัดมาสอนในชั้นเรียนได้ ตัวอย่างของเนื้อหาที่มีข้อจำกัด เช่น เนื้อหาที่มีความอันตราย เนื้อหาที่เป่าเรื่องหรือเหตุการณ์ในอดีต เนื้อหาที่เกี่ยวข้องกับระยะทางที่ไกล เนื้อหาที่มีค่าใช้จ่ายสูง เป็นต้น การใช้สื่อการสอนจะช่วยลดหรือขจัดปัญหาหรือข้อจำกัดเหล่านี้ออกไปได้ ตัวอย่างเช่น การฉายวีดิทัศน์ที่บันทึกเหตุการณ์ในอดีตไว้ การใช้ภาพถ่ายของพื้นผิวดวงจันทร์ การใช้บทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอนในรูปแบบของสถานการณ์จำลองเพื่อฝึกทักษะการตัดสินใจในเรื่องของการปลดชนวนวัตถุระเบิด การใช้ Flight Simulator เพื่อฝึกนักบิน เป็นต้น การใช้สื่อการสอนจะช่วยขจัดปัญหาในการสอนเนื้อหาที่มีข้อจำกัดดังที่ได้กล่าวไปแล้วได้

1.6 ช่วยให้ผู้เรียนเรียนอย่างกระตือรือร้นและมีส่วนร่วมกับการเรียน

สภาพการเรียนการสอนที่ดีต้องจัดให้ผู้เรียนเรียนรู้อย่างกระตือรือร้น (Active learning) สื่อการสอนที่ได้รับการออกแบบมาเป็นอย่างดี ต้องเป็นสื่อการสอนที่สามารถกระตุ้นหรือเร้าให้ผู้เรียนทำการเรียนรู้ด้วยความกระตือรือร้น โดยให้ผู้เรียนต้องมีปฏิสัมพันธ์กับบทเรียน โดยควรเน้นที่ปฏิสัมพันธ์ด้านการใช้ความคิดหรือกิจกรรมทางสมอง ตัวอย่างของสื่อการสอนที่สามารถกำหนดเงื่อนไขให้ผู้เรียนต้องเรียนรู้อย่างกระตือรือร้น หรือมีส่วนร่วมกับการเรียน ได้แก่ หนังสือบทเรียนแบบโปรแกรม บทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอน เป็นต้น

1.7 ช่วยให้ผู้เรียนเรียนรู้อย่างเพลิดเพลิน สนุกสนาน และไม่เบื่อหน่าย

ต่อการเรียน หากโดยปกติแล้ว ผู้สอนใช้วิธีการสอนแบบบรรยายเป็นส่วนใหญ่ การใช้สื่อการสอนจะเป็นการเปลี่ยนบรรยากาศในห้องเรียน ให้แตกต่างไปจากสิ่งที่เคยปฏิบัติเป็นประจำในชั้นเรียน ทำให้ผู้เรียนไม่เบื่อหน่ายต่อการเรียน สื่อการสอนบางอย่างยังช่วยให้ผู้เรียนเกิดความเพลิดเพลินในการเรียนรู้สนุกสนาน ตัวอย่างเช่น การใช้สไลด์ประกอบเสียง การทดลองในห้องปฏิบัติการ การชมนิทรรศการ เป็นต้น

2. คุณค่าของสื่อการสอนที่มีต่อผู้สอน

เมื่อพิจารณาคูณค่าของสื่อการสอนที่มีต่อผู้สอน จะพบว่าสื่อการสอนมีคุณค่าต่อผู้สอนดังต่อไปนี้

2.1 ช่วยแบ่งเบาภาระของผู้สอนในด้านการเตรียมการสอน หรือเนื้อหา

การสอนเมื่อใช้สื่อการสอนผู้สอนไม่ต้องจดจำเนื้อหาบทเรียนทั้งหมด เพื่อนำมาบรรยายด้วยตนเอง เพราะรายละเอียดของเนื้อหาบทเรียนส่วนใหญ่ จะถูกนำเสนอผ่านทางสื่อการสอนซึ่งช่วยลดงานในการเตรียมตัวสอนลงไปได้มาก โดยเฉพาะอย่างยิ่งในกรณีที่ต้องสอนซ้ำในเนื้อหาเดิมก็สามารถนำสื่อการสอนที่เคยใช้สอนกลับมาใช้ได้ อีก การใช้สื่อการสอนยังสามารถลดภาระเรื่องเวลาในการสอนได้อีกเช่นกัน ตัวอย่างเช่น การใช้บทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอนการฝึกทักษะการใช้ภาษาอังกฤษ การใช้ชุดการเรียนรู้ด้วยตนเอง เป็นต้น กรณีเหล่านี้ผู้เรียนสามารถศึกษาได้ด้วยตนเองโดยที่ผู้สอนไม่ต้องใช้เวลามาสอนผู้เรียนโดยตรง

2.2 ช่วยสร้างบรรยากาศในการสอนให้น่าสนใจในการสอนด้วยการบรรยาย

อย่างเดียวนั้น มีความจำเป็นอย่างยิ่งที่ผู้สอนควรจะต้องมีความสามารถเฉพาะตัวในการกระตุ้นความสนใจของผู้เรียน ตลอดจนการสร้างบรรยากาศในการเรียนให้มีความน่าสนใจ ซึ่งถ้าไม่เป็นเช่นนั้นแล้วการใช้สื่อการสอน จะช่วยสร้างบรรยากาศในการเรียนให้มีความน่าสนใจขึ้นมาได้

2.3 ช่วยสร้างบรรยากาศในการสอนให้แก่ผู้สอน ในกรณีที่เนื้อหาบทเรียน มีหลายขั้นตอน มีการเรียงลำดับ มีจำนวนมากหรือยากที่จะจดจำ การใช้สื่อการสอนจะช่วยให้ผู้สอนมีความมั่นใจในการสอนมากขึ้น เพราะเนื้อหาเหล่านั้นสามารถที่จะบันทึกไว้ได้ ในสื่อการสอน ตัวอย่างเช่น การใช้แผ่นใสซึ่งช่วยผู้สอนในเรื่องของการจำลำดับการสอน เนื้อหา ตลอดจนข้อความที่ยากต่อการจดจำได้เป็นอย่างดี เมื่อใช้สื่อการสอนผู้สอนจะมีความมั่นใจในเรื่องลำดับการสอนและเนื้อหาการสอน

2.4 กระตุ้นให้ผู้สอนตื่นตัวอยู่เสมอ เมื่อผู้สอนเห็นคุณค่าของสื่อการสอน ผู้สอนก็จะนำสื่อการสอนมาใช้ในการสอนของตนเอง ซึ่งในขั้นการเตรียมผลิตสื่อการสอน การเลือกสื่อการสอนหรือการจัดหาสื่อการสอน ตลอดจนการแสวงหาเทคนิคใหม่ ๆ มาใช้ในการสอนจะทำให้ผู้สอนเป็นผู้มีความตื่นตัว และมีการพิจารณาเพื่อทำให้การสอนบรรลุวัตถุประสงค์และดำเนินการอย่างมีประสิทธิภาพ ทำให้เกิดการปรับปรุงการสอนของตนเอง มีการวิจัยเกี่ยวกับสื่อการสอนจำนวนมากที่สนับสนุนและบ่งชี้ว่าสื่อการสอนมีประโยชน์ หรือมีคุณค่าต่อกระบวนการเรียนการสอน เช่น สื่อการสอนช่วยให้ผู้เรียนเรียนรู้ได้มากขึ้น โดยใช้เวลาน้อยลงสื่อการสอนช่วยให้ผู้เรียนจดจำเนื้อหาบทเรียนได้นานกว่าการฟังบรรยายแต่เพียงอย่างเดียว เป็นต้น

จากแนวคิดทางด้านความสำคัญของสื่อการเรียนการสอนที่นักการศึกษาได้กล่าวไว้ว่า ผู้ศึกษาสรุปถึงประโยชน์ของสื่อการเรียนการสอนต่อผู้เรียนคือ ช่วยกระตุ้นและสร้างความสนใจให้กับผู้เรียน ทำให้มีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนเกิดความคิดสร้างสรรค์เข้าใจบทเรียนได้ง่ายและรวดเร็ว ช่วยพัฒนาทักษะในการแก้ปัญหาต่าง ๆ ส่วนครูผู้สอนจะช่วยให้สามารถจัดประสบการณ์ให้กับผู้เรียนได้หลายรูปแบบ ช่วยถ่ายทอดความรู้ได้ง่าย ประหยัดเวลาในการสอน และยังช่วยสร้างบรรยากาศในการเรียนการสอนให้น่าสนใจยิ่งขึ้น

1.5 ด้านวัดและประเมินผล

1.5.1 ความหมายของการวัดและประเมินผล

มีนักการศึกษาได้ให้ความหมายของการวัดผลและการประเมินผลไว้หลายท่าน ดังนี้

สมบูรณ์ ดันยะ (2545 : 10) กล่าวว่า การวัดผล หมายถึง กระบวนการในการกำหนดหรือการหาจำนวน ปริมาณ อันดับ หรือรายละเอียดของคุณลักษณะหรือพฤติกรรม ความสามารถของบุคคล โดยใช้เครื่องมือเป็นหลักในการกระบวนการดังกล่าว จะทำให้ได้ตัวเลขหรือข้อมูลรายละเอียดต่าง ๆ ที่ใช้แทนจำนวนและลักษณะที่เกิดขึ้น

อำภา บุญช่วย. (2537 : 130) ได้ให้ความหมายว่าการวัดผลและประเมินผล หมายถึง การกำหนดหน่วยให้แก่ปริมาณที่มีอยู่โดยใช้เครื่องมือ การสังเกตของครู การตรวจสอบ พฤติกรรมหรือข้อสอบ แล้วนำผลที่ได้มาหาคุณค่า มาวิเคราะห์ว่าดีหรือไม่ดี เก่งหรือไม่เก่ง

วิรัช วรรณรัตน์ (2539 : 4) ได้ให้ความหมายของคำว่า การวัดผล หมายถึง กระบวนการในการกำหนดตัวเลขหรือสัญลักษณ์ที่มีความหมายแทนคุณภาพหรือคุณลักษณะของ สิ่งที่จะวัด โดยใช้เครื่องมือที่มีประสิทธิภาพอย่างมีกฎเกณฑ์ โดยอาศัยการวัดเป็นหลักใน กระบวนการเรียนการสอนการวัดและประเมินผลมีความสำคัญและเกี่ยวพันกันเป็นอย่างยิ่ง กล่าวคือ เมื่อมีการเรียนการสอนย่อมมีการวัดผลและประเมินผล

ภัทรา นิคมานนท์ (2543 : 11) ได้ให้ความหมายว่า การวัดผล หมายถึง การใช้เทคนิควิธีการซึ่งเรียกว่า เครื่องมือวัดอย่างใดอย่างหนึ่ง เพื่อศึกษาค้นคว้าหรือตรวจสอบ คุณลักษณะของบุคคล ผลงานหรือสิ่งใดสิ่งหนึ่ง เพื่อให้ได้ข้อมูลที่มีความหมายแทนพฤติกรรม หรือคุณลักษณะของสิ่งของหรือบุคคลที่ต้องการศึกษา และการประเมินผล หมายถึง การนำเอา ข้อมูลทั้งหลายที่ได้จากการวัดมาใช้ในการตัดสินใจ โดยการหาข้อสรุปตัดสินประเมินค่าหรือตี ราคา โดยเปรียบเทียบกับข้อมูลอื่น ๆ หรือเกณฑ์ที่ตั้งไว้

วัฒนาพร ระจับทุกซ์ (2542 : 142) ได้ให้ความหมายว่า การวัดผล หมายถึง การตรวจสอบว่าผู้เรียนมีพฤติกรรมทางด้าน ความรู้ ทักษะ เจตคติ เปลี่ยนไปตามจุดประสงค์ การเรียนรู้ที่กำหนดไว้ในแผนการสอน ผลที่ได้จากการวัดผลจะเป็นเชิงปริมาณ ไม่สามารถ ตัดสินใจว่า ผู้เรียนมีคุณภาพเป็นอย่างไรจนกว่าจะมีการประเมินผล และการประเมินผล หมายถึง การตัดสินใจว่าผู้เรียนมีคุณภาพเป็นอย่างไร เมื่อนำคะแนนที่ได้จากการวัดผลมาเปรียบเทียบกับ เกณฑ์ที่ตั้งไว้

จากความหมายของนักการศึกษาที่ได้ให้ไว้ข้างต้น ผู้วิจัยสรุปได้ว่าการ วัดผลคือกระบวนการ การอาศัยเครื่องมือต่าง ๆ เพื่อวัดพฤติกรรมของผู้เรียนในแต่ละด้านตาม วัดจุดประสงค์ แล้วทำการประเมินผล คือการตัดสินผลของการวัดว่าเป็นอย่างไร โดยมีเกณฑ์ ที่วางไว้

1.5.2 กระบวนการวัดผลและประเมินผล

มีนักการศึกษาได้กล่าวถึงกระบวนการวัดผลและการประเมินผลไว้ดังนี้

อำภา บุญช่วย (2537 ข : 141 - 143) ได้ให้ความหมายว่า บทบาทของ ผู้บริหาร โรงเรียนเกี่ยวกับกระบวนการวัดผลและประเมินผลการศึกษาของนักเรียนมี ดังนี้

1. กำหนดนโยบายโดยทั่วไปเกี่ยวกับการวัดผลและประเมินผล คือ

1.1 ประเภทของ ข้อทดสอบที่จะใช้หรือเครื่องมืออื่น ๆ เช่น การสัมภาษณ์หรือการเขียนตอบ เป็นต้น

1.2 ระยะเวลาที่จะใช้ในการสอบในหนึ่งภาคเรียนจะสอบกี่ครั้งเก็บคะแนนหรือไม่จะเก็บเท่าไร

1.3 มาตรฐานอันพึงยึดถือในการสอบหรือการวัด

1.4 กำหนดการส่งคะแนนสอบต่อหัวหน้าหมวดวิชาหรือกลุ่มประสบการณ์ หรือต่อฝ่ายทะเบียน

1.5 การเตรียมแบบฟอร์มสำหรับรายงานผลการสอบแก่ผู้ปกครอง

2. จัดหาเครื่องมือเครื่องใช้ต่าง ๆ ที่จะใช้ในการสอบ เช่น เครื่องพิมพ์กระดาษไข กระดาษโรเนียว ตลอดจนเจ้าหน้าที่เพื่อการนั้น เป็นต้น

3. พยายามหาทางส่งเสริมครูให้มีความสามารถในการประเมินผลเพิ่มขึ้น ทั้งเทคนิคการออกข้อสอบ การให้คะแนน การประเมินผลข้อสอบ การประเมินผลการสอบ ตลอดจน การรายงานผลการสอบ

4. จัดตารางสอบ กำหนดครูผู้คุมสอบ เวลาที่ใช้ในการสอบ

5. การจัดห้องสอบ ที่นั่งสอบ การสร้างบรรยากาศให้เหมาะสมแก่การสอบ เช่น ห้องสอบมีความสบายพอสมควร ไม่มีคึด ไม่หนาวหู่ ห้องสอบควรกะให้ห่างจากสิ่งที่จะทำให้ความสนใจของนักเรียนหันเหไปได้ เป็นต้น

1.5.3 ประโยชน์ของการวัดและประเมินผล

ในกระบวนการจัดการเรียนการสอน นักเรียนถือว่าเป็นสิ่งนำเข้า (input) เมื่อผ่านกระบวนการการเรียนการสอน (Process) แล้วผลที่ได้รับ (Output) เป็นไปตามที่กำหนด จุดมุ่งหมายไว้หรือไม่อย่างไรเป็นสิ่งที่ต้องได้รับการพิจารณา หากปราศจากกระบวนการในการวัดผลและประเมินผลการศึกษาแล้ว คำตอบในประเด็นนี้คงไม่บรรลุผล นอกเหนือจากนั้น ยังเกิดประโยชน์กับตัวนักเรียนในด้านการศึกษาล่าเรียนอีกด้วย ประโยชน์ที่เกิดขึ้นกับตัวนักเรียนพอสรุปได้ ดังนี้

- 1) ทำให้นักเรียนทราบจุดมุ่งหมายของการจัดการเรียนการสอนที่ชัดเจน
- 2) ทำให้เกิดแรงจูงใจในการเรียนมากขึ้น เพื่อให้ได้ผลการวัดผลที่ดีขึ้น

ตามลำดับ

3) ช่วยสร้างนิสัยในการใฝ่รู้ให้กับนักเรียน เมื่อไม่สามารถตอบคำถามหรือตอบแบบทดสอบได้ นักเรียนจะไปศึกษาเพิ่มเติมก่อให้เกิดนิสัยการอยากรู้อยากเห็นมากยิ่งขึ้น

4) ทำให้ทราบถึงสถานภาพทางการเรียนของตนเองว่าเด่น-ด้อยในเรื่องใด ควรได้รับการปรับปรุงอย่างไร

โดยทั่วไปมักเข้าใจว่าการวัดผลประเมินผลเป็นการตรวจสอบและตัดสินเกี่ยวกับผลการเรียนของนักเรียนเท่านั้น แต่ในความเป็นจริงการวัดผลและประเมินผลทางการศึกษา ยังเป็นข้อมูลซึ่งบอกถึงการสอนของครูอีกส่วนหนึ่งด้วย เพราะการผลการประเมินที่ได้รับ เกิดจากการปฏิสัมพันธ์ระหว่างนักเรียนฝ่ายเดียว กิจกรรมการสอน จุดมุ่งหมายของการสอน ตลอดจนเทคนิควิธีในการสอนของครูก็อาจผิดพลาดบกพร่องด้วยก็ได้ จึงมีคำกล่าวว่า “การวัดผล การเรียนของนักเรียนเป็นการวัดผลการสอนของครูในขณะเดียวกันด้วย”

โดยสรุปแล้วการวัดผลประเมินผลการศึกษาเป็นประโยชน์ต่อครูดังนี้

- 1) ทราบข้อมูลเบื้องต้นในด้านต่าง ๆ ของนักเรียน
- 2) ทราบผลการสอนของครูว่ามีประสิทธิภาพและประสิทธิผลมากน้อยเพียงใด

3) ทำให้ครูได้ข้อมูลในการปรับปรุงกิจกรรมการเรียนการสอนหรือการกำหนดจุดมุ่งหมายในการสอนที่เหมาะสม

4) ช่วยให้ครูกำหนดเทคนิควิธีสอนที่เหมาะสมให้นักเรียนเป็นรายบุคคล ในกรณีที่ประสงค์จะสอนเพิ่มเติมหรือสอนซ่อมเสริม

ปรีชาพร วงศ์อนุตรโรจน์ (2535 : 199-201) กล่าวว่าประโยชน์ที่ได้รับจากการวัดผลและประเมินผลเป็นสิ่งจำเป็นในกระบวนการเรียนการสอนในด้านต่าง ๆ มีดังนี้

1. เพื่อปรับปรุงการเรียนการสอนของครูอาจารย์ ทำให้ครูอาจารย์ทราบว่าผลการสอบของคนเป็นอย่างไร เพื่อจะได้แก้ไขปรับปรุงให้ดีขึ้น

2. เพื่อปรับปรุงการเรียนของนักเรียนนักศึกษา และนักเรียนนักศึกษาจะได้ทราบว่าตนเองมีความรู้ความสามารถ ความเข้าใจในบทเรียนหรือไม่เพียงใด ซึ่งจะเป็แนวทางในการปรับปรุงตนเอง

3. เพื่อปรับปรุงระบบการบริหารงานในสถานศึกษา ทำให้ทราบสภาพที่แท้จริงของหลักสูตร โครงการสอน บันทึกการสอน ที่นำมาสู่การการปฏิบัติว่าประสบปัญหาอย่างไร จะแก้ไขปรับปรุงได้อย่างไร

4. เพื่อเป็นข้อมูลทางการศึกษาทั่วไป เช่น ผลการเรียนการศึกษาสำเร็จตามหลักสูตร เป็นแนวทางในการทำงานและศึกษาต่อ

5. เป็นหลักฐานด้านการศึกษาของสถานศึกษาในด้านการรับนักศึกษา ผลการเรียนและการสำเร็จตามหลักสูตร

6. เพื่อเป็นการประชาสัมพันธ์สถานศึกษาในด้านผลการเรียนและการสำเร็จการศึกษาของนักเรียนนักศึกษา

ภัทรา นิคมานนท์ (2543 : 23) ได้ให้ความหมายว่าการวัดและประเมินผลการเรียนของผู้เรียน มีประโยชน์อย่างยิ่งต่อบุคลากรที่เกี่ยวข้องทุกฝ่าย ซึ่งสามารถสรุปได้ดังนี้

1. ประโยชน์ต่อผู้เรียน ทำให้รู้ความสามารถของตัวเองในส่วนที่บกพร่องต้องปรับปรุงแก้ไข รู้ภาพรวมของตนเอง เป็นส่วนประกอบในการตัดสินใจ ในการเลือกวิชาเอกโปรแกรม หรือวิชาต่าง ๆ
2. ประโยชน์ต่อครูผู้สอน เป็นข้อมูลให้ครูผู้สอนทราบคุณภาพการสอนของตนและทำให้รู้พื้นฐานความรู้ของผู้เรียน เป็นข้อมูลในการปรับปรุงแก้ไขวิธีการ จัดกิจกรรมการเรียนให้เหมาะสมกับผู้เรียนแต่ละคน หรือแต่ละกลุ่ม
3. ประโยชน์ต่อครูแนะแนว ช่วยให้รู้จุดเด่น จุดบกพร่องหรือปัญหารายละเอียดต่าง ๆ ของผู้เรียนอันเป็นประโยชน์ต่อการให้คำแนะนำ ปรึกษาช่วยเหลือ ทั้งด้านการเรียน ส่วนตัวและอาชีพ
4. ประโยชน์ต่อผู้บริหาร ช่วยให้รู้สภาพการศึกษาที่แท้จริงของสถานศึกษา ทำให้เห็นข้อบกพร่องต่าง ๆ ในด้านการเรียนการสอนที่ควรปรับปรุงแก้ไข ใช้เป็นข้อมูลในการวางแผนการปฏิบัติงานในด้านต่างๆ ของสถานศึกษา
5. ประโยชน์ด้านการวิจัย ให้ข้อมูลพื้นฐานที่เป็นประโยชน์ต่อการศึกษาวิจัย และใช้เป็นเครื่องมือในการรวบรวมข้อมูล

1.5.4 บทบาทของครูผู้สอนในการดำเนินงานวัดผลและประเมินผล

กระบวนการจัดการเรียนการสอนจะครบถ้วนสมบูรณ์ได้ สิ่งสุดท้ายที่ครูผู้สอน จะต้องดำเนินการก็คือการวัดผลประเมินผล ซึ่งพิชิต ฤทธิจรูญ (2545 : 254) ได้กล่าวถึงบทบาทของครูผู้สอนเกี่ยวกับการวัดผลประเมินผลไว้ดังนี้

- 1) จัดทำแผนการจัดการเรียนรู้และประเมินผลการเรียนในรายวิชาที่รับผิดชอบให้สอดคล้องกับแนวปฏิบัติและปฏิทินการปฏิบัติงาน
- 2) ทำการวัดผลและประเมินผลระหว่างเรียนควบคู่กับการจัดกิจกรรมการเรียนรู้อตามแผนที่กำหนด พร้อมกับปรับปรุงแก้ไขผู้เรียนที่มีความบกพร่อง
- 3) ประเมินตัดสินผลการเรียนของผู้เรียนในรายวิชาที่สอนหรือกิจกรรมที่ร่วมรับผิดชอบเมื่อสิ้นสุดการเรียนรายปีหรือรายภาค ส่งหัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้หรือกิจกรรมทุกภาคเรียน

นอกจากนี้ พิชิต ฤทธิจักรุญ (2544 : 257-258) ได้อธิบายถึงแนวปฏิบัติในการวัดผลและประเมินผลการเรียนรู้ ดังนี้

1. การประเมินผลก่อนเรียน เป็นการประเมิน โดยครูผู้สอนในแต่ละรายวิชาที่จะประเมินความพร้อมและพื้นฐานของผู้เรียนและการประเมินความรอบรู้ในเรื่องที่จะเรียนก่อนการเรียน เพื่อหาสารสนเทศเกี่ยวกับผู้เรียนสำหรับการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนให้สอดคล้องกับความพร้อม พื้นฐานและความรู้เดิมของผู้เรียน ซึ่งมีแนวปฏิบัติดังนี้

- 1.1 วิเคราะห์ความรู้และทักษะที่เป็นพื้นฐานของเรื่องที่จะเรียน
- 1.2 เลือกรูปแบบและการจัดทำเครื่องมือสำหรับการประเมินผลความรู้และทักษะพื้นฐานอย่างเหมาะสมและมีประสิทธิภาพ
- 1.3 ดำเนินการประเมินความรู้และทักษะพื้นฐานของผู้เรียน
- 1.4 นำผลการประเมินไปดำเนินการปรับปรุงผู้เรียนให้มีความรู้และทักษะพื้นฐานอย่างเพียงพอก่อนดำเนินการสอน
- 1.5 จัดการเรียนการสอนในเรื่องที่จัดเตรียมไว้

2. การประเมินระหว่างเรียน เป็นการประเมินเพื่อมุ่งตรวจสอบพัฒนาการของผู้เรียนบรรลุตามผลการเรียนรู้ที่คาดหวังในการเรียนการสอน ตามแผนการจัดการเรียนรู้ที่ได้วางแผนไว้หรือไม่ สารสนเทศที่ได้จากการประเมินจะนำไปสู่การแก้ไขปรับปรุงข้อบกพร่องของผู้เรียนและส่งเสริมผู้เรียนที่มีความรู้ความสามารถให้เกิดการพัฒนาตามศักยภาพ

2. การจัดการศึกษาในระดับประถมศึกษาในจังหวัดปัตตานี

โรงเรียนระดับประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาปัตตานี เขต 1-3 มีโรงเรียนระดับประถมศึกษาทั้งสิ้นจำนวน 331 โรงเรียน กระจายอยู่ในเขตท้องที่อำเภอต่าง ๆ ของจังหวัดปัตตานี ซึ่งมีจำนวน 12 อำเภอ สภาพทางภูมิศาสตร์ของแต่ละอำเภอที่ชุมชนตั้งอยู่มีความแตกต่างกัน ประชาชนส่วนใหญ่ประกอบอาชีพการทำประมง ฐานะทางครอบครัวโดยส่วนรวมแล้วมีฐานะยากจน โรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาปัตตานีเขต 1 - 3 มีข้าราชการครู จำนวน 4,707 คน มีจำนวนนักเรียนทั้งสิ้น 89,964 คน

2.1 รูปแบบการจัดการศึกษาที่มีความสำคัญในจังหวัดปัตตานี

แผนปฏิบัติการราชการปีงบประมาณ 2550 : 5 กล่าวถึงการจัดการศึกษาในจังหวัดปัตตานี กระทรวงศึกษาธิการได้ให้ความสำคัญกับการจัดการศึกษาให้กับเยาวชนทั้ง 3 รูปแบบ คือ การศึกษาในระบบโรงเรียน และการจัดการศึกษานอกระบบโรงเรียน และการศึกษาตาม

อัยาศัย แต่ในส่วนนี้มีผู้ปกครอง เยาวชน นักเรียนให้ความสำคัญและนิยมเข้าไปเรียนกันมาก คือ โรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม สถาบันศึกษาปอเนาะ ศูนย์การศึกษาอิสลามประจำมัสยิด (ตาดีกา) ศูนย์อบรมเด็กก่อนเกณฑ์ประจำมัสยิด

2.2 ประมวลปัญหาที่ควรได้รับการแก้ไขในการจัดการศึกษา

2.2.1 การขาดทักษะด้านภาษาไทยของผู้เรียนในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน พบว่า การเรียนการสอนภาษาไทยของการศึกษาขั้นพื้นฐานในช่วงชั้นที่ 1 และ 2 มีจุดอ่อนหลายประการ เช่น ด้านการฟัง จะไม่เข้าใจความหมายของคำ ด้านการพูด พูดไม่ถูกหลักภาษาพูดกลับหน้ากลับหลัง ด้านการอ่าน สะกดคำผิด จำพยัญชนะสระไม่ได้ ด้านการเรียน ประสมคำไม่เป็น ทำให้ไม่กล้าแสดงออก ขาดเรียนบ่อยมาก เนื่องจากไม่เข้าใจในเนื้อหาวิชาที่เรียน จนทำให้ขาดความเข้าใจในการเรียนรู้สาระวิชาอื่น จนส่งผลให้ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของทุกวิชาต่ำ

ควรหารูปแบบแนวทางในการพัฒนารูปแบบการเรียนการสอนภาษาไทย ให้สอดคล้องวิถีชีวิตของคนในท้องถิ่น เช่น ใช้ระบบการเรียน 2 ภาษา และใช้มาตรการที่ต้องสร้างความตระหนักให้ครู ผู้ปกครอง นักเรียน เห็นความสำคัญของการใช้ภาษาไทยซึ่งเป็นภาษาประจำชาติ

2.2.2 ขาดครูวิชาหลักในด้านคณิตศาสตร์ ภาษาอังกฤษ วิทยาศาสตร์ ครูที่สอนวิชาหลักเหล่านี้ ได้ขอย้ายไปช่วยราชการนอก 3 จังหวัดชายแดนภาคได้เป็นจำนวนมาก เนื่องจากความไม่ปลอดภัยจากการที่ถูกผู้ก่อการร้ายลอบฆ่าและทำร้ายทรัพย์สิน ส่วนครูอัตราจ้างชั่วคราวที่มาทดแทนก็มักไม่ตรงสาขาวิชาหลัก ที่ตรงสาขาหลักก็มีเป็นส่วนน้อย และถูกจ้างเหล่านี้ยังขาดประสบการณ์ในการสอนมาก

ควรจระดมงบประมาณเร่งรัดจัดอบรมเพิ่มทักษะการสอนให้กับครูประเภทนี้โดยเร่งด่วน หากล่าช้าจะส่งผลกระทบต่อคุณภาพทางการศึกษาของนักเรียนในจังหวัดปัตตานี

2.2.3 ปีการศึกษาเฉลี่ยของประชากรใน 3 จังหวัดชายแดนภาคได้ ยังต่ำกว่าเกณฑ์ระดับการศึกษาของประชากรในประเทศ เป็นตัวชี้หนึ่งที่ยกถึงคุณภาพของคนในประเทศ ในจังหวัดชายแดนภาคใต้ มีการศึกษาเฉลี่ยของประชากรยังอยู่ในระดับต่ำมาก อยู่ที่ระดับเฉลี่ย 7.3 ปี โดยจังหวัดปัตตานีเฉลี่ยอยู่ที่ 6.0 ปี ซึ่งเมื่อเทียบกับระดับของประเทศเฉลี่ยอยู่ที่ระดับ 9.5 ปี ของประเทศเพื่อนบ้านสิงคโปร์อยู่ที่ 12 ปี

ควรระดมทุกภาคส่วนโดยเฉพาะภาคเอกชน ภาคผู้นำศาสนา และภาคความมั่นคง ควรเข้ามาร่วมกันพิจารณาแนวทางการจัดการศึกษาร่วมกัน โดยยึดประโยชน์ให้ส่งผลต่อเด็กและเยาวชนเป็นสำคัญ

2.2.4 ปัญหาความไม่ปลอดภัยในชีวิตของครูและการเผาโรงเรียน ครูเป็นเป้าหมายหลัก ในการถูกทำร้าย เพื่อให้ฝ่ายรัฐเกิดความยุ่งยากในการแก้ปัญหา เพราะครูไม่มีอาวุธ ครูต้องดูแลเยาวชน เมื่อเกิดเหตุการณ์เช่นนี้กับเยาวชน โรงเรียนถูกเผาถึงขณะนี้ 219 โรงเรียน เป็นผลงานของผู้ไม่หวังดีในการทำลายฝ่ายรัฐที่ไม่สามารถปกป้องได้ เยาวชนส่วนใหญ่เสียชีวิต ซึ่งทั้งหมดส่งผลให้การเรียนของเด็กต่ำลงทุกรายวิชา เนื่องจากไม่มีสถานที่เรียน และครูไม่มีเวลาจัดการเรียนการสอน

ปัญหานี้ฝ่ายรัฐต้องถือเป็นประเด็นสำคัญ ต้องใช้มาตรการนี้ให้ชุมชน และองค์กรส่วนท้องถิ่นเข้ามามีส่วนร่วมในการพิจารณาเรื่องนี้อย่างจริงจัง โดยต้องให้ฝ่ายต่าง ๆ เหล่านี้รวบรวมแสดงพลังต่อต้านฝ่ายก่อการร้ายที่ตัดสิทธิ์การให้การศึกษาของเยาวชนโดยความจริงใจ เพราะปัญหานี้ไม่มีใครแก้ได้นอกจากชุมชนในพื้นที่

2.3 การจัดการศึกษาในสถานการณ์ความไม่สงบ

ในจังหวัดปัตตานี เมื่อมีสถานการณ์ความไม่สงบ ได้จัดการศึกษาเป็นไปตาม แผนยุทธศาสตร์การพัฒนาศึกษาในเขตพัฒนาพิเศษเฉพาะกิจจังหวัดชายแดนภาคใต้ ในส่วน ของจังหวัดปัตตานีดังนี้ (สำนักปลัดกระทรวงศึกษาธิการ 2550: 14-25)

2.3.1 จัดการศึกษาให้สอดคล้องกับนโยบายเสริมสร้างสันติสุขจังหวัดชายแดน ภาคใต้ ปลูกฝังอุดมการณ์ความเป็นชาติไทย ส่งเสริมการใช้ภาษาไทยเพื่อการสื่อสาร สร้างความ เข้าใจ ในประวัติศาสตร์ชาติพันธุ์ และหลักศาสนาที่ถูกต้องตามแนวทางสันติวิธี โดยเน้น กลุ่มเป้าหมายเยาวชนเป็นพิเศษ รวมทั้งเสริมสร้างความปลอดภัยให้แก่ครู บุคลากรทางการศึกษา และสถานศึกษา ดังนี้

- 1) พัฒนาการจัดการเรียนการสอนของศูนย์อบรมเด็กก่อนเกณฑ์ประจำ มัสยิด(เราเถาะห์) ศูนย์การศึกษาอิสลามประจำมัสยิด (ตาดีกา) สถาบันศึกษาปอเนาะ และ โรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามทุกประเภท ให้สอดคล้องกับแนวทางเสริมสร้างสันติสุขและ ความมั่นคงของชาติ
- 2) สนับสนุนให้นักศึกษาไทยมุสลิม ได้ศึกษาต่อในสถาบันการศึกษา ภายในประเทศเป็นลำดับแรก สำหรับผู้ที่เดินทางไปศึกษาต่อต่างประเทศ จัดระบบการดูแล ให้ครอบคลุมทั้งก่อนการเดินทาง ระหว่างการศึกษา และภายหลังจบการศึกษา
- 3) ส่งเสริมการเรียนการสอนภาษาไทยและการใช้ภาษาไทยในการสื่อสาร ในชีวิตประจำวัน
- 4) จัดการเรียนรู้อาเซียนผู้เรียนระดับปฐมวัยในสถานศึกษาที่มีศักยภาพและความพร้อม โดยใช้กระบวนการเรียนรู้ระบบสองภาษา (ไทย- มลายูถิ่น)

5) จัดหลักสูตรและกิจกรรมการเรียนการสอน เพื่อสร้างความรู้ ความเข้าใจ ค่านิยม และปลูกฝังความรักชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์

6) จัดกระบวนการเรียนรู้ที่เสริมสร้างความเข้าใจในประวัติศาสตร์ ชาติพันธุ์ และหลักศาสนาที่ถูกต้องและเหมาะสมกับระดับการศึกษา

7) พัฒนาการเรียนรู้และจัดกิจกรรมเกี่ยวกับสันติศึกษา และการสร้างความสมานฉันท์ เพื่อสร้างความเข้าใจในการอยู่ร่วมกันบนพื้นฐานความหลากหลายทางวัฒนธรรม

8) ให้สถาบันการศึกษาเป็นฐานในการจัดตั้งองค์กรสภาเยาวชน

9) เพิ่มมาตรการดูแลความปลอดภัยของครูและบุคลากรทางการศึกษา

10) ให้กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน เข้ามามีบทบาทร่วมกับผู้บริหารสถานศึกษา ในการจัดระบบการดูแลความปลอดภัยของครูและสถานศึกษา

2.3.2 ปรับปรุงแก้ไข พัฒนาคุณภาพและมาตรฐานการศึกษาให้ได้มาตรฐานการศึกษาของประเทศ และสอดคล้องกับสภาพปัญหา ความต้องการ ความหลากหลายทางวัฒนธรรม และแนวทางสันติวิธีดังนี้

1) พัฒนารูปแบบและหลักการ การจัดการศึกษาทั้งในและนอกระบบ ให้สอดคล้องกับความต้องการและวิถีชีวิต โดยบูรณาการวิชาสามัญ ศาสนา และวิชาชีพ ในสัดส่วนที่เหมาะสม

2) ปรับการเรียนเปลี่ยนการสอนให้เหมาะสมกับสภาพความต้องการของผู้เรียนและบริบทของชุมชน

3) จัดกิจกรรมการเรียนรู้เสริมหลักสูตรให้สอดคล้องกับความต้องการและศักยภาพของผู้เรียน เพื่อเสริมสร้างและต่อยอดความรู้ความสามารถ ทั้งสายสามัญ ศาสนา และวิชาชีพ

4) ให้ผู้เรียนได้พัฒนาทักษะภาษาต่างประเทศ ได้แก่ ภาษาอาหรับ ภาษามลายูกลาง ภาษาจีน และภาษาอังกฤษ

5) จัดให้มีแหล่งเรียนรู้สมัยใหม่สำหรับเด็ก เยาวชน ประชาชน ให้ได้รับการเรียนรู้อย่างครอบคลุม ทัวถึง และเสมอภาคกับพื้นที่อื่น

6) พัฒนาสื่อและนวัตกรรมทางการศึกษา ทั้งประเภทสื่อสิ่งพิมพ์ สื่อช่วยสอน สื่อเพื่อการเรียนรู้ด้วยตนเอง สื่อสำเร็จรูป สื่ออิเล็กทรอนิกส์ สื่อนิทรรศการ และสื่อทางไกล เพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาให้แก่สถานศึกษาที่อยู่ห่างไกล พื้นที่เสี่ยงภัยสูง ครูมีประสบการณ์ไม่เพียงพอ

7) พัฒนาคุณภาพสถานศึกษาที่มีผลการประเมินต่ำกว่ามาตรฐานเป็นการเฉพาะ โดยมีมาตรการพัฒนาเป็นองค์รวม ทั้งการลงทุนปัจจัยพื้นฐาน การพัฒนาครู การพัฒนาสื่อการเรียนรู้ ตลอดจนระบบการวัดผลที่มีประสิทธิภาพ

8) แก้ปัญหาการขาดแคลนครูวิชาเฉพาะในช่วงชั้นที่ 4 ได้แก่ เคมี ชีววิทยา ฟิสิกส์ คณิตศาสตร์ วิทยาศาสตร์ ภาษาต่างประเทศ และครูวิชาชีพในระดับอาชีวศึกษา

2.3.3 ให้ความสำคัญกับการส่งเสริมและพัฒนาศาสนศึกษา ด้านศาสนศึกษาที่เท่าเทียมกัน โดยเฉพาะด้านพุทธศาสนาและอิสลามศึกษา ดังนี้

1) พัฒนาสถาบันศึกษาปอเนาะและโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม มาตรา 15 (2) ให้สอดคล้องกับอัตลักษณ์ของปอเนาะและความต้องการของโต๊ะครู พร้อมทั้งพัฒนาทางกายภาพและพัฒนาผู้เรียนให้มีทักษะวิชาชีพและมีความรู้สายสามัญ อย่างน้อยระดับมัธยมศึกษาตอนต้น

2) พัฒนาหลักสูตรการเรียนการสอนอิสลามศึกษา ตั้งแต่ระดับปฐมวัย จนถึงระดับอุดมศึกษาให้เป็นเอกภาพ และไม่ซ้ำซ้อน

3) สนับสนุนการเรียนพุทธศาสนาและศาสนาอื่นเป็นกรณีพิเศษ สำหรับนักเรียนที่นับถือศาสนาพุทธหรือศาสนาอื่นในสถานศึกษาของรัฐและเอกชน

2.3.4 ให้ความสำคัญกับการเสริมสร้างโอกาสในการได้รับการศึกษา ตั้งแต่การศึกษาปฐมวัยจนถึงระดับอุดมศึกษา ทั้งเด็กทั่วไป เด็กยากจน เด็กด้อยโอกาส และเด็กพิการ ทั้งการศึกษาที่สอดคล้องกับความต้องการ และเสริมสร้างศักยภาพที่มีความโดดเด่นในพื้นที่ ดังนี้

1) ขยายการจัดการศึกษาระดับปฐมวัยให้มากขึ้น ด้วยการส่งเสริมและสนับสนุนการจัดการศึกษาของศูนย์อบรมเด็กก่อนเกณฑ์ในวัด มัสยิด และชุมชน เพื่อเตรียมความพร้อมในการเข้าเรียนระดับประถมศึกษา โดยความร่วมมือทั้งภาครัฐ เอกชน และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

2) จัดระบบการบริการการเรียนรู้ทั้งสายสามัญและสายอาชีพ เพื่อบริการแก่ประชาชนที่ขาดโอกาสในพื้นที่ห่างไกล เช่น การจัดหน่วยความรู้เคลื่อนที่สู่ชุมชน ช่างชุมชน การฝึกอบรมอาชีพระยะสั้น

3) แก้ปัญหาเด็กขาดโอกาสการศึกษาในระบบ เนื่องจากปัญหาครอบครัว การออกกลางคัน หรือเด็กที่ได้รับผลกระทบจากเหตุการณ์ความไม่สงบในรูปแบบต่าง ๆ ด้วยการจัดการศึกษาในรูปแบบที่เหมาะสม

4) พัฒนามหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี ให้มีความเข้มแข็ง ทางวิชาการ มีความหลากหลายในสาขาวิชาที่จำเป็นต่อการพัฒนาพื้นที่และมีอิสระ

ในการบริหารงานยิ่งขึ้น และในอนาคตเมื่อมีความพร้อมก็อาจพิจารณาขออนุญาตเป็นมหาวิทยาลัย เอกเทศต่อไป นอกจากนี้ ให้มีมาตรฐานส่งเสริมสถาบันอุดมศึกษาอื่นในพื้นที่ให้มีความพร้อม ด้านโครงสร้างพื้นฐานในการขยายคณะวิชาหรือสาขาวิชาเพื่อรองรับนักเรียน นักศึกษา ที่เพิ่มขึ้นด้วย

5) สนับสนุนทุนการศึกษาแก่เด็กพิการ เด็กด้อยโอกาส และนักเรียน นักศึกษาที่ขาดแคลนทุนทรัพย์ ให้สามารถศึกษาต่อตามศักยภาพของตนเอง

2.3.5 สร้างโอกาสทางการศึกษาวิชาชีพ ส่งเสริมค่านิยมด้านอาชีพ ตลอดจน สร้างความเป็นเลิศทางวิชาชีพ โดยใช้จุดแข็งด้านศาสนาและกายภาพในภูมิภาคตอบสนองความต้องการของผู้เรียน ตลาดแรงงานทั้งในพื้นที่ นอกพื้นที่ และในประเทศโลกมุสลิม ดังนี้

1) ให้สถานศึกษาด้านอาชีวศึกษา จัดการเรียนการสอนระดับ ปวช. และ ปวส. ให้แก่นักเรียนของโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม ที่จบการศึกษาช่วงชั้นที่ 3 หรือ 4 หรือเทียบเท่า และกำลังเรียนระดับอิสลามศึกษาตอนปลาย โดยจัดแบบคู่ขนานเรียนวิชาชีพควบคู่ไปพร้อมกับการเรียนปกติในสถานศึกษา

2) พัฒนาทักษะอาชีพให้กับผู้เรียนในสถาบันศึกษาปอเนาะและโรงเรียน เอกชนสอนศาสนาอิสลามตามมาตรา 15 (2) ให้เกิดทักษะวิชาชีพ และสามารถประกอบอาชีพ พื้นฐานในชุมชน ตลาดแรงงาน ทั้งในพื้นที่และประเทศโลกมุสลิมได้

3) ส่งเสริมสถานศึกษาทุกประเภทของรัฐและเอกชนที่มีความพร้อม เปิดการเรียนการสอนสายวิชาชีพให้แก่นักเรียนและเยาวชน โดยความร่วมมือกับสถานศึกษาอื่น ที่จัดการศึกษาด้านอาชีพ

4) ประสานความร่วมมือกับสถานประกอบการและคณะกรรมการอิสลาม ประจำจังหวัด ในการจัดการศึกษาเกี่ยวกับการผลิตวัตถุดิบสำหรับประกอบอาหารฮาลาล ให้กับ นักเรียน นักศึกษา และประชาชนในพื้นที่

3. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

3.1 งานวิจัยในประเทศ

สำหรับงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการวิจัยในครั้งนี้ ผู้ศึกษาขอเสนองานวิจัยที่ เกี่ยวข้องกับสภาพปัญหาด้านการจัดการเรียนรู้ของครูระดับประถมศึกษา ดังนี้

สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ (2542 : 95-96) ได้สรุปผล การวิเคราะห์ค่าร้อยละของกระบวนการเรียนการสอนของด้านการวางแผน/เตรียมการสอนของครู

พบว่า ครูส่วนใหญ่มีการนำแผนการสอนสำเร็จรูปมาใช้หรือปรับใช้หรือสร้างแผนการสอนใช้เอง แต่มีองค์ประกอบไม่ครบ หรือมีองค์ประกอบครบแต่ไม่สอดคล้องกัน ร้อยละ 47.13 มีข้อมูล พัฒนาการของนักเรียนเป็นรายบุคคลหรือรายกลุ่มอย่างน้อย 1 ด้าน แต่ไม่มีการจัดระบบข้อมูล ร้อยละ 48.78 มีการนำข้อมูลไปวิเคราะห์เพื่อปรับปรุงการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนของครู แต่ไม่มีหลักฐานที่ตรวจสอบได้ ร้อยละ 57.84 ครูจัดเตรียมสื่อเพื่อใช้ประกอบการสอน ร้อยละ 51.26 ครูผู้สอนและนักเรียนเป็นผู้จัดเตรียมวิธีการ เครื่องมือวัสดุและจัดเตรียมมากกว่า 1 รายการ ร้อยละ 56.92 ด้านการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน และด้านการวัดและประเมินผล (ครูเป็นผู้ให้ ข้อมูล) พบว่า ครูส่วนใหญ่มีกิจกรรมนำเข้าสู่บทเรียนมากกว่า 1 รายการ ร้อยละ 73.24 มีการ จัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่เน้นการปฏิบัติและสอดคล้องกับสภาพจริงโดยไม่มีหลักฐาน ตรวจสอบได้ ร้อยละ 49.76 มีการจัดกิจกรรม แบบฝึกหัดหรืองานอื่น ๆ เป็นการเฉพาะโดยจัดให้ ทั้งนักเรียนเก่งและนักเรียนอ่อน ร้อยละ 46.75 มีการจัดกิจกรรมแสวงหาความรู้ แต่ไม่มีการสรุป ความรู้จากการศึกษาด้วยตนเอง ร้อยละ 51.48 มีการบูรณาการเนื้อหาระหว่างกลุ่มประสบการณ์ และเชื่อมโยงกับชีวิตจริงร้อยละ 46.35 มีการใช้สื่อการเรียนการสอน โดยใช้สื่อหลากหลาย ประเภทและนักเรียนมีส่วนร่วมในการใช้สื่อ ร้อยละ 50.35 มีการตรวจการบ้าน แบบฝึกหัด และ ผลงานสม่ำเสมอ พร้อมทั้งให้ข้อเสนอแนะเพื่อการปรับปรุง ร้อยละ 59.60 มีการนำผลการ ประเมินมาปรับปรุงการเรียนการสอนของนักเรียนและการสอนของครู ร้อยละ 64.13

กรมวิชาการ (2542 : 59-60 อ้างจาก สำอาง กล้าภักดี , 2534) กล่าวว่า จาก การศึกษาพฤติกรรมการสอนของครูผู้สอนกลุ่มทักษะภาษาไทยชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนใน สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดฉะเชิงเทรา พบว่า ด้านการเตรียมการสอน ครูทุกคน ศึกษาคู่มือครู การทำบันทึกการสอน เตรียมกิจกรรม เตรียมเครื่องมือวัด 78.13 % ของครูกลุ่ม ตัวอย่างทำ นอกจากนี้ยัง พบว่า ครูส่วนใหญ่ใช้สื่อมาประเมินผล การใช้สื่อ นำเข้าสู่บทเรียน ทบทวน และสรุปบทเรียนยังใช้น้อย สื่อที่ครูทุกคนใช้ คือ บัตรคำ ภาพ แผนภูมิ พจนานุกรม สื่อที่ใช้น้อย คือ ของจริง ของจำลอง ชุดการสอน ศูนย์การเรียนรู้ บทเรียนโปรแกรม เป็นต้น

สมจิตร นาสีเสมอ (2542 อ้างถึงใน สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษา แห่งชาติ, 2544 : 345-346) ได้ศึกษาวิจัยเรื่องสภาพปัญหาและความต้องการในการสอน ภาษาอังกฤษของครูผู้สอนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานการประถมศึกษา จังหวัดสกลนคร ผลการวิจัยพบว่า ปัญหาในการสอนด้านการเตรียมตัวครูมีมากที่สุด ส่วนความต้องการในการสอนที่ครูต้องการมากที่สุด คือ ด้านการเตรียมตัวครูและการวางแผน การสอน

กรมวิชาการ (2542 : 54-55) กล่าวว่า มีงานวิจัยหลายเรื่องที่ศึกษาความเห็นของครูเกี่ยวกับปัญหาการสอนภาษาไทยระดับประถมศึกษาตอนต้น (ป.1 – ป.4) ได้ข้อค้นพบที่ตรงกันว่า โดยภาพรวม ครูมีปัญหาในระดับปานกลาง ทั้งกระบวนการเรียนการสอน กล่าวคือ เริ่มจากความเข้าใจหลักสูตร การทำแผนการสอน การทำสื่อ การทำหนังสือเสริม วิธีสอน การวัดและประเมินผล พบว่า ด้านการวัดและประเมินผล สิ่งที่เป็นปัญหามากที่สุด คือ การทดสอบจุดประสงค์ให้ครอบคลุมพฤติกรรมด้านพุทธิพิสัย นอกจากนี้ยังไม่มี ความชัดเจนเกี่ยวกับการประเมินผลระหว่างเรียน เพื่อนำข้อมูลมาพัฒนาการเรียนการสอนและการประเมินสรุปผลการเรียนเพื่อตัดสินความสามารถของนักเรียน

กรมวิชาการ (2541 : 99-105) ได้ทำรายงานการวิจัยเรื่องการศึกษาสภาพความคาดหวัง สภาพปัจจุบันและปัญหาของกระบวนการจัดการเรียนการสอนระดับประถมศึกษาและมัธยมศึกษา ในวิชาภาษาไทย ภาษาอังกฤษ คณิตศาสตร์ วิทยาศาสตร์ และเทคโนโลยี ผลการวิจัยพบว่า มีประเด็นที่น่าสนใจเกี่ยวกับสภาพความคาดหวังของกระบวนการเรียนการสอนและสภาพปัจจุบันปัญหาของกระบวนการจัดการเรียนการสอนดังนี้

1) แนวการจัดการเรียนการสอนระดับประถมศึกษาจาก 4 วิชาที่ศึกษาใกล้เคียงกันมาก ได้แก่ เน้นนักเรียนเป็นศูนย์กลางการเรียนรู้ ส่งเสริมให้มีความสามารถในการคิดวิเคราะห์ ใช้วิธีสอนหลาย ๆ วิธีประยุกต์ใช้ให้เหมาะสมและสอดคล้องกับจุดประสงค์ ใช้สื่อประกอบ การสอนที่แปลกใหม่ ประเมินผลโดยใช้เครื่องมือหลายชนิดเพื่อประเมินให้ได้ตรงตามจุดประสงค์ จัดบรรยากาศการเรียนรู้ให้เอื้อต่อการเรียนรู้เปิดโอกาสให้นักเรียนซักถามแสดงความคิดเห็นอย่างเสรีให้การเสริมแรง

2) สภาพปัจจุบันปัญหาของกระบวนการจัดการเรียนการสอนระดับประถมศึกษาทั้ง 4 วิชา โดยภาพรวมแล้วจะมีความเกี่ยวข้องกับปัจจัยหลัก ๆ คือ ครู นักเรียน โรงเรียนและผู้ปกครอง โดยตัวครูนั้นถือว่ามียุทธศาสตร์สำคัญที่ช่วยให้การเรียนการสอนประสบความสำเร็จตามความสามารถของหลักสูตรหรือล้มเหลว ครูจะต้องมีความสามารถถ่ายทอดความรู้ได้เป็นอย่างดีจะต้องกระตือรือร้นที่จะสนใจใฝ่หาความรู้เพิ่มเติมเสมอทั้งในเรื่องศึกษาหลักสูตรที่ใช้ศึกษาคู่มือเพื่อนำมาใช้ให้สอดคล้องกับหลักสูตร

3) กระบวนการจัดการเรียนการสอนทั้ง 4 วิชาในภาพรวมจะมีความครอบคลุมในด้านการเตรียมการสอน ด้านการสอน ด้านการใช้สื่อ ด้านการวัดและประเมินผล ด้านบรรยากาศการจัดการเรียนการสอนและด้านปฏิสัมพันธ์ระหว่างครูกับนักเรียนแต่มีรายละเอียดเกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอนพบว่า ทั้ง 4 วิชามีปัญหาใกล้เคียงกันคือ มีสื่อในเรื่องวิธีสอน สื่อและการวัดและประเมินผลทั้งนี้ในการจัดการเรียนการสอนให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้ที่ครูต้อง

เตรียมการสอนอย่างดีเลือกวิธีสอน โดยขึ้นอยู่กับสิ่งแวดล้อมและตัวนักเรียนและต้องสอนให้มีความรู้ความเข้าใจตลอดจนนำความรู้ไปใช้ได้จริง

สำนักงานการคณะกรรมการประถมศึกษาแห่งชาติ (2542 : 50-74) ได้ศึกษาผลการดำเนินงานตามแนวทางปฏิรูปการศึกษา ปีการศึกษา 2540 พบว่า ในด้านบุคลากรครูมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการเรียนการสอนและการวัดประเมินผล โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง และเมื่อพิจารณาแต่ละรายการ พบว่า การเรียนการสอนที่เน้นการเรียนรู้ที่แท้จริงโดยผู้เรียนเป็นผู้สร้างความรู้ การประเมินผลตามสภาพจริง การให้นักเรียนทำเพิ่มผลงาน การปฏิบัติกิจกรรม/สร้างผลงานของนักเรียน กระบวนการเรียนรู้ของนักเรียน และผลงาน/ผลการศึกษาค้นคว้าของนักเรียนในระดับปานกลางเช่นกัน แต่การจัดกิจกรรมบูรณาการเนื้อหาระหว่างกลุ่มประสบการณ์และเชื่อมโยงกับชีวิตจริง และการจัดกิจกรรมบูรณาการเนื้อหาระหว่างกลุ่มประสบการณ์และเชื่อมโยงกับชีวิตและการจัดกิจกรรมแบบฝึกหัด หรืองานอื่น ๆ เป็นการเฉพาะโดยจัดทั้งนักเรียนเก่งและอ่อนอยู่ในระดับต้องปรับปรุง และการจัดกิจกรรมที่เน้นนักเรียนปฏิบัติจริงอยู่ในระดับมากที่สุด

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เพื่อศึกษาสภาพปัญหาด้านการจัดการเรียนรู้ ของครูระดับประถมศึกษา ในจังหวัดปัตตานี พ.ศ. 2547 – 2550 รูปแบบการวิจัยเป็นการวิจัยเชิงสำรวจ (Survey Research) ผู้วิจัยได้กำหนดวิธีดำเนินการวิจัยที่เกี่ยวกับประชากรและกลุ่มตัวอย่าง เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล การวิเคราะห์ข้อมูล และสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ซึ่งแยกกล่าวตามลำดับดังนี้

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1.1 ประชากร

ประชากรที่ใช้ในการวิจัย เป็นครูผู้สอนในระดับประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาปัตตานี เขต 1-3 ใน พ.ศ. 2547 – 2550 จำนวน 4,750 คน จาก 12 อำเภอของจังหวัดปัตตานี

1.2 กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้เป็นครูผู้สอนในระดับประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาปัตตานี เขต 1-3 จำนวน 371 คน

1.2.1 ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามเขตพื้นที่การศึกษาปัตตานีเขต 1-3

เขตพื้นที่การศึกษา	ประชากร	กลุ่มตัวอย่าง
เขต 1	2485	194
เขต 2	1491	116
เขต 3	774	61
รวม	4750	371

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย มีรายละเอียดดังต่อไปนี้

2.1 ลักษณะของเครื่องมือ

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสอบถาม โดยแยกออกเป็น 2 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับสภาพปัญหาด้านการจัดการเรียนรู้ ของครูระดับประถมศึกษาในจังหวัดปัตตานี พ.ศ. 2547 – 2550 มีลักษณะเป็นมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ ในด้านต่าง ๆ 5 ด้าน ประกอบด้วยข้อคำถามเกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้ดังนี้

1. ด้านความรู้ในเนื้อหาวิชา
2. ด้านการเตรียมการเรียนการสอน
3. ด้านกิจกรรมการเรียนการสอน
4. ด้านสื่อการเรียนการสอน
5. ด้านการวัดและประเมินผล

เกณฑ์การให้คะแนนแบบสอบถาม

กำหนดค่าคะแนนในการศึกษาสภาพปัญหาด้านการจัดการเรียนรู้ ของครูระดับประถมศึกษาในจังหวัดปัตตานี พ.ศ. 2547 – 2550 มีค่าคะแนนดังนี้

สภาพปัญหาด้านการจัดการเรียนรู้ที่มีปัญหามากที่สุด	ค่าคะแนน 5 คะแนน
สภาพปัญหาด้านการจัดการเรียนรู้ที่มีปัญหามาก	ค่าคะแนน 4 คะแนน
สภาพปัญหาด้านการจัดการเรียนรู้ที่มีปัญหาปานกลาง	ค่าคะแนน 3 คะแนน
สภาพปัญหาด้านการจัดการเรียนรู้ที่มีปัญหาน้อย	ค่าคะแนน 2 คะแนน
สภาพปัญหาด้านการจัดการเรียนรู้ที่มีปัญหาน้อยที่สุด	ค่าคะแนน 1 คะแนน

เกณฑ์ในการพิจารณาระดับการจัดการเรียนรู้ ของครูระดับประถมศึกษาในจังหวัดปัตตานี พ.ศ. 2547 – 2550 จากค่าเฉลี่ย (Mean) ดังนี้

ค่าเฉลี่ย	ระดับของการจัดการเรียนรู้
4.50 – 5.00	มากที่สุด
3.50 – 4.49	มาก
2.50 – 3.49	ปานกลาง
1.50 – 2.49	น้อย
1.00 – 1.49	น้อยที่สุด

ตอนที่ 2 เป็นแบบสอบถามชนิดปลายเปิดเพื่อให้กลุ่มตัวอย่าง เขียนตอบความคิดเห็น พร้อมทั้งปัญหา อุปสรรค ข้อเสนอแนะ แนวทางแก้ปัญหา และความต้องการ

2.2 การสร้างเครื่องมือ

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ดำเนินการสร้างเครื่องมือในการวิจัยตามลำดับขั้นดังนี้

2.2.1 ศึกษาค้นคว้าแนวคิด เอกสาร ตำราต่าง ๆ และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องด้าน ความรู้ในเนื้อหาวิชา ด้านการเตรียมการสอน ด้านกิจกรรมการเรียนการสอน ด้านสื่อการเรียน การสอน ด้านการวัดและประเมินผล เพื่อนำมาเป็นแนวทางในการสร้างแบบสอบถาม

2.2.2 กำหนดขอบเขตเนื้อหา และตัวแปรที่ศึกษา

2.2.3 สร้างแบบสอบถามให้ครอบคลุมเนื้อหา และเป็นไปตามวัตถุประสงค์ของ การวิจัย

2.2.4 นำแบบสอบถามที่สร้างเสร็จไปให้ผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 คน เพื่อ ตรวจสอบ แก้ไข ปรับปรุง

2.2.5 ทำการปรับปรุงแบบสอบถามจากผลการวิเคราะห์เพื่อให้มีความสมบูรณ์ ก่อนนำไปใช้ในการวิจัย

2.2.6 นำแบบสอบถามไปทำการทดลอง (Try out) กับกลุ่มครูจำนวน 70 คน ที่ ไม่ได้เป็นกลุ่มตัวอย่างจาก 371 คน

2.2.7 นำแบบสอบถามที่นำไปทดลองใช้นั้น มาวิเคราะห์คุณภาพโดยใช้สูตรการ หาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของครอนบาค (Cronbach) ได้ค่าความเชื่อมั่นในทุกด้านมากกว่า 0.90

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

ในการรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยได้ดำเนินการตามลำดับขั้นตอนดังนี้

3.1 ขออนุญาตราชการจาก ผู้อำนวยการวิทยาลัยชุมชนปัตตานี ถึงผู้อำนวยการ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาปัตตานีเขต 1-3 เพื่อขอความร่วมมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลการทำ แบบสอบถาม

3.2 ผู้วิจัยไปปรับแบบสอบถามคืนด้วยตนเองจากงานสารบรรณ วิทยาลัยชุมชนปัตตานี

3.3 นำแบบสอบถามที่ได้รับคืนมาตรวจสอบความสมบูรณ์ และดำเนินการวิเคราะห์ ข้อมูลต่อไป

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ดำเนินการดังนี้

ในการวิจัยการศึกษาสภาพปัญหาด้านการจัดการเรียนรู้ของครูระดับประถมศึกษาในจังหวัดปัตตานี พ.ศ. 2547 – 2550 ได้มีการวิเคราะห์ข้อมูลดังนี้

4.1 นำแบบสอบถามของแต่ละกลุ่มตัวอย่างมาลงรหัส (Coding) และบันทึกข้อมูลด้วยเครื่องคอมพิวเตอร์

4.2 วิเคราะห์ข้อมูลด้วยเครื่องคอมพิวเตอร์ โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติ

4.3 ข้อคำถามที่เป็นปลายเปิดใช้วิเคราะห์เนื้อหา สรุปประเด็นของปัญหา อุปสรรค ข้อเสนอแนะ และแนวทางแก้ปัญหา แล้วนำเสนอเป็นความเรียง

5. สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

ค่าสถิติพื้นฐานได้แก่ ความถี่ ค่าร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ยหรือมัชฌิมาเลขคณิต (Arithmetic Mean) ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)

ค่าสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ คือ

5.1 ค่าสถิติพื้นฐาน

5.1.1 ค่าเฉลี่ยเลขคณิต

$$\bar{x} = \frac{\sum x}{n}$$

เมื่อ	$\bar{x}$	แทน ค่าเฉลี่ยเลขคณิต
	$\sum x$	แทน ผลรวมคะแนนทั้งหมด
	N	แทน จำนวนข้อมูลทั้งหมด

5.1.2 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (s)

$$s = \sqrt{\frac{\sum(x - \bar{x})^2}{N-1}}$$

เมื่อ	S	แทน ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน
	$\sum(x - \bar{x})^2$	แทน ผลรวมของกำลังสองของคะแนนทั้งหมด
	$\bar{x}$	แทน ค่าเฉลี่ยเลขคณิต
	N	แทน จำนวนข้อมูลทั้งหมด

5.2 สถิติสำหรับหาคุณภาพของเครื่องมือ หาค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามโดยวิธีหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาครอนบัค (Cronbach -Coefficient)

$$\alpha = \frac{k}{k-1} \left[1 - \frac{\sum s_i^2}{s^2} \right]$$

เมื่อ	α	แทน ค่าสัมประสิทธิ์ของความเชื่อมั่น
	K	แทน จำนวนข้อของเครื่องมือวัด
	s_i^2	แทน คะแนนความแปรปรวนเป็นรายข้อ
	s^2	แทน คะแนนความแปรปรวนของเครื่องมือทั้งฉบับ

การหาขนาดกลุ่มตัวอย่าง โดยใช้สูตรยามาเน่ (Yamane, 1973 : 727-7)

$$n = \frac{N}{1+Ne^2}$$

โดย n แทน ขนาดกลุ่มตัวอย่าง
 N แทน ขนาดของกลุ่มประชากร
 e แทน ค่าความคลาดเคลื่อนที่ยอมรับได้
 แทนค่า เพื่อหากกลุ่มตัวอย่างจากกลุ่มประชากร

$$n = \frac{4750}{1+4750 (.05)^2}$$

$$= 371 \text{ คน}$$

โดยใช้สูตรดังนี้

$$IOC = \frac{\sum R}{N}$$

IOC แทน ดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อความ
 $\sum R$ แทน ผลรวมของคะแนนความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ
 N แทน จำนวนผู้เชี่ยวชาญ

ความหมายของคะแนน

เห็นว่าสอดคล้อง ให้คะแนน 1
 ไม่แน่ใจ ให้คะแนน 0
 เห็นว่าไม่สอดคล้อง ให้คะแนน -1

บทที่ 4

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

จากการศึกษาสภาพปัญหาการจัดการเรียนรู้ของครูระดับประถมศึกษาในจังหวัดปัตตานี พ.ศ. 2547 – 2550 จากกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษา เป็นครูผู้สอนในระดับประถมศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาปัตตานี จำนวน 371 คน มีผลดังตารางที่ 4.1

ตารางที่ 4.1 จำนวนแบบสอบถามสภาพปัญหาด้านการจัดการเรียนรู้ ของครูระดับประถมศึกษาในจังหวัดปัตตานี พ.ศ. 2547 – 2550 ที่ได้กลับคืนมา

เขตพื้นที่	ส่งแบบสอบถาม/ฉบับ	ได้รับกลับคืน/ฉบับ	หมายเหตุ
1	194	194	
2	116	116	
3	61	61	

ตารางที่ 4.2 แสดงระดับสภาพปัญหาด้านการจัดการเรียนรู้ของครูระดับประถมศึกษาในจังหวัดปัตตานี พ.ศ. 2547 – 2550

	ปัญหาด้านการจัดการเรียนรู้ของครูด้านความรู้ในเนื้อหาวิชา	ค่าเฉลี่ย	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน	ระดับปัญหา
1.	ความเหมาะสมในการนำปัญหาที่ประสบในชีวิตประจำวันอันเนื่องจากปัญหาความไม่สงบมาเป็นเนื้อหาในการสอน	3.143	0.984	ปานกลาง
2.	การกำหนดเนื้อหาให้เหมาะสมกับสภาพท้องถิ่น	3.132	0.885	ปานกลาง

จากตารางที่ 4.2 สภาพปัญหาด้านการจัดการเรียนรู้ตามความคิดของครูระดับประถมศึกษาในจังหวัดปัตตานี พ.ศ. 2547 – 2550 พบว่า ทุกด้าน คือ ด้านความรู้ในเนื้อหาวิชา มีสภาพปัญหาอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณารายข้อพบว่า สภาพปัญหาทุกข้อตามความคิดของครู มีสภาพปัญหาอยู่ในระดับปานกลาง โดยข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ ความเหมาะสมในการนำปัญหาที่ประสบในชีวิตประจำวันอันเนื่องจากปัญหาความไม่สงบมาเป็นเนื้อหาในการสอน ($\bar{x} = 3.143$, $Sd. = 0.984$ มีสภาพปัญหาอยู่ในระดับปานกลาง) ข้อที่มีค่าเฉลี่ยรองลงมาคือ การกำหนดเนื้อหาให้เหมาะสมกับสภาพท้องถิ่น ($\bar{x} = 3.132$, $Sd. = 0.885$ มีสภาพปัญหาอยู่ในระดับปานกลาง)

ตารางที่ 4.3 แสดงระดับสภาพปัญหาการจัดการเรียนรู้ด้านความการเตรียมการสอนของครูระดับประถมศึกษาในจังหวัดปัตตานี พ.ศ. 2547 – 2550

ปัญหาด้านการจัดการเรียนรู้ของครู	ค่าเฉลี่ย	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน	ระดับปัญหา
ด้านการเตรียมการสอน			
1. ไม่มีเวลาเตรียมการสอนเนื่องจากภาวะความไม่ปลอดภัยในการเดินทางไปทำงาน	3.121	0.959	ปานกลาง
2. การวางแผนการสอนให้สอดคล้องกับสภาพในท้องถิ่น	3.019	0.959	ปานกลาง

จากตารางที่ 4.3 สภาพปัญหาด้านการจัดการเรียนรู้ตามความคิดของครูระดับประถมศึกษาในจังหวัดปัตตานี พ.ศ. 2547 – 2550 พบว่า ด้านการเตรียมการสอนสภาพปัญหาอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณารายข้อพบว่า สภาพปัญหาทุกข้อตามความคิดของครู มีสภาพปัญหาอยู่ในระดับปานกลาง โดยข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ การไม่มีเวลาเตรียมการสอนเนื่องจากภาวะความไม่ปลอดภัยในการเดินทางไปทำงาน ($\bar{x} = 3.121$, $Sd. = 0.959$ มีสภาพปัญหาอยู่ในระดับปานกลาง) ข้อที่มีค่าเฉลี่ยรองลงมาคือ การมีการวางแผนการสอนให้สอดคล้องกับสภาพในท้องถิ่น ($\bar{x} = 3.019$, $Sd. = 0.959$ มีสภาพปัญหาอยู่ในระดับปานกลาง)

ตารางที่ 4.4 แสดงระดับสภาพปัญหาการจัดการเรียนรู้ด้านกิจกรรมการเรียนการสอนของครูระดับ
ประถมศึกษาในจังหวัดปัตตานี พ.ศ. 2547 – 2550

	ปัญหาด้านการจัดการเรียนรู้ของครู ด้านกิจกรรมการเรียนการสอน	ค่าเฉลี่ย	ส่วนเบี่ยงเบน มาตรฐาน	ระดับปัญหา
1	ขาดความตั้งใจในการจัดกิจกรรมการเรียน การสอนเนื่องจากพะวงเรื่องความ ปลอดภัยขณะสอน	3.165	1.070	ปานกลาง
2.	การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนไม่ ครบถ้วนตามที่กำหนดในแผนการสอน	3.080	1.101	ปานกลาง

จากตารางที่ 4.4 สภาพปัญหาด้านการจัดการเรียนรู้ตามความคิดของครูระดับ
ประถมศึกษาในจังหวัดปัตตานี พ.ศ. 2547 – 2550 พบว่า ด้านกิจกรรมการเรียนการสอน มีสภาพ
ปัญหาอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณารายข้อพบว่า สภาพปัญหาทุกข้อตามความคิดของครู
มีสภาพปัญหาอยู่ในระดับปานกลาง โดยข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ การขาดความตั้งใจในการจัด
กิจกรรมการเรียนการสอน เนื่องจากพะวงเรื่องความปลอดภัยขณะสอน ($\bar{x} = 3.165$, $Sd. = 1.070$
มีสภาพปัญหาอยู่ในระดับปานกลาง) ข้อที่มีค่าเฉลี่ยรองลงมาคือ การจัดกิจกรรมการเรียนการสอน
ไม่ครบถ้วนตามที่กำหนดในแผนการสอน ($\bar{x} = 3.080$, $Sd. = 1.101$ มีสภาพปัญหาอยู่ในระดับ
ปานกลาง)

ตารางที่ 4.5 แสดงระดับสภาพปัญหาการจัดการเรียนรู้ด้านสื่อการเรียนการสอนของครูระดับ
ประถมศึกษาในจังหวัดปัตตานี พ.ศ. 2547 – 2550

	ปัญหาด้านการจัดการเรียนรู้ของครู ด้านสื่อการเรียนการสอน	ค่าเฉลี่ย	ส่วนเบี่ยงเบน มาตรฐาน	ระดับปัญหา
1	การได้รับบริการสื่อการสอนจากศูนย์สื่อ โรงเรียน กลุ่มโรงเรียน	3.402	1.013	ปานกลาง
2.	สื่อการสอนที่ครูผลิตเองบางชนิดใช้วัสดุ ไม่ทนทานต้องผลิตใหม่บ่อย ๆ ทำให้ เสียเวลา	3.383	1.013	ปานกลาง

จากตารางที่ 4.5 สภาพปัญหาด้านการจัดการเรียนรู้ตามความคิดของครูระดับประถมศึกษาในจังหวัดปัตตานี พ.ศ. 2547 – 2550 พบว่า ด้านสื่อการเรียนการสอนมีสภาพปัญหาอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณารายข้อพบว่า สภาพปัญหาทุกข้อตามความคิดของครู มีสภาพปัญหาอยู่ในระดับปานกลาง โดยข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ การได้รับบริการสื่อการสอน จากศูนย์สื่อโรงเรียน กลุ่มโรงเรียน ($\bar{x} = 3.402$, $Sd. = 1.013$ มีสภาพปัญหาอยู่ในระดับปานกลาง) ข้อที่มีค่าเฉลี่ยรองลงมาคือ การมีสื่อการสอนที่ครูผลิตเองบางชนิดใช้วัสดุไม่ทนทานต้องผลิตใหม่บ่อย ๆ ทำให้เสียเวลา ($\bar{x} = 3.383$, $Sd. = 1.013$ มีสภาพปัญหาอยู่ในระดับปานกลาง)

ตารางที่ 4.6 แสดงระดับสภาพปัญหาการจัดการเรียนรู้ด้านการวัดและประเมินผลของครูระดับประถมศึกษาในจังหวัดปัตตานี พ.ศ. 2547 – 2550

	ปัญหาด้านการจัดการเรียนรู้ของครู ด้านการวัดและประเมินผล	ค่าเฉลี่ย	ส่วนเบี่ยงเบน มาตรฐาน	ระดับปัญหา
1	ไม่มีความรู้และทักษะในการประเมิน นักเรียนในภาวะไม่สงบ	3.240	0.935	ปานกลาง
2.	การเลือกวิธีวัดผลให้ครอบคลุมพฤติกรรม ด้านพุทธิพิสัย ทักษะพิสัยและจิตพิสัย	3.179	1.092	ปานกลาง

จากตารางที่ 4.6 สภาพปัญหาด้านการจัดการเรียนรู้ตามความคิดของครูระดับประถมศึกษาในจังหวัดปัตตานี พ.ศ. 2547 – 2550 พบว่า ด้านการวัดและประเมินผลมีสภาพปัญหาอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณารายข้อพบว่า สภาพปัญหาทุกข้อตามความคิดของครู มีสภาพปัญหาอยู่ในระดับปานกลาง โดยข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ การไม่มีความรู้และทักษะในการประเมินนักเรียนในภาวะไม่สงบ ($\bar{x} = 3.240$, $Sd. = 0.935$ มีสภาพปัญหาอยู่ในระดับปานกลาง) ข้อที่มีค่าเฉลี่ยรองลงมาคือ การเลือกวิธีวัดผลให้ครอบคลุมพฤติกรรมด้านพุทธิพิสัย ทักษะพิสัยและจิตพิสัย ($\bar{x} = 3.179$, $Sd. = 1.092$ มีสภาพปัญหาอยู่ในระดับปานกลาง)

ตารางที่ 4.7 แสดงระดับสภาพปัญหาการจัดการเรียนรู้ด้านความรู้ในเนื้อหาวิชาของครูระดับ
ประถมศึกษาในจังหวัดปัตตานี พ.ศ. 2547 – 2550

ปัญหาด้านการจัดการเรียนรู้ของครู	ค่าเฉลี่ย	ส่วนเบี่ยงเบน มาตรฐาน	ระดับปัญหา
ด้านความรู้ในเนื้อหาวิชา			
ความเหมาะสมในการนำปัญหาที่ประสบ ในชีวิตประจำวันอันเนื่องจากปัญหาความ ไม่สงบมาเป็นเนื้อหาในการสอน	3.015	0.764	ปานกลาง
ด้านการเตรียมการสอน			
ไม่มีเวลาเตรียมการสอนเนื่องจากภาวะ ความไม่ปลอดภัยในการเดินทางไปทำงาน	2.954	0.783	ปานกลาง
ด้านกิจกรรมการเรียนการสอน			
ขาดความตั้งใจในการจัดกิจกรรมการเรียน การสอนเนื่องจากพะวง	2.918	0.804	ปานกลาง
ด้านการวัดและประเมินผล			
ไม่มีความรู้และทักษะในการประเมิน นักเรียนในภาวะไม่สงบ	2.986	0.819	ปานกลาง

จากตารางที่ 4.7 พบว่า สภาพปัญหาด้านการจัดการเรียนรู้ตามความคิดของครูระดับ
ประถมศึกษาในจังหวัดปัตตานี พ.ศ. 2547 – 2550 ทุกด้านคือ ด้านความรู้ในเนื้อหาวิชา
ด้านการเตรียมการสอน ด้านกิจกรรมการเรียนการสอน ด้านสื่อการเรียนการสอนและด้าน
การวัดและประเมินผลสภาพปัญหาอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาสภาพปัญหาที่มีค่าเฉลี่ย
สูงสุดคือ ด้านสื่อการเรียนการสอน ($\bar{x} = 3.149$, $Sd. = 0.749$) ด้านที่มีค่าเฉลี่ยรองลงมาคือ
ด้านความรู้ในเนื้อหาวิชา ($\bar{x} = 3.015$, $Sd. = 0.764$) ส่วนด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดคือ สภาพปัญหา
ด้านกิจกรรมการเรียนการสอน ($\bar{x} = 2.918$, $Sd. = 0.804$)

ตารางที่ 4.8 ตารางแสดงความถี่และค่าร้อยละของสภาพปัญหาด้านการจัดการเรียนรู้ของครูระดับ
ประถมศึกษาในจังหวัดปัตตานี พ.ศ. 2547 – 2550 ในแต่ละด้านดังนี้

สภาพปัญหาการจัดการเรียนรู้ของครู ฯลฯ	ร้อยละ
ด้านความรู้ในเนื้อหาวิชา	
ครูไม่ได้มีการพัฒนาความรู้ในเนื้อหาวิชาเพราะภาวะความไม่ปลอดภัยในเหตุการณ์ไม่สงบ	121
ขาดครูที่สอนตรงสาขา ทำให้ไม่เข้าใจในเนื้อหา	23
ด้านการเตรียมการสอน	
การเตรียมการสอนไม่เต็มที่เพราะภาวะความไม่ปลอดภัยในเหตุการณ์ไม่สงบ	165
การเตรียมการสอนในทุกชั้นตอนครูมีความรู้ความสามารถ แต่ไม่สามารถปฏิบัติตามแผนได้เพราะภาวะความไม่ปลอดภัยในเหตุการณ์ไม่สงบ	45
ด้านกิจกรรมการเรียนการสอน	
การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนไม่ครบถ้วนตามที่กำหนดในแผนการสอนเพราะภาวะความไม่ปลอดภัยในเหตุการณ์ไม่สงบ	176
กิจกรรมการเรียนการสอนก็มีปัญหาเพราะบางอย่างขัดต่อศาสนา	58
ด้านสื่อการเรียนการสอน	
ไม่มีเวลาในการผลิตสื่อการสอน เพราะภาวะความไม่ปลอดภัยในเหตุการณ์ไม่สงบ	133
การสื่อการเรียนไม่เพียงพอ และไม่คงทน	124
ด้านการวัดและประเมินผล	
นักเรียนมาเรียนไม่สม่ำเสมอ ทำให้ไม่สามารถประเมินนักเรียนเพื่อพัฒนานักเรียน	187
ครูไม่มีความรู้และทักษะในการประเมินผลนักเรียน	21

จากตารางที่ 4.8 พบว่าภาพรวมของสภาพปัญหาด้านการจัดการเรียนรู้ของครูระดับ
ประถมศึกษาในจังหวัดปัตตานี พ.ศ. 2547 – 2550 ในทุกด้าน คือด้านความรู้ในเนื้อหาวิชา
ด้านการเตรียมการสอน ด้านกิจกรรมการเรียนการสอน ด้านสื่อการเรียนการสอน ด้านการวัดและ
ประเมินผล ไม่ดีเพราะอยู่ในสถานการณ์ความไม่สงบ

บทที่ 5

สรุป อภิปราย ข้อเสนอแนะ

การวิจัยครั้งนี้เพื่อศึกษาสภาพปัญหาด้านการจัดการเรียนรู้ ของครูระดับประถมศึกษา ในจังหวัดปัตตานี พ.ศ. 2547 – 2550 ผู้วิจัยได้ทำการสรุป อภิปราย ข้อเสนอแนะ ตามลำดับดังนี้

1. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อศึกษาสภาพปัญหาด้านการจัดการเรียนรู้ ของครูระดับประถมศึกษาในจังหวัดปัตตานี พ.ศ. 2547 – 2550

2. ขอบเขตของการวิจัย

2.1 ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษา เป็นครูผู้สอนในระดับประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาปัตตานีเขต 1-3 จำนวน 371 คน โดยคำนวณหาขนาดกลุ่มตัวอย่างโดยใช้สูตรของยามานะ (Yamane)

2.2 ขอบเขตของเนื้อหา

การวิจัยนี้ มุ่งศึกษาสภาพปัญหาด้านการจัดการเรียนรู้ของครูระดับประถมศึกษา ในจังหวัดปัตตานี พ.ศ. 2547 – 2550 ในระดับประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาปัตตานี เขต 1-3 ใน 5 ด้านคือ

1. ด้านความรู้ในเนื้อหาวิชา
2. ด้านการเตรียมการสอน
3. ด้านกิจกรรมการเรียนการสอน
4. ด้านสื่อการเรียนการสอน
5. ด้านวัดและประเมินผล

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

ในการรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยได้ดำเนินการตามลำดับขั้นตอนดังนี้

3.1 ขอนหนังสือราชการจาก ผู้อำนวยการวิทยาลัยชุมชนปัตตานี ถึงผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาปัตตานีเขต 1-3 เพื่อขอความร่วมมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลการทำแบบสอบถาม

3.2 ผู้วิจัยไปรับแบบสอบถามคืนด้วยตนเองจากงานสารบรรณ วิทยาลัยชุมชนปัตตานี

3.3 ผู้วิจัยแจกและเก็บแบบสอบถามด้วยตนเอง และทางไปรษณีย์ ปรากฏว่า ได้แบบสอบถามคืน และเป็นฉบับที่สมบูรณ์ จำนวน 371 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 100

3.4 นำแบบสอบถามที่ได้รับคืนมาตรวจสอบความสมบูรณ์ และดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลต่อไป

4. สรุปผลการวิเคราะห์ข้อมูล

4.1 สภาพปัญหาด้านการจัดการเรียนรู้ตามความคิดของครูระดับประถมศึกษา ในจังหวัดปัตตานี พ.ศ. 2547 – 2550 ทั้ง 5 ด้าน พบว่าทุกด้านคือ ด้านความรู้ในเนื้อหาวิชา ด้านการเตรียมการสอน ด้านกิจกรรมการเรียนการสอน ด้านสื่อการเรียนการสอนและ ด้านการวัดและประเมินผลสภาพปัญหาอยู่ในระดับปานกลาง

4.2 สภาพปัญหาด้านการจัดการเรียนรู้ตามความคิดของครูระดับประถมศึกษา ในจังหวัดปัตตานี พ.ศ. 2547 – 2550 ในแต่ละด้านมีดังนี้

ด้านความรู้ในเนื้อหาวิชา พบว่าสภาพปัญหาด้านการจัดการเรียนรู้ ตามความคิดของครู ที่มีจำนวนมากที่สุดคือ ครูไม่ได้มีการพัฒนาความรู้ในเนื้อหาวิชาเพราะภาวะความไม่ปลอดภัยในเหตุการณ์ไม่สงบจำนวน 121 คน รองลงมาคือ การขาดครูที่สอนตรงสาขา ทำให้ไม่เข้าใจในเนื้อหา จำนวน 23 คน

ด้านการเตรียมการสอน พบว่าสภาพปัญหาด้านการจัดการเรียนรู้ตามความคิดของครูที่มีจำนวนมากที่สุดคือ การเตรียมการสอนไม่เต็มที่เพราะภาวะความไม่ปลอดภัยในเหตุการณ์ไม่สงบจำนวน 165 คน รองลงมาคือ การเตรียมการสอนในทุกชั้นตอนครูมีความรู้ความสามารถ แต่ไม่สามารถปฏิบัติการตามแผนได้เพราะภาวะความไม่ปลอดภัยในเหตุการณ์ไม่สงบ จำนวน 45 คน

ด้านกิจกรรมการเรียนการสอน พบว่าสภาพปัญหาด้านการจัดการเรียนรู้ตามความคิดของครูที่มีจำนวนมากที่สุดคือ การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนไม่ครบถ้วนตามที่กำหนดในแผนการสอนเพราะภาวะความไม่ปลอดภัยในเหตุการณ์ไม่สงบ จำนวน 176 คน รองลงมาคือ กิจกรรมการเรียนการสอนไม่สามารถดำเนินการได้เพราะบางอย่างขัดต่อศาสนาจำนวน 58 คน

ด้านสื่อการเรียนการสอน พบว่าสภาพปัญหาด้านการจัดการเรียนรู้ตามความคิดของครู ที่มีจำนวนมากที่สุดคือ การไม่มีเวลาในการผลิตสื่อการสอน เพราะภาวะความไม่ปลอดภัยในเหตุการณ์ไม่สงบ จำนวน 133 คน รองลงมาคือ การมีสื่อการเรียนไม่เพียงพอและไม่คงทน จำนวน 124 คน

ด้านการวัดและประเมินผล พบว่าสภาพปัญหาด้านการจัดการเรียนรู้ตามความคิดของครู ที่มีจำนวนมากที่สุดคือ นักเรียนมาเรียนไม่สม่ำเสมอ ทำให้ไม่สามารถประเมินนักเรียนเพื่อการพัฒนาการเรียน จำนวน 187 คน รองลงมาคือ การที่ครูไม่มีความรู้และทักษะในการประเมินผลนักเรียน จำนวน 21 คน

5. อภิปรายผล

5.1 จากสภาพปัญหาด้านการจัดการเรียนรู้ตามความคิดของครูระดับประถมศึกษา ในจังหวัดปัตตานี พ.ศ. 2547 – 2550 พบว่าทุกด้านคือ ด้านความรู้ในเนื้อหาวิชา ด้านการเตรียมการสอน ด้านกิจกรรมการเรียนการสอน ด้านสื่อการเรียนการสอนและด้านการวัดและประเมินผลโดยรวมและทุกด้านมีสภาพปัญหาอยู่ในระดับปานกลาง จากที่ผลการวิจัยเป็นเช่นนี้ อาจเนื่องมาจากประชากรในเขตพื้นที่การศึกษาเขต 1 ซึ่งมีจำนวนกลุ่มตัวอย่างมากถึง 194 คน อยู่ในเขตที่มีพื้นที่เสี่ยงน้อยที่สุด จึงทำให้สภาพปัญหาทุกด้านอยู่ในสภาพปานกลาง ในขณะที่กลุ่มตัวอย่างเขต 2 มีจำนวน 116 คน และ เขต 3 มีจำนวน 61 คน

5.2 เมื่อพิจารณาคำถามปลายเปิดในแต่ละข้อของแต่ละด้านพบว่า มีสภาพปัญหาที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด และที่จากสภาพปัญหาจากแบบสอบถามปลายเปิด จะเห็นว่าเกี่ยวข้องกับปัญหาที่เกิดจากความหวาดกลัวความหวาดระแวงจากเหตุการณ์ที่ไม่สงบ เช่น ด้านความรู้ในเนื้อหาวิชา ความเหมาะสมในการนำปัญหาที่ประสบในชีวิตประจำวันอันเนื่องจากปัญหาความไม่สงบมาเป็นเนื้อหาในการสอน ด้านการเตรียมการสอน คือการไม่มีเวลาเตรียมการสอนเนื่องจากภาวะความไม่ปลอดภัยในการเดินทางไปทำงาน ด้านกิจกรรมการเรียนการสอน คือการขาดความตั้งใจในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน เนื่องจากพะวงเรื่องความปลอดภัยขณะสอน และด้านการวัดผล พบว่าการไม่มีความรู้และทักษะในการประเมินนักเรียนในภาวะไม่สงบ

ส่วนสภาพปัญหาอื่นๆ เช่น ครูไม่ได้ มีการพัฒนาความรู้ในเนื้อหาวิชาเพราะภาวะความไม่ปลอดภัยในเหตุการณ์ความไม่สงบ การเตรียมการสอนไม่เต็มที่เพราะภาวะความไม่ปลอดภัยในเหตุการณ์ความไม่สงบจำนวน การเตรียมการสอนในทุกชั้นตอนครูมีความรู้ความสามารถแต่ไม่สามารถปฏิบัติการตามแผนได้เพราะภาวะความไม่ปลอดภัยในเหตุการณ์ความไม่สงบ การจัดกิจกรรมการเรียนการสอน ไม่ครบถ้วนตามที่กำหนดในแผนการสอนเพราะภาวะความไม่ปลอดภัยในเหตุการณ์ความไม่สงบ การไม่มีเวลาในการผลิตสื่อการสอน เพราะภาวะความไม่ปลอดภัยในเหตุการณ์ความไม่สงบ นักเรียนมาเรียนไม่สม่ำเสมอ ทำให้ไม่สามารถประเมินนักเรียนเพื่อการพัฒนาการเรียน สาเหตุที่เป็นเช่นนี้ เพราะความไม่ปลอดภัยของครูที่ทำหน้าที่สอนในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้ ดังที่เป็นข่าวตลอดมา ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2547 เป็นต้นมา เพราะครูคือเป้าหมายของการก่อการร้ายในอันดับต้น ๆ ส่วนสภาพปัญหาด้านสื่อการเรียนการสอน พบว่าการได้รับบริการสื่อการสอน จากศูนย์สื่อโรงเรียนจากกลุ่มโรงเรียนไม่เพียงพอ และการมีสื่อการสอนที่ครูผลิตเองบางชนิดใช้วัสดุไม่ทนทานต้องผลิตใหม่บ่อย ๆ ทำให้เสียเวลา สาเหตุที่เป็นเช่นนี้อันเนื่องมาจากงบประมาณที่ใช้ในการจัดซื้อสื่อการเรียนการสอนไม่เพียงพอ แต่ที่พบส่วนที่สำคัญก็คือ ครูยังมีกำลังใจในการผลิตสื่อ ถึงแม้ว่า จะเกิดปัญหาความไม่สงบหรือการก่อการร้ายเกิดขึ้น

ส่วนปัญหารองลงมาจะเห็นได้ว่าเป็นการไม่มีทักษะในกระบวนการจัดการเรียนการสอน ซึ่งเนื่องมาจาก การที่ครูผู้สอนไม่ได้จบตามสาขาวิชาที่สอน หรือการขาดครูที่สอนตรงสาขาทำให้ไม่เข้าใจในเนื้อหา กิจกรรมการเรียนการสอนไม่สามารถดำเนินการได้เพราะบางอย่างขัดต่อศาสนา และ การที่ครูไม่มีความรู้และทักษะในการประเมินผลนักเรียน

6. ข้อค้นพบ

จากการที่ได้ศึกษาสภาพปัญหาด้านการจัดการเรียนรู้ของครูระดับประถมศึกษา ในจังหวัดปัตตานี พ.ศ. 2547 – 2550 พบว่า

6.1 ครู โรงเรียนระดับประถมศึกษาในจังหวัดปัตตานี ยังมีความพร้อมในการสอน แต่ปัญหาอยู่ที่สถานการณ์ความไม่สงบ

6.2 เหตุการณ์ความไม่สงบในจังหวัดปัตตานี ส่งผลให้ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนต่ำ

6.3 การจัดการเรียนรู้ของครูประถมศึกษาในจังหวัดปัตตานี ควรได้รับการแก้ไข เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการเรียนการสอนให้แก่ นักเรียน

6.4 ในการจัดการเรียนรู้ให้กับนักเรียน ครูไม่มีขวัญและกำลังใจ เนื่องจาก
หวาดระแวงจากเหตุการณ์ความไม่สงบในพื้นที่

6.5 ควรส่งเสริมให้มีการเรียนการสอนระบบสองภาษาให้ทั่วถึงทุกโรงเรียน
และทุกระดับ

6.6 ครูมีระดับปัญหาปานกลาง ครูมีปัญหาไม่มาก แต่จากข้อค้นพบปัญหา
อยู่ที่สภาพแวดล้อม แนวทางแก้ไขคือ แก้สภาพแวดล้อม

7. ข้อเสนอแนะการวิจัย

7.1 ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

7.1.1 ด้านผู้บริหารสถานศึกษา

- 1) ควรส่งเสริมการจัดการเรียนรู้ให้แก่ครูในทุกด้าน
- 2) ควรให้ครูมีการปรับปรุงและพัฒนาพฤติกรรมการจัดการเรียนรู้
เพื่อให้นักเรียนมีความสามารถ ตามเกณฑ์มาตรฐาน
- 3) เน้นการช่วยเหลือครู ด้านการปรับปรุงการเรียนการสอนโดยตรง
- 4) จัดกิจกรรมกระตุ้นให้ครูมีความกระตือรือร้นในการปฏิบัติงาน
- 5) ผู้บริหารควรจัดให้มีการนิเทศทางไกล เช่น การประชุมทางไกล
การ ออกรายการทางโทรทัศน์พบปะเพื่อนครู โทรศัพท์มือถือ โทรสาร วิทยุสื่อสาร คอมพิวเตอร์
ระบบการติดต่อสื่อสารแบบ E-Office, E-Book, E-Learning
- 6) การบริหารทางด้านวิชาการ ช่วยเหลือแนะนำให้คำปรึกษา ด้านการ
จัดทำผลงานทางวิชาการแก่ครูพร้อมกับจัดหาแหล่งเรียนรู้ต่าง ๆ ที่ไปมา สะดวก ปลอดภัยให้แก่
ครู
- 7) จัดกิจกรรมสร้างความเข้าใจที่ดีต่อกัน เนื่องจากบรรยากาศที่ขาดขวัญ
ครูมีกำลังใจน้อย มีความตื่นตระหนกมาก การสร้างขวัญกำลังใจแก่ครู ในโรงเรียนจึงควรมีเป็น
ประจำ เช่น ปล่อยขวัญครูด้วยวิธีการต่าง ๆ ที่ไม่สิ้นเปลืองและทำได้ง่าย เช่น การอวยพรวันเกิด
ส่งสารแสดงความยินดีเนื่องในโอกาสต่าง ๆ มีการจัดทัศนศึกษาร่วมกัน

7.1.2 ด้านครูผู้สอน

- 1) ควรจัดให้ความรู้แก่ครูผู้สอนในโรงเรียนประถมศึกษา โดยเฉพาะครู
ที่มาจากท้องถิ่นอื่น ซึ่งยังเข้าใจวัฒนธรรมของท้องถิ่นไม่ดีพอควร ได้มีความรู้เกี่ยวกับวัฒนธรรม
ของท้องถิ่น

2) ควรให้ความรู้เกี่ยวกับการเรียนการสอนโดยตรง เพื่อให้ครูสามารถนำไปใช้และแก้ปัญหาในการจัดการเรียนการสอนต่อไป

3) ครูควรมีความรู้ในภาษาถิ่นพื้นฐาน เพื่อการสื่อความหมายทั้งของครูและนักเรียน

ส่วนเหตุการณ์การก่อการร้ายที่เกิดขึ้น ที่ทำให้ครูหวาดระแวงไม่มีขวัญและกำลังใจในการจัดการเรียนการสอน ในส่วนนี้เป็นปัญหาระดับชาติที่จะต้องหาแนวทางในการแก้ไขต่อไป ที่จะต้องเขียนเป็นนโยบายเร่งด่วนที่สำคัญของรัฐบาล

7.2 ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยในครั้งต่อไป

7.2.1 ควรทำการวิจัยในเรื่องการสร้างขวัญกำลังใจของครูผู้สอนในพื้นที่หรือท้องถิ่นภาคใต้

7.2.2 ควรทำการวิจัยโดยการสุ่มตัวอย่างการสอบถามนักเรียน หรือผู้บริหารในโรงเรียนระดับประถมศึกษา

7.2.3 ควรมีการวิจัยในเรื่องการศึกษาสภาพปัญหาด้านการจัดการเรียนรู้ของครูระดับประถมศึกษาใน 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้

บรรณานุกรม

บรรณานุกรม

- กมล ภู่งประเสริฐ (2545) การประชุมอบรมวิทยากรหลักการสอนภาษาไทยแบบมุ่งประสบการณ์
ภาษาโรงแรมเอเชีย กรุงเทพมหานคร
- กรมวิชาการ (2542) การประกันคุณภาพของสถานศึกษา กรุงเทพมหานคร โรงพิมพ์คุรุสภา
ลาดพร้าว
- _____ (2545) เอกสารประกอบหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานพุทธศักราช 2544 คู่มือ
พัฒนาสื่อการเรียนรู้ กรุงเทพมหานคร โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว
- กระทรวงศึกษาธิการ (2542) เส้นทางสู่ความสำเร็จของการปฏิรูปการศึกษาไทย: แนวทางการ
ดำเนินงานการปฏิรูปการศึกษาของกระทรวงศึกษาธิการ กรุงเทพมหานคร โรงพิมพ์
คุรุสภาลาดพร้าว
- _____ (2550) แผนพัฒนาการศึกษาในเขตพัฒนาพิเศษเฉพาะกิจจังหวัดชายแดนภาคใต้
ประจำปีงบประมาณ 2550 กรุงเทพมหานคร ชุมนุมสหกรณ์การเกษตร
แห่งประเทศไทย
- กิดานันท์ มะลิตอง (2543) เทคโนโลยีการศึกษาและนวัตกรรม กรุงเทพมหานคร ภาพพิมพ์
กอบกุล สรรพกิจจางง (2549) “หลักการเลือกสื่อการสอน” (ออนไลน์) สืบค้นจาก
[http://www.cdtech.edu.ku.ac.th/edtech/wbi/index.php?Module=learn &
chapter=5 - ak.](http://www.cdtech.edu.ku.ac.th/edtech/wbi/index.php?Module=learn & chapter=5 - ak.) (11 มิถุนายน 2549)
- จริยา เหนียนเฉลย .ม.ป.ป. เทคโนโลยีการศึกษา กรุงเทพมหานคร ศูนย์สื่อเสริมกรุงเทพ
- ชลียา ลิ้มเปียกร (2536) เทคโนโลยีการศึกษา กรุงเทพมหานคร สถาบันราชภัฏธนบุรี
- ชุมศักดิ์ อินทรักษ์ (2546) การบริหารงานวิชาการ พิมพ์ครั้งที่ 2 ปีตตานี: สำนักวิทยบริการ
ชาวเลิศ เลิศขโลพาร และ กอบกุล สรรพกิจจางง (2543) เทคโนโลยีการศึกษาระดับอุดมศึกษา
ส่วนวิจัยและพัฒนา กรุงเทพมหานคร: สำนักมาตรฐานอุดมศึกษาทบวงมหาวิทยาลัย
- ไชยยศ เรื่องสุวรรณ (2533) เทคโนโลยีการศึกษาหลักการและแนวปฏิบัติ กรุงเทพมหานคร
วัฒนาพานิช
- บุญชม ศรีสะอาด (2537) การพัฒนาการสอน กรุงเทพมหานคร สุวีริยสาสน์
- ประเสริฐ จரியานุกูล (2539) วัฒนธรรม องค์การในการบริหารสถาบันของวิทยาลัยครู
นครศรีธรรมราช
- ปรียาพร วงศ์อนุตรโรจน์ (2535) จิตวิทยาอุตสาหกรรม กรุงเทพมหานคร พิมพ์ดี

- พิชิต ฤทธิ์จรูญ (2544) *หลักการวัดและประเมินผลทางการศึกษา* พิมพ์ครั้งที่ 2 กรุงเทพมหานคร
เฮาส์ ออฟ เคอร์มีส
- พินิจ สังข์พันธ์ (2540) “ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยจูงใจกับพฤติกรรมการปฏิบัติงานของครู
โรงเรียนประถมศึกษา จังหวัดนครศรีธรรมราช” วิทยานิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตร
มหาบัณฑิต สาขาบริหารการศึกษามหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์
- ภัทรา นิคนานนท์ (2543) *การประเมินผลการเรียน* พิมพ์ครั้งที่ 3 กรุงเทพมหานคร ห้างหุ้นส่วน
จำกัดทิพย์วิสุทธิ์
- เรื่องวิทย์ นนทะภาและคณะ (2540) *เอกสาร การสอนวิชาสื่อและเทคโนโลยีการสอน*
กรุงเทพมหานคร ภาคเทคโนโลยีทางการศึกษา เอกสารประกอบการบรรยาย
กระบวนวิชา 059400 เชียงใหม่ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
- วิชากร กรม (2542) *คู่มือการพัฒนาโรงเรียนเข้าสู่มาตรฐานการศึกษาการสอนที่เน้นนักเรียน
เป็นศูนย์กลาง* กรุงเทพมหานคร คุรุสภาลาดพร้าว
- วัฒนาพร ระงับทุกข์ (2542) *การจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง* กรุงเทพมหานคร
ต้นอ่อน
- วิรัช วรรณรัตน์ (2539) *การวัดผลและประเมินผล* กรุงเทพมหานคร สำนักทดสอบทางการศึกษา
และจิตวิทยา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร
- สมบูรณ์ ต้นยะ (2547) *การประเมินทางการศึกษา* กรุงเทพมหานคร ศรีวิสาส์น
- สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาปัตตานี เขต 1 (2549) *แผนปฏิบัติการประจำปีงบประมาณ 2550*
ปัตตานี: สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาปัตตานี เขต 1
- สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ (2542) *การวิจัยและการประเมินผลคุณภาพ*
ประสิทธิภาพการศึกษา ปีการศึกษา (2540) เล่มที่ 1 คุณภาพ ประสิทธิภาพและ
ประสิทธิผลโรงเรียนประถมศึกษา กรุงเทพมหานคร โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว
- _____ (2536) *คู่มือการปฏิบัติงานสำหรับผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษา* ม.ป.ท.
- สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ (2549) “การศึกษาเพื่อความอยู่เย็นเป็นสุข” *แผนยุทธศาสตร์*
การพัฒนาการศึกษาในเขตพัฒนาพิเศษเฉพาะกิจ จังหวัดชายแดนภาคใต้
กรุงเทพมหานคร ชุมชนสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย
- ธำรง บัวศรี (2542) *ทฤษฎีหลักสูตรการออกแบบและพัฒนา* พิมพ์ครั้งที่ 2 กรุงเทพมหานคร
พัฒนาศึกษา
- हररररर नीलविशैर (2544) “การสอนภาษาไทยแบบบูรณาการ : การพัฒนาหน่วยความจำที่ใช้
วรรณกรรมเป็นหลัก” *วารสารวิชาการ 5* (พฤษภาคม 2544), 8

อัมภา บุญช่วย (2537) *การบริหารงานวิชาการในโรงเรียน* พิมพ์ครั้งที่ 2 กรุงเทพมหานคร
ไอ แอล พรินดีงเฮาส์

อุไรพรรณ เจนวาณิชยานนท์ (2536) “การพัฒนาค้นห้สู่ความเป็นเลิศทางวิชาการของคณะ
พยาบาลศาสตร์ สถาบันอุดมศึกษาเอกชน” วิทยานิพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต ภาควิชา
บัณฑิตมหาวิทยาลัย กรุงเทพมหานคร จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย พัฒนาศึกษา

Romiszowski, A.J. (1996). *The Selection and Use of Instructional Media*. 2 nd ed. Kogan
Page, London/N, chols Publishing.

ภาคผนวก

ภาคผนวก ก

รายชื่อผู้เชี่ยวชาญ ตรวจสอบเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

รายชื่อผู้เชี่ยวชาญ ตรวจสอบเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

1. ชื่อ นายการณ สกุลประดิษฐ์
 สถานที่ทำงาน สำนักผู้ตรวจราชการประจำเขตตรวจราชการที่ 12 อำเภอเมืองยะลา จังหวัดยะลา
 วุฒิการศึกษา (ศษ.ม.) ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต การบริหารการศึกษา
 ประสบการณ์หรือความชำนาญ
  1. ผู้ช่วยผู้อำนวยการศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนจังหวัดปัตตานี อำเภอเมืองปัตตานี
  2. ผู้ช่วยผู้อำนวยการศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนจังหวัดยะลา อำเภอเมืองยะลา
  3. ผู้อำนวยการศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนจังหวัดนราธิวาส อำเภอเมืองนราธิวาส
  4. ผู้อำนวยการวิทยาลัยชุมชนนราธิวาส อำเภอเมืองนราธิวาส
  5. ผู้อำนวยการศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนจังหวัดยะลา อำเภอเมืองยะลา
  6. ผู้อำนวยการสำนักผู้ตรวจราชการประจำเขตตรวจราชการที่ 12 จังหวัดยะลา
 มีความชำนาญในด้านเนื้อหาวิชา และด้านการศึกษา

2. ชื่อ ดร. ชาญชัย อาจินสมาจาร
 สถานที่ทำงาน วิทยาลัยชุมชนปัตตานี ถนนปากน้ำ อำเภอเมือง จังหวัดปัตตานี
 วุฒิการศึกษา พ.ม., ศศ.บ., น.บ., M.Ed., Ph.D.
 ประสบการณ์หรือความชำนาญ
  1. ประสบการณ์การสอนด้านการศึกษา 30 ปี
  2. เขียนตำราทางวิชาการ
 มีความชำนาญในด้านเนื้อหาวิชา และด้านการศึกษา

3. ชื่อ นายไพโรจน์ คเชนทองสุวรรณ
 สถานที่ทำงาน สถาบันพัฒนาการศึกษานอกระบบ และการศึกษาตามอัธยาศัยภาคใต้ อ.เมือง
 จ.สงขลา
 วุฒิการศึกษา (ศษ.ม.) ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต เทคโนโลยีทางการศึกษา
 ประสบการณ์หรือความชำนาญ
  1. ครู อันดับ คศ. 1
  2. หัวหน้างานแผนงานและโครงการ ศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนจังหวัดนราธิวาส
  3. หัวหน้างานสารสนเทศ ศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนภาคใต้
 มีความชำนาญในด้านเนื้อหาวิชา และด้านการศึกษา

ภาคผนวก ข

แบบสอบถาม

แบบสอบถามเพื่อการวิจัย

เรื่อง

การศึกษาสภาพปัญหาด้านการจัดการเรียนรู้ของครูระดับประถมศึกษาในจังหวัดปัตตานี

พ.ศ. 2547-2550

คำชี้แจง

1. เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลนี้เป็นแบบสอบถามเพื่อต้องการทราบถึงสภาพปัญหาด้านการจัดการเรียนรู้ของครูระดับประถมศึกษาในจังหวัดปัตตานี พ.ศ. 2547-2550

2. แบบสอบถามชุดนี้แบ่งออกเป็น 2 ตอน คือ

ตอนที่ 1 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับสภาพปัญหาด้านการจัดการเรียนรู้ของครูระดับประถมศึกษาในจังหวัดปัตตานี พ.ศ. 2547-2550 ใน 5 ด้าน คือ

1. ด้านความรู้ในเนื้อหาวิชา
2. ด้านการเตรียมการสอน
3. ด้านกิจกรรมการเรียนการสอน
4. ด้านสื่อการเรียนการสอน
5. ด้านการวัด และประเมินผล

ตอนที่ 2 เป็นแบบสอบถามชนิดปลายเปิดเพื่อให้กลุ่มตัวอย่างเขียนตอบความคิดเห็นพร้อมทั้งปัญหา อุปสรรค ข้อเสนอแนะ แนวทางแก้ปัญหา และความต้องการ

นางสุวรรณณี วัชรบำรุง

นักศึกษาปริญญาโท แขนงวิชาหลักสูตรและการสอน

มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช

ตอนที่ 1 สภาพปัญหาด้านการจัดการเรียนรู้ของครูระดับประถมศึกษาในจังหวัดปัตตานี พ.ศ. 2547-2550 มีดังนี้คือ

ด้านความรู้ในเนื้อหาวิชา ด้านการเตรียมการสอน ด้านกิจกรรมการเรียนการสอน ด้านสื่อการเรียนการสอน และด้านการวัดและประเมินผล

มีระดับการประเมินให้เลือก 5 ระดับ

โปรดพิจารณาว่าท่านประสบปัญหาในการจัดการเรียนรู้ ระดับประถมศึกษาในจังหวัดปัตตานี พ.ศ. 2547-2550 มากน้อยเพียงใด และกาเครื่องหมาย / ลงในช่องคำตอบ ให้ตรงกับสภาพความเป็นจริง คือ

ปัญหามากที่สุด ให้ทำเครื่องหมาย / ลงในช่องระดับปัญหามากที่สุด
 ปัญหามาก ให้ทำเครื่องหมาย / ลงในช่องระดับปัญหามาก
 ปัญหาปานกลาง ให้ทำเครื่องหมาย / ลงในช่องระดับปัญหาปานกลาง
 ปัญหาน้อย ให้ทำเครื่องหมาย / ลงในช่องระดับปัญหาน้อย
 ปัญหาน้อยที่สุด ให้ทำเครื่องหมาย / ลงในช่องระดับปัญหาน้อยที่สุด

ตัวอย่างในการตอบแบบสอบถาม

ข้อ ที่	ปัญหาด้านการจัดการเรียนรู้ ระดับ ประถมศึกษาในจังหวัดปัตตานี พ.ศ. 2547-2550	ระดับปัญหา					สำหรับ ผู้วิจัย
		มาก ที่สุด	มาก	ปาน กลาง	น้อย	น้อย ที่สุด	
0	การวิเคราะห์เนื้อหาสาระของ หลักสูตรเพื่อนำมา กำหนดแนวการสอน	/					
00	กำหนดเนื้อหาให้เหมาะกับสภาพ ของผู้เรียน			/			

คำอธิบาย

คำอธิบายข้อ 0 แสดงว่าการวิเคราะห์เนื้อหาสาระของหลักสูตรเพื่อนำมากำหนดแนวการสอนเป็น
ปัญหาอยู่ในระดับมากที่สุด

คำตอบข้อ 00 แสดงว่า การกำหนดเนื้อหาให้เหมาะสมกับสภาพของผู้เรียนอยู่ในระดับ
ปานกลาง

คำชี้แจง   โปรดกาเครื่องหมาย / ลงในช่องทางขวามือของแต่ละข้อที่ตรงกับระดับปัญหา
ตามความเป็นจริง

ข้อที่	ปัญหาด้านการจัดการเรียนรู้ของครู ระดับ ประถมศึกษาในจังหวัดปัตตานี พ.ศ. 2547-2550	ระดับปัญหา					สำหรับ ผู้วิจัย
		มาก ที่สุด	มาก	ปาน กลาง	น้อย	น้อย ที่สุด	
	ด้านความรู้ในเนื้อหาวิชา						
	ท่านมีปัญหาเกี่ยวกับความรู้ในเนื้อหาวิชา						
	ระดับประถมศึกษา ในหัวข้อต่อไปนี้ใน						
	ระดับใด						
1.	การวิเคราะห์เนื้อหาจากคำอธิบายรายวิชา	.....	.....	.....	.....	.....	( )
2.	การกำหนดเนื้อหาให้สอดคล้องกับ จุดประสงค์	.....	.....	.....	.....	.....	( )
3.	การกำหนดเนื้อหาให้เหมาะสมกับคาบเวลา เรียน	.....	.....	.....	.....	.....	( )
4.	การกำหนดเนื้อหาให้เหมาะสมกับนักเรียน	.....	.....	.....	.....	.....	( )
5.	การกำหนดเนื้อหาให้เหมาะสมกับสภาพ ท้องถิ่น	.....	.....	.....	.....	.....	( )
6.	การกำหนดเนื้อหาในแต่ละทักษะมาบูรณา การเพื่อจัดทำกำหนดการสอน	.....	.....	.....	.....	.....	( )
7.	ความยืดหยุ่นเนื้อหา สามารถที่จะปรับให้ เหมาะสมกับสภาพท้องถิ่น	.....	.....	.....	.....	.....	( )
8.	ความเหมาะสมของเนื้อหาในหลักสูตรกับ เวลาที่กำหนด	.....	.....	.....	.....	.....	( )
9.	ความเหมาะสมของเนื้อหาเมื่อเทียบกับวัย ของนักเรียน	.....	.....	.....	.....	.....	( )
10.	ความสอดคล้องของเนื้อหากับการนำไปใช้ ในชีวิตประจำวัน	.....	.....	.....	.....	.....	( )
11.	ความเหมาะสมกับการจัดลำดับเนื้อหา	.....	.....	.....	.....	.....	( )

ข้อที่	ปัญหาด้านการจัดการเรียนรู้ ระดับ ประถมศึกษาในจังหวัดปัตตานี พ.ศ. 2547-2550	ระดับปัญหา					สำหรับ ผู้วิจัย
		มาก ที่สุด	มาก	ปาน กลาง	น้อย	น้อย ที่สุด	
12.	ความเหมาะสมในการนำปัญหาที่ประสบในชีวิตประจำวันอันเนื่องจากปัญหาความไม่สงบมาเป็นเนื้อหาในการสอน ด้านการเตรียมการสอน ท่านมีปัญหาในการเตรียมการสอนในประเด็นต่อไปนี้เพียงใด	.....	.....	.....	.....	.....	( )
13.	การวิเคราะห์จุดประสงค์ของหลักสูตร	.....	.....	.....	.....	.....	( )
14.	การจัดทำกำหนดการสอนที่สัมพันธ์กับสาระ	.....	.....	.....	.....	.....	( )
15.	การกำหนดคาบเวลาเรียนให้เหมาะสมกับจุดประสงค์ เนื้อหา กิจกรรม และสภาพของนักเรียนในการทำกำหนดการสอน	.....	.....	.....	.....	.....	( )
16.	การเตรียมการสอนล่วงหน้าด้วยการทำแผนการสอน	.....	.....	.....	.....	.....	( )
17.	การเขียนสาระสำคัญให้ครอบคลุมแนวคิดที่ต้องปลูกฝังให้เกิดแก่นักเรียน	.....	.....	.....	.....	.....	( )
18.	การเขียนจุดประสงค์ปลายทางในแต่ละแผนการสอนให้ชัดเจน	.....	.....	.....	.....	.....	( )
19.	การวางแผนการสอนให้สอดคล้องกับสภาพในห้องเรียน	.....	.....	.....	.....	.....	( )
20.	ขาดความรู้ความเข้าใจในการกำหนดจุดประสงค์ให้สัมพันธ์กับเนื้อหา กิจกรรม และประสบการณ์	.....	.....	.....	.....	.....	( )
21.	ขาดทักษะในการประยุกต์จัดการเรียนรู้และประสบการณ์ เพื่อให้สัมพันธ์กับจุดประสงค์และเนื้อหา	.....	.....	.....	.....	.....	( )

ข้อที่	ปัญหาด้านการจัดการเรียนรู้ ระดับ ประถมศึกษาในจังหวัดปัตตานี พ.ศ. 2547-2550	ระดับปัญหา					สำหรับ ผู้วิจัย
		มาก ที่สุด	มาก	ปาน กลาง	น้อย	น้อย ที่สุด	
22.	ไม่มีเวลาเตรียมการสอนเนื่องจากภาวะ ความไม่ปลอดภัยในการเดินทางไปทำงาน	.....	.....	.....	.....	.....	( )
23.	ต้องสอนทุกวิชาจึงศึกษาหาความรู้ได้ไม่ เต็มที่	.....	.....	.....	.....	.....	( )
24.	การจัดสภาพแวดล้อม และบรรยากาศที่เอื้อ ต่อการเรียนรู้	.....	.....	.....	.....	.....	( )
ด้านกิจกรรมการเรียนการสอน							
ท่านมีปัญหาในการจัดกิจกรรมการเรียนการ สอนในประเด็นต่อไปนี้เพียงใด							
25.	การทบทวนความรู้เดิมก่อนสอนความรู้ใหม่	.....	.....	.....	.....	.....	( )
26.	การจัดกิจกรรมเพื่อนำไปสู่บทเรียน	.....	.....	.....	.....	.....	( )
27.	การจัดกิจกรรมให้เป็นไปตามลำดับชั้นการ เรียนรู้ในแต่ละทักษะ	.....	.....	.....	.....	.....	( )
ด้านกิจกรรมการเรียนการสอน							
ท่านมีปัญหาในการจัดกิจกรรมการเรียนการ สอนในประเด็นต่อไปนี้เพียงใด							
28.	การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนไม่ ครบถ้วนตามที่กำหนดในแผนการสอน	.....	.....	.....	.....	.....	( )
29.	การเชิญวิทยากร หรือภูมิปัญญาท้องถิ่นที่มี ความรู้ ความชำนาญมาให้ความรู้แก่นัก เรียนเป็นครั้งคราว	.....	.....	.....	.....	.....	( )
30.	ขาดความตั้งใจในการจัดกิจกรรมการเรียน การสอนเนื่องจากพะวงเรื่องความปลอดภัย ขณะสอน	.....	.....	.....	.....	.....	( )

ข้อที่	ปัญหาด้านการจัดการเรียนรู้ ระดับ ประถมศึกษาในจังหวัดปัตตานี พ.ศ. 2547-2550	ระดับปัญหา					สำหรับ ผู้วิจัย
		มาก ที่สุด	มาก	ปาน กลาง	น้อย	น้อย ที่สุด	
	ด้านสื่อการเรียนการสอน						
	ท่านมีปัญหาในการใช้สื่อการเรียนการสอน ในประเด็นต่อไปนี้เพียงใด						
31.	การได้รับงบประมาณจัดสรรจากโรงเรียน ในการผลิตสื่อ					.....	( )
32.	ความรู้ความสามารถในการผลิตสื่อ	.....	.....	.....	.....	.....	( )
33.	การผลิตสื่อการสอนได้ราคาถูกและมี	.....	.....	.....	.....	.....	( )
34.	ประสิทธิภาพจากแหล่งวัสดุที่หาง่ายใน ท้องถิ่น	.....	.....	.....	.....	.....	( )
	การจัดการและใช้สื่อได้ตรงกับแผนการสอน	.....	.....	.....	.....	.....	( )
35.	ไม่มีเวลาผลิตสื่อการสอน	.....	.....	.....	.....	.....	( )
36.	สื่อการสอนที่ครูผลิตเองบางชนิดใช้วัสดุไม่ ทนทานต้องผลิตใหม่บ่อย ๆ ทำให้เสียเวลา	.....	.....	.....	.....	.....	( )
37.	สื่อการสอนมีไม่เพียงพอทำให้การเรียนการ สอนไม่บรรลุตามจุดมุ่งหมายที่ตั้งไว้	.....	.....	.....	.....	.....	( )
38.	การนำนวัตกรรมและเทคโนโลยีทางการ ศึกษามาใช้ในการเรียนการสอน เช่น ชุด การสอน บทเรียนสำเร็จรูป เป็นต้น	.....	.....	.....	.....	.....	( )
39.	การประเมินการใช้สื่อ	.....	.....	.....	.....	.....	( )
	ท่านมีปัญหาในการใช้สื่อการเรียนการสอน ในประเด็นต่อไปนี้เพียงใด						
40.	สื่อการสอนที่ สพท. จัดสรรให้ไม่ สอดคล้องกับความต้องการของครู	.....	.....	.....	.....	.....	( )
41.	สื่อการสอนที่มีอยู่ชำรุด	.....	.....	.....	.....	.....	( )
42.	การจัดที่เก็บรักษาสื่อการสอน	.....	.....	.....	.....	.....	( )

ข้อที่	ปัญหาด้านการจัดการเรียนรู้ ระดับ ประถมศึกษาในจังหวัดปัตตานี พ.ศ. 2547-2550	ระดับปัญหา					สำหรับ ผู้วิจัย
		มาก ที่สุด	มาก	ปาน กลาง	น้อย	น้อย ที่สุด	
43.	การได้รับบริการสื่อการสอนจากศูนย์สื่อ โรงเรียน กลุ่มโรงเรียน	.....	.....	.....	.....	.....	( )
44.	ผู้บริหารไม่ให้ความสำคัญสื่อการสอน เท่าที่ควร	.....	.....	.....	.....	.....	( )
45.	การเกิดภาวะไม่สงบทำให้ไม่กล้าไปเลือก ซื้อสื่อ	.....	.....	.....	.....	.....	( )
46.	การเกิดภาวะไม่สงบทำให้ขาดสมาธิในการ ผลิตสื่อ	.....	.....	.....	.....	.....	( )
47.	การเกิดภาวะไม่สงบทำให้หมดกำลังใจใน การใช้สื่อ	.....	.....	.....	.....	.....	( )
ด้านการวัดและประเมินผล							
ท่านมีปัญหาในด้านการวัด และประเมินผล ในประเด็นต่อไปนี้เพียงใด							
48.	ขาดความรู้ความเข้าใจหลักการวัดและ ประเมินผล	.....	.....	.....	.....	.....	( )
49.	การเลือกวิธีประเมินให้เหมาะสมกับสิ่งที่ จะประเมิน	.....	.....	.....	.....	.....	( )
50.	การสร้างเครื่องมือให้มีคุณภาพ	.....	.....	.....	.....	.....	( )
51.	การกำหนดเกณฑ์ขั้นต่ำของการผ่าน จุดประสงค์ ปริมาณเอกสารและตำราเพื่อใช้ ศึกษาค้นคว้า ด้านการประเมินผล วิธีการ ตรวจสอบความรู้และทักษะเบื้องต้นของ นักเรียน	.....	.....	.....	.....	.....	( )

ข้อที่	ปัญหาด้านการจัดการเรียนรู้ ระดับ ประถมศึกษาในจังหวัดปัตตานี พ.ศ. 2547-2550	ระดับปัญหา					สำหรับ ผู้วิจัย
		มาก ที่สุด	มาก	ปาน กลาง	น้อย	น้อย ที่สุด	
52.	วิธีการในการประเมินผลเพื่อปรับปรุงการ เรียนการสอน	.....	.....	.....	.....	.....	( )
53.	เวลาที่ใช้ในการสร้างเครื่องมือวัดและ ประเมินผล	.....	.....	.....	.....	.....	( )
54.	การเลือกวิธีวัดผลให้ครอบคลุมพฤติกรรม ด้านพุทธิพิสัย ทักษะพิสัยและจิตพิสัย ท่านมีปัญหาในด้านการวัด และประเมินผล ในประเด็นต่อไปนี้เพียงใด	.....	.....	.....	.....	.....	( )
55.	นักเรียนมาเรียนไม่สม่ำเสมอ ทำให้ไม่ สามารถประเมินนักเรียนเพื่อการพัฒนา นักเรียน	.....	.....	.....	.....	.....	( )
56.	ไม่มีความรู้และทักษะในการประเมิน นักเรียนในภาวะไม่สงบ	.....	.....	.....	.....	.....	( )

ตอนที่ 2 สภาพปัญหาและข้อเสนอแนะ

คำชี้แจง

โปรดเขียนข้อคิดเห็นเกี่ยวกับปัญหาการจัดการเรียนรู้ของครูระดับประถมศึกษาในจังหวัดปัตตานีในแต่ละด้าน พร้อมทั้งเสนอแนะความคิดเห็นที่ท่านคิดว่าควรแก้ไขอย่างไร เพื่อให้การจัดการเรียนรู้ของครูระดับประถมศึกษาในจังหวัดปัตตานีมีประสิทธิภาพมากขึ้น

1. ด้านความรู้ในเนื้อหาวิชา

ปัญหา

.....

.....

ข้อเสนอแนะ

.....

.....

2. ด้านการเตรียมการสอน

ปัญหา

.....

.....

ข้อเสนอแนะ

.....

.....

3. ด้านกิจกรรมการเรียนการสอน

ปัญหา

.....

.....

ข้อเสนอแนะ

.....
.....
.....

4. ด้านสื่อการเรียนการสอน
ปัญหา

.....
.....

ข้อเสนอแนะ

.....
.....
.....

5. ด้านการวัดและประเมินผล
ปัญหา

.....
.....

ข้อเสนอแนะ

.....
.....
.....

ประวัติผู้ศึกษา

ชื่อ	นางสุวรรณณี วัชรบำรุง
วันเดือนปี	22 สิงหาคม 2507
สถานที่เกิด	อำเภอสายบุรี จังหวัดปัตตานี
ประวัติการศึกษา	ศึกษาศาสตร์บัณฑิต มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ วิทยาเขตประสานมิตร กรุงเทพมหานคร
สถานที่ทำงาน	วิทยาลัยชุมชนปัตตานี ถนนปากน้ำ ตำบลรูสะมิแล อำเภอเมือง จังหวัดปัตตานี
ตำแหน่ง	นักวิชาการศึกษา